

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 735

19. SVIBNJA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

INTERVJU
Leon
Šurbanović

6

Međunarodna konferencija
u Zagrebu

**Hrvatska i Europa
pred izazovom
migracija**

10

Putevi i stranputice vojvođanske
poljoprivrede iz kuta
proizvođača

**Zarada na dugom
štapu**

22

Vatrogasci zakoračili u drugo
stoljeće

Bereški ponos

26

Blagoslov kapele sv. Leopolda
Bogdana Mandića

**»Euharistijski Krist
je u vašem šoru«**

31

Izložba u Zavičajnom muzeju
Ruma

**Povijest grada oslika-
na na razglednicama**

43

Vladan Rudić Vranić, član trener-
skog tima karate reprezentacije

**Medalje s Prvenstva
Europe**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica),
Ladislav Suknović (zamjenik predsjednice),
Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Andrej Španović,
Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Dražen Prčić

(urednik rubrike sport i zabava)

Željka Vukov

(urednica društvene rubrike i urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Revolucija i ja

Sutrašnju subotu obilježit će i manifestacija *Noć muzeja*, ove godine pod sloganom *Male i velike revolucije*. Cinika će sigurno obradovati ova izabrana fraza koja se savršeno uklapa u ovo aktualno vrijeme. Nedostaje još samo redatelj **Ljubiša Ristić**, pa da napravi rimejk kazališnog festivala pod nazivom *Zlatno doba – Age d'or*, koji je realiziran u subotičkom kazalištu 1993., u vrijeme ratnih strahota. No, puno bi to bilo i za one bezočne, ravnodušne prema dobru i prema zlu.

Temeljno je pitanje je li velik dio ljudi prihvatio životarenje u nametnutoj obezboženoj noći zabavljenog bitka? Nadahnuti **Ghandijem**, možemo slijediti u ovoj situaciji i misao pokojnog **Jascquesa Maritaina**, člana *Male braće Isusove*, koji je tvrdio i kako pravo djelovanje sile nije način napadanja, nego »čin odlučnog podnošenja, izdržavanja i trpljenja«. Ostavljajući sada po strani podsmješljivost u pogledu fraze *Male i velike revolucije*, ali i Ghandija i Maritaina, možemo li ustvrditi kako su slobodarske strasti postale dio povijesti?

Isto kao i postojanje autonomne javnosti. Kako danas uopće pojmiti univerzalije pod dominacijom eklekticizma? Izgleda da je sve pod konac u današnjim europskim društvima. U epohi postmetafizičkog (ne)mišljenja, univerzalističke težnje i emancipatorski zahtjevi su odbačeni i napušteni, težnja za svjetsnim mijenjanjem društvenog života nema mjesta u postmodernoj paradi.

Nastoji se suspendirati um kao središte, suspendirati se i vjera kao središte i time je neutralizirana mogućnost djelovanja na cjelinu društva, jer je cjelina postmodernih društava dovedena do virtualnosti. Naravno, revolucionarni pokreti su ugašeni. Medijski privid je uspio eliminirati postojanje autentičnog sukoba u društvu. Avangardna pobuna danas ne postoji čak ni kao estetička fikcija. I što je danas izazov? Ništa. Vri voda. Ustao sam i sipao vodu u šalicu. Dodao sam šećer i vrećicu čaja iz Sri Lanke. Uvoze crni cejlonski čaj. Zove se *Classic Earl Grey*. I narod ima svoja prava. I na reklame i na šalicu čaja. »Obećanja, obećanja: eto, to je duša oglasa«, napisao je dr. **Samuel Johnson** 1759., u *The Universal Chronicle or Weekly Gazette*. Bilo je to vrijeme kada je reklama već postala ozbiljan posao. »Put u pakao popločan je dobrim namjerama«, također je jedna od izjava dr. Johnsona, autora najznačajnijeg rječnika tog vremena, pjesnika, esejista, leksikografa, priređivača **Shakespeareovih** djela. Izjava, koja je uz mnoge ostala poznata i često se citira.

Veliki muzeji u svijetu danas imaju sponzore. Nadam se da »popločavanje« ne će ići u lošem smjeru. Možete otići u muzej *Louvre*, gdje postoji odjeljenje s programom *Flertovanje u muzeju*, gdje mladi odlaze na zabavu s DJ-em i upoznaju se međusobno. Male i velike revolucije za sada ostaju u prošlosti, kao i u sanjarijama i kulama u zraku, a muzeji postoje i kada nije *Noć muzeja*, kao što postoje i knjige nedavno preminulih hrvatskih književnika **Merkovića** i **Sekelja**, bilo da je noć ili dan.

Z. S.

Predsjednik Pokrajinske vlade Igor Mirović s izaslanstvom HNV-a O pitanjima i projektima ovdašnjih Hrvata

Predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** razgovarao je prošle srijede s izaslanstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća, na čelu s predsjednikom **Slavenom Bačićem**, priopćila je Pokrajinska vlada. Na sastanku je razgovarano o pitanjima i projektima koji se tiču ostvarivanja prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Vojvodini. Mirović je rekao da je Pokrajinska vlada u dosadašnjem radu bila aktivna u uspostavljanju neposredne komunikacije i suradnje na jednoj višoj operativnoj razini s predstavnicima svih nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u Vojvodini.

Dodao je da je Pokrajinska vlada otvorena za takvu suradnju i s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća i spremna, u skladu sa svojim nadležnostima i financijskim mogućnostima, podržati projekte kojima se pridonosi unaprijeđenju položaja i ostvarivanju prava ove manjine u oblastima kulture, informiranja, službene uporabe jezika i pisma i obrazovanja.

U razgovoru, u kome je sudjelovao i generalni konzul Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, posebno je bilo riječi o pitanjima koja se odnose na zaštitu objekata koji su značajni za povijest i kulturu hrvatske manjine i predstavljaju i dio povijesnog i kulturnog naslijeđa Vojvodine.

Sastanku su prisustvovali i **Petar Pifat** i **Darko Vuković** iz HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina.

H. R.

Veleposlanik SAD-a u Hrvatskom nacionalnom vijeću HNV može biti spona u unapređivanju odnosa

U okviru dvodnevnog posjeta Subotici veleposlanik Sjedinjenih Američkih Država **Kyle Randolph Scott** sastao se u petak, 12. svibnja, s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine. Veleposlanik Scott se u Hrvatskom nacionalnom vijeću sastao s predsjednikom Vijeća **Slavenom Bačićem** i predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, vijećnikom gradske skupštine Subotice i republičkim zastupnikom **Tomislavom Žigmanovim**.

Američki diplomat se ovom prigodom bolje upoznao s problemima hrvatske zajednice, aktivnostima HNV-a, o europskom putu Srbije i potpori HNV-a da Srbija postane punopravna članica EU.

Kao zaključak susreta, Scott je rekao kako HNV može biti dobra spona u unapređivanju odnosa između Hrvatske i Srbije. Da manjine trebaju i moraju biti most između dviju država smatra i predsjednik HNV-a Slaven Bačić, potvrđujući dobru suradnju

HNV-a sa Srpskim narodnim vijećem iz Zagreba. Međutim, Bačić kaže da na otvaranje tog mosta često loše utječu problemi nastali između samih država.

Veleposlanik SAD-a je rekao da su zakoni za manjine u Srbiji dobro uređeni, ali da oni često ostaju samo na papiru i da je bolje pitanje kako se oni implementiraju.

»Ne može se reći da su odnosi između dvije države dobri dok manjine ne kažu da je tako. One to najbolje osjećaju, kako manjina u Srbiji tako i manjina u Hrvatskoj«, rekao je Scott.

Predsjednik HNV-a istaknuo je da je za Hrvate u Srbiji posebno značajno provođenje bilateralnog sporazuma o zaštiti manjina, što je konkretizirao zahtjevom da se ukine izborni cenzus i uvedu zajamčeni mandati u predstavničkim tijelima, odnosno da im se omogući političko predstavljanje na svim razinama.

»Nije nam cilj da u Parlamentu budemo zato što to volimo, već smatramo da bismo tako bili uključeni u proces odlučivanja o pitanjima koja se tiču manjina«, rekao je Bačić i dodao da bi do poboljšanja odnosa države Srbije i hrvatske nacionalne manjine došlo kada bi postojao iskren i partnerski dijalog s vlastima. »Neophodno je da stavimo sva otvorena pitanja na stol i da ih rješavamo. Mi ne očekujemo da budu riješena za jedan dan, kod nekih pitanja to je čitav proces, ali da se npr., za početak uvaži kod nas političko predstavljanje«, kazao je Bačić.

Na pitanje novinara kako komentira odnos Srbije i Hrvatske i može li on biti bolji, veleposlanik Scott je rekao da ove dvije države moraju zajednički graditi bolje odnose, te da smatra da postojeća situacija nije normalna, odnosno da otežava ekonomsku, socijalnu i kulturalnu suradnju ova dva bliska naroda.

»Mislim da je nenormalno da ljudi koji su toliko bliski imaju tako loše odnose. Previše gledamo na povijest i lideri u Srbiji i u Hrvatskoj bi trebali malo više gledati naprijed i raditi ono što je najbolje za njihove građane«, rekao je Scott.

J. D. B.

Sjednica HNV-a u Subotici

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća, 58. po redu, bit će održana večeras (petak, 19. svibnja) u prostorijama HNV-a u Subotici, s početkom u 18 sati. Na dnevnom redu, među ostalim, bit će prijedlozi odluke o usvajanju Strategije razvoja kulture Hrvata u Republici Srbiji za razdoblje od 2017. do 2021. godine, davanje prijedloga troje predstavnika za Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske; davanje prijedloga za imenovanje vršitelja dužnosti ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata; davanje dopune mišljenja na Prijedlog odluke o broju mjesta za upis učenika u prvi razred srednjih škola na teritoriju AP Vojvodine u školskoj 2017/2018. godini.

Položaj Hrvata u Srbiji

Žigmanov od Vučića tražio početak dijaloga

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) **Tomislav Žigmanov** zatražio je u pismu od srbijanskog premijera **Aleksandra Vučića** konačni početak dijaloga s predstavnicima Hrvata u Srbiji radi, kako je naveo, rješavanja njihovih brojnih problema – isključenosti iz društveno-političkog života, nezastupljenosti na svim razinama izvršne vlasti, diskriminacije te uskraćivanja novca za kulturne i informativne projekte, prenijela je *Hina*.

Žigmanov je naveo kako je povod njegova pismenog obraćanja, koje je *Hina* dobila na uvid, bila pozitivna reakcija srbijanskog premijera na nedavno iznesena stajališta hrvatske predsjednice **Kolinde Grabar-Kitarović** o potrebi razvijanja srpsko-hrvatskih odnosa.

Nedostatak dijaloga

Međutim, čelnik DSHV-a osvrnuo se na komentar Aleksandra Vučića, koji je za jednu srbijansku televiziju tim povodom izjavio: »Mi bismo sve na svijetu dali da Srbi u Hrvatskoj imaju položaj kakav imaju Hrvati u našoj zemlji«.

»Slobodan sam iznijeti žaljenje što Vaše stajalište nije nastalo kao rezultat kontinuiranog razgovora i suradnje predstavnika vlasti u Republici Srbiji s legitimnim predstavnicima ovdašnje hrvatske zajednice«, naveo je Žigmanov i dodao da bi se njihovi problemi počeli rješavati da postoji stalni dijalog.

Podsjetio je Vučića da politički predstavnici Srba u Republici Hrvatskoj svoje bilateralne susrete i s hrvatskom predsjednicom i s hrvatskim premijerom imaju redovito.

»Osim što je to moguće posljedica razvijenijih manjinskih politika u Hrvatskoj, držim da je ishodište takvih političkih praksi činjenica da predstavnici srpske zajednice, kao i drugih nacionalnih manjina, svoju participaciju u političkom životu u Republici Hrvatskoj ostvaruju putem instituta zajamčenih mandata na svim razinama vlasti. U tom smislu, dopustite mi da Vas podsjetim, da je takvu obvezu preuzela i Republika Srbija ratifikacijom bilateralnog sporazuma s Republikom Hrvatskom o zaštiti manjina iz 2005. godine, konkretno članka 9 Sporazuma«, istaknuo je Žigmanov u pismu.

Naveo je u tom kontekstu da predstavnici Srba u Hrvatskoj imaju četiri pomoćnika ministra, dok s druge strane »Hrvati u Srbiji nisu zastupljeni ni u jednom segmentu izvršne vlasti niti na jednoj razini. Štoviše, iznadprosječno su isključeni«.

Posvemašnja isključenost i diskriminacija Hrvata

»Recimo, u gradu Subotici, u kojem živi najveći broj Hrvata, od više od 200 izabраних i imenovanih članova tijela, vijeća, povjerenstava i drugih instanci u strukturi lokalne vlasti samo je troje predstavnika legitimnih institucija hrvatske zajednice. To konkretno znači da su, za razliku od političkih predstavnika Srba u Hrvatskoj, Hrvati u Srbiji isključeni iz svih relevantnih procesa

odlučivanja, čak i o pitanjima koja se nas neposredno tiču. Ovo smatramo neodrživim i ključnim političkim problemom Hrvata u Srbiji«, ističe čelnik DSHV-a.

Žigmanov je nabrojao i druga otvorena pitanja hrvatske manjine: podzastupljenost u javnoj upravi, nevidljivost u području javnosti, isključenost iz politika pozitivnog priznanja, komunalna i druga infrastruktura u naseljima s pretežitim hrvatskim življem je ispod razine naselja u kojima žive pripadnici većinskog, ali i drugih naroda.

Dodao je da su građani hrvatske nacionalnosti iznad prosjeka objekti diskriminacije – postoji etničko motivirano nasilje, otpuštanje s posla, gotovo nemoguće zapošljavanje u tijelima državne uprave i javnim poduzećima, napose kada je riječ o prestižnijim pozicijama.

Žigmanov ističe i da postoji pristranost države i izravno miješanje u identitetske sporove hrvatske zajednice i to na štetu Hrvata (tzv. bunjevačko pitanje), a visoki je nesrazmjer kada je riječ o količini novca iz područja kulturne autonomije u odnosu na druge zajednice.

Predsjednik stranke hrvatske manjine konstatira odsustvo pozitivnih i inkluzivnih politika kada je riječ o ostvarivanju manjinskih prava – obuhvat djece hrvatske nacionalnosti u obrazovanju je manji od 5 posto, a Hrvati imaju i najmanji informativni prostor u programima Radiotelevizije Vojvodine.

U tom kontekstu on u pismu primjećuje izostanak održivog financiranja informativnih sadržaja na lokalnim razinama, napose u elektroničkim medijima.

»Molim Vas da ovo pismo razumijete kao posljedicu našeg temeljnog opredjeljenja da putem razgovora s predstavnicima vlasti počnemo rješavati otvorena pitanja Hrvata u Srbiji. On je za sada izostao, no vjerujemo da će biti započet«, zaključuje se u pismu čelnika DSHV-a Tomislava Žigmanova koje je 10. svibnja poslano srbijanskom premijeru.

Međunarodna konferencija u Zagrebu

HRVATSKA i EUROPA pred izazovom migracija

Kakve će posljedice imati dotok velikog broja ljudi koji su u Europu sa sobom donijeli svoju kulturu, običaje i vrijednosne stavove drugačije od europskih, nije lako predvidjeti. Predstavljaju li migracije ljudi s istoka u Europu kulturno obogaćenje Europe i ekonomski rast ili je to recept za kaos i terorizam jedna je od tema o kojoj se raspravljalo na međunarodnoj konferenciji pod nazivom »Europa i migracije u 21. stoljeću«.

Organizatori konferencije održane 11. i 12. svibnja u Zagrebu u staroj gradskoj vijećnici, bili su Centar za istraživanje hrvatskog iseljništva, Institut za migracije i narodnosti i Institut društvenih znanosti *Ivo Pilar* iz Zagreba.

Izazov 21. stoljeća

»Imajući u vidu da Europa prolazi kroz jednu izbjegličku krizu posljednjih četiri-pet godina i činjenicu da je pitanje migracija jedan od najvećih izazova čovječanstva u 21. stoljeću, mi smo smatrali da treba organizirati konferenciju s ovom temom kako bismo upoznali građane Hrvatske o problemima s kojima je suočena Europa«, kazao je na početku konferencije predsjednik Centra za istraživanje hrvatskog iseljništva u Zagrebu **Marin Sopta**. »Prije 2015. godine na globalnoj i na razini EU dominirao je pogled na migracije kao na jedan razvojni faktor u okviru održivog razvoja na svjetskoj razini i redukcije siromaštva. Međutim, 2015. godina je sve to bitno promijenila«, istaknuo je ravnatelj Instituta društvenih znanosti *Ivo Pilar* **Vlado Šakić**.

Posljedice migrantske krize neizvjesne

Stav razvijenih zemalja promijenila je migrantska kriza kojom je Europa bila naročito pogođena, jer je otprilike milijun i dvjesto tisuća migranata došlo u Europu. S obzirom na to da je

Hrvatska članica Europske unije, ne može ignorirati probleme s kojima je ostatak Europe suočen. Kakve će posljedice imati dotok velikog broja ljudi koji su u Europu sa sobom donijeli svoju kulturu, običaje i vrijednosne stavove drugačije od europskih, nije lako predvidjeti kažu stručnjaci.

»Neki europski autoriteti kažu da su kratkoročne posljedice ove migrantske krize veće, a da su dugoročno korisne. To je sve vrlo nesigurno predviđati, pogotovo jer ne znamo hoće li se u sljedećih nekoliko godina dogoditi neki veći valovi koji će još dodatno narušiti i ove sada već klimave ravnoteže«, upozorio je Vlado Šakić.

Migracijski valovi iz neeuropskih zemalja u Europu već sada utječu na mnoge aspekte života građana Europe. »Nema područja na kojem se ne osjećaju određene posljedice. Međutim, pozitivni učinci predviđaju se pretežito na ekonomskom planu jer se pretežito radi o migrantima koji se zapošljavaju uglavnom u tercijarnom sektoru. Ali na socijalnom i vrijednosnom planu ne zna se kakve će biti posljedice«, rekao je ravnatelj Šakić.

Hrvatska, koja je do sada primila 1.000 migranata tijekom migrantske krize, pokazala je svoje humano lice, a na osnovu izvješća međunarodnih promatrača Europa je priznala kako je Hrvatska najbolje tretirala migrante. Ono što sad slijedi je pomoći tim ljudima ostvariti normalan život.

Zlatko Šram, Natthani Santini, Marin Sopta, Jürgen Schröder, Jasminka Dulić

U Zagrebu su se okupili izlagači iz SAD-a, Ujedinjenog Kraljevstva, Njemačke, Švicarske, Švedske, Španjolske, Rusije, Srbije i Hrvatske * Predstavljaju li migracije ljudi s istoka u Europu kulturno obogaćenje Europe i ekonomski rast ili je to recept za kaos i terorizam jedna je od tema o kojoj se raspravljalo na međunarodnoj konferenciji pod nazivom Europa i migracije u 21. stoljeću

»Nama je važno kako što prije integrirati te ljude u hrvatsko društvo«, zaključio je Marin Sopta.

Diplomate i znanstvenici

Konferencija u Zagrebu okupila je predstavnike Centra za istraživanje hrvatskog iseljništva, Instituta za migracije i narodnosti, Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, Isusovačke službe za izbjeglice, Gradskog ureda za upravljanje u hitnim situacijama, Zagrebačke škole ekonomije i menagementa, Victoria consulting d.o.o. iz Zaprešića, Sveučilište Dubrovnik, University of Geneva, Izmir university of economics, College of William and Mary, Malmo University, University of York, NIU Hrvatska riječ Subotica, Volga Migration Center, Penza State University, University of Sussex i Universidad Internacional de la Rioja. Na skupu su sa svojim radovima sudjelovali: **Tomislav Sunić**, **Vlado Šakić**, (Hrvatska), **Lucas Miranda** (Finska), **Ann Guller-Frey** (Njemačka), **Alexandrina Iremucic** (Švicarska), **Oguz Esen** (Turska), **Gul Ozyegin** (SAD), **Tvrtko Barun** (Hrvatska), **Beint Magnus Aamodt Bentsen** (Švedska), **Carolina Adolfsson** (Švedska), **Marija Benić Penava**, **Danijel Dujmić**, **Anđelko Milardović**, **Ivana Babić Krešić**, **Pavle Kalinić**, **Predrag Haramija** (Hrvatska), **Natthani Santini** (UK), **Zlatko Šram** (Hrvatska), **Jasminka Dulić** (Srbija), **Marina Perić Kaselj**, (Hrvatska), **Sandeep Roy** (SAD), **Almaz Choloian** (Rusija), **Vsevolod Konstantinov** (Rusija), **Joniada Barjaba** (UK) i **Kayamba Tshitshi Ndo-uba** (Španjolska) i **Jürgen Schröder** (Njemačka).

Sudionici su, među ostalim, na svojim panelima raspravljali o sljedećim temama: »Suvremene međunarodne migracije s naglaskom na EU i Hrvatsku kao članicu«, »Stavovi prema imigrantima«, »Globalizacija migracija i odraz na Europsku uniju«, »Migracije, politike i kretanje radne snage u EU« i »Hrvatski nacionalni identitet u svjetlu novih migracija«.

Na otvaranju konferencije u ime organizatora govorili su Marin Sopta, Anđelko Milardović i Vlado Šakić.

Raspravu je otvorio Tomislav Sunić, nakon kojega su govorili veleposlanici Grčke **Stavros Tsiepas**, Mađarske **József Zoltán Magyar**, Kanade **Daniel Maksymuk** i **Marko Rakovec** iz Veleposlanstva Slovenije. Konferenciji su prisustvovali i drugi diplomati: veleposlanica Australije **Elizabeth Marianne Petrović**, **Miroslav Kolatek** iz Veleposlanstva Češke, **Vanja Hrčić** iz Veleposlanstva Norveške i **Ebry Arisory**, predstavnica Veleposlanstva Turske.

Stavovi prema migrantima

Sudionica iz Srbije bila je glavna i odgovorna urednica tjednika *Hrvatska riječ* Jasminka Dulić koja je skupa sa Zlatkom Šramom (IMIN) predstavila rezultate istraživanja o antiimigrantskim stavovima. Autori rada – Dulić, Šram te Marina Perić Kaselj (v. d. ravnateljica IMIN-a) i Sandeep Roy s University of North Texas su ustanovili na temelju empirijskog istraživanja kako specifični pogledi na svijet snažno doprinose izražavanju antimigrantskih stavova. Radi se o uvjerenjima o tome kako je svijet opasno, nepredvidivo i prijeteeće mjesto (a koja se nalaze u pozadini izražavanja desne autoritarnosti) i uvjerenju da je svijet nemilosrdna kompetitivna džungla u kojoj su moćni uvijek u pravu, jaki pobjeđuju a slabi uvijek gube (orijentacija k socijalnoj dominaciji). Drugim riječima, desna autoritarnost kojom se izražavaju vrijednosti ili motivacijski ciljevi za uspostavljanjem i održavanjem kolektivne sigurnosti, reda, kohezije i stabilnosti s jedne strane, i u značajno većoj mjeri orijentacija socijalne dominacije kojom se izražavaju vrijednosti ili stremljenja k moći, dominacijom i superiornošću nad drugima doprinose i usvajanju i izražavanju neprijateljskih stavova prema migrantima s Bliskog istoka.

Laudato, Matis, H. R.

15. godina od osnutka **NIU Hrvatska riječ** (II.)

Uspješno okončani svi poslovi na konstituiranju Ustanove

Budući da ovakve inicijative nisu česte – naprotiv: bila je to prva takva inicijativa nakon II. svjetskog rata! – vlasti AP Vojvodine, uz eventualno kočenje predstavnika »starog režima« na nižim administrativnim razinama, nisu odmah našle pravne mehanizme i načine koji bi se koristili za ostvarenje ove inicijative. Zahvaljujući razumijevanju potrebe za informiranjem na hrvatskome i djelatnom zauzimanju tadašnjeg zastupnika Lige socijaldemokrata iz Subotice **Stipana Stipića**, prije svega putem lobiranja kod predsjednika Skupštine AP Vojvodine **Nenada Čanka**, i mekšanjem s početka odbijajućeg stava Demokratske stranke, zbog koalicijskih obveza prema DSS-u koji se žestoko protivio listu na hrvatskom jeziku, na čemu je radio **Kalman Kuntić**, predsjednik Odbora za informiranje vojvođanske Skupštine **Đorđe Subotić** koncem 2001. godine mogao je intenzivirati aktivnosti na osnutku *Hrvatske riječi*, napose na planu izrade temeljnih dokumenata.

One su urodile prvim ozbiljnijim plodom nakon više od šest mjeseci – Skupština AP Vojvodine je, naime, na sjednici održanoj 8. svibnja 2002. donijela odluku »o osnivanju Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*«, čime su se stekli prvi valjani formalno-pravni uvjeti za daljnji konkretni rad na osnivanju, u smislu izrade konstitutivnih pravnih akata i poduzimanju radnji neophodnih za njezino registriranje. Uslijedile su zatim intenzivne konzultacije unutar hrvatske zajednice i aktivnosti na planu kandidiranja osoba koji će biti članovi Privremenog upravnog odbora i Nadzornog odbora.

Privremeni upravni odbor NIU *Hrvatska riječ*

Kako se nije mogla postići suglasnost o konkretnim osobama između dvije političke stranke, odlučeno je na koncu da će DSHV i HNS imenovati po četiri predstavnika, a LSV jednoga. To se na koncu i ostvarilo – Skupština AP Vojvodine na sjednici održanoj 3. srpnja 2002. donijela je odluku »o imenovanju članova

Promocija »Hrvatske riječi« u Subotici u veljači 2003.

Privremenog Upravnog odbora i Nadzornog odbora Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*«. Tada su, naime, za članove Privremenog upravnog odbora Ustanove izabrani: mr. **Bela Tonković**, **Svetislav Milanković**, **Milan Ercegovac** i **Marija Lovrić** na prijedlog Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, a **Slavica Peić**, **Slaven Bačić**, **Kalman Kuntić** i **Tomislav Žigmanov** na prijedlog Hrvatskog narodnog saveza, dok je Stipan Stipić bio izabran kao kandidat Lige socijaldemokrata Vojvodine.

Navedeni je sastav prvog upravnog tijela NIU *Hrvatska riječ* bio kompromis više struja i političkih stranaka unutar hrvatske zajednice, te volje osnivača: vojvođanske Skupštine. Njegova »privremenost« bila je, pak, posljedica činjenice što je njegova jedina zadaća bila provesti sve radnje koje se tiču osnutka Ustanove i stvoriti sve preduvjete za nesmetan početak rada.

I ubrzo nakon službenoga dostavljanja Odluke o imenovanju članovima, održava se sredinom srpnja 2002. konstitutivna sjednica PUO i NO NIU *Hrvatska riječ*. No, na istoj nije izabran i predsjednik PUO-a. Dakako, razlog je bio u neodlučenome ishodu glasanja – od osam nazočnih članova, uz dva uzdržana, po tri glasa su dobili kandidat DSHV-a Svetislav Milanković i kandidat HNS-a Tomislav Žigmanov. Na drugoj sjednici ovog tijela, koja

**Skupština AP Vojvodine
je na sjednici održanoj
8. svibnja 2002. donijela
odluku »o osnivanju
Novinsko-izdavačke
ustanove Hrvatska riječ«**

 Promocija »Hrvatske riječi«
u Skupštini AP Vojvodine

Zvonimir Perušić

Đorđe Subotić

Stipan Stipić

Bela Tonković

je održana 31. srpnja, Tomislav Žigmanov je, uz jedan glas više, izabran za predsjednika PUO NIU *Hrvatska riječ*.

Pa ipak, bez obzira na takav ishod glasovanja, PUO NIU *Hrvatska riječ* nastavio je raditi, istina ne više u punom kapacitetu, prilježno i relativno brzo. Na četvrtoj sjednici PUO NIU *Hrvatska riječ*, koja je održana 31. kolovoza, već je usvojen Statut Novinsko-izdavačke ustanove, koji je poslan početkom rujna u skupštinsku proceduru radi davanja suglasnosti. Isti je usvojen na ružanskoj sjednici Skupštine AP Vojvodine. Na petoj sjednici PUO NIU *Hrvatska riječ*, pak, koja je održana 12. listopada, donesena je odluka da **Zvonimir Perušić**, bivši zamjenik glavnog i odgovornog urednika *Subotičkih novina*, bude predložen osnivaču za vršitelja dužnosti direktora NIU *Hrvatska riječ* u osnivanju. Isti je

prijedlog, koji je usvojen na sjednici PUO, dan u skupštinsku proceduru, a odobren je od vojvođanske Skupštine na listopadskom zasjedanju.

Do konca 2002. izvršene sve potrebne radnje za pojavu prvog broja tjednika

Na taj način su ispunjeni svi formalno-pravni preduvjeti da bi se pristupilo i registriranju Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* kod Trgovinskog suda u Subotici, što je i učinjeno koncem listopada 2002. godine. Uslijedilo je i realiziranje drugih radnji glede konstituiranja ove ustanove (otvaranje računa, izrada drugih pravih akata...). Paralelno s tim vodile su se brojne aktivnosti oko prezentacije ideje, traženja i lobiranja oko pomoći, tragalo se za prostorom za rad, prvim kadrovskim rješenjima, izradom koncepta lista... I? Ostalo je povijest – prvi je broj tjednika *Hrvatska riječ* izašao 31. siječnja 2003. i otada se u prodaji pojavljuje svakog petka. Sada već više od 14 godina...

Pri tomu, istaknut ćemo da su svi ljudi iz Privremenog upravnog odbora ne samo koristili svoje ne malo vrijeme na poslove oko osnutka NIU *Hrvatska riječ*, nego je nekolicina iz svojih osobnih sredstava pokrivala sve prve troškove, koji, i to se mora reći, također nisu bili mali. S tim u vezi, mislim da se nešto treba reći i o pitanju podrške koju smo imali u tom početnom razdoblju. Ona je uvelike izostajala od strane mnogih instanci. Rasprostranjena je, naime, skepsa postojala oko cijele inicijative, pa su i rizici podrške bili razumljivi. Kao prvo, nije se vjerovalo da Hrvati u Vojvodini tako nešto složeno i zahtjevno mogu realizirati, a, kao drugo, bilo je i podozrenja spram »golobradih mladića« koji su inicijativom upravljali.

Jedina je djelatna podrška bila od nekolicine ljudi iz pokrajinske administracije, a među njima bih posebno izdvojio tadašnjeg predsjednika Odbora za informiranje Skupštine AP Vojvodine Đorđa Subotića. Glede pak čelnih ljudi institucija i organizacija hrvatske zajednice, jedan značajan broj njih je bio ne samo nepovjerljiv, već je od njih izostajala i elementarna logistička podrška. Vrlo slično iskustvo smo imali u tom razdoblju i s institucijama iz Hrvatske, te s njezinim instancama ovdje.

T. Žigmanov

Putevi i stranputice vojvođanske poljoprivrede iz kuta proizvođača

ZARADA na dugom štapu

U jednom od prošlih brojeva *Hrvatske riječi* pisali smo o vojvođanskoj poljoprivredi koja zbog smanjenja stočarske proizvodnje i upornog istrajavanja većine poljoprivrednika na tradicionalnoj ratarskoj proizvodnji gubi utrku s ostatkom Srbije po bruto dohotku koji ostvaruje. Zašto obo-ri i staje vojvođanskih poljoprivrednika nisu puniji, zašto na njivama nema više kultura koje traže više rada i ulaganja, ali i donose veći profit? To smo ovoga puta pitali one koji se tom proizvodnjom i bave – poljoprivrednike.

Paučina u oborima

Prvo smo se zaputili kod **Žige Čuwardića**, poljoprivrednika iz okolice Sombora. Poljoprivreda je posao kojim su se bavili njegovi roditelji, djed, pradjed, a na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu ostali su i njegovi sinovi. Nekada se Žiga naveliko bavio tovom svinja, ali već dugo su objekti koje je izgradio kako bi se ovoj proizvodnji ozbiljno posvetio, prazni.

Voćarska i povrtlarska proizvodnja. Izvor RZS.

	Udio centralne Srbije u ukupnoj proizvodnji Srbije (u procentima)	Udio Vojvodine u ukupnoj proizvodnji Srbije (u procentima)
Višnja	86,1	13,9
Breskva	77,5	22,5
Malina	99,6	0,4
Jagoda	89,1	10,9
Jabuka	53,9	46,1
Kruška	79,5	20,5
Šljiva	90,4	9,6
Grožđe	80,5	19,5
Krumpir	78,2	21,8
Rajčica	60,1	39,9
Paprika	75,3	24,7

***U stočarskoj proizvodnji prekinut lanac od obora i staja do klanica *
Poljoprivrednici nemaju viška novca, pa nisu skloni rizicima
koje nosi uvođenje novih kultura u sjetvenu strukturu***

»Što je dovelo do toga da su naši obori i staje prazni? Odgovor je jednostavan. Nemamo organiziranu proizvodnju i siguran plasman. Nekada su u Somboru radile i klaonica i mesna industrija 'Panonka' i Zemljoradnička zadruga 'Zadrugarka' s kojima smo surađivali. 'Zadrugarka' je osiguravala hranu i s njom smo ugovarali uslužni tov, a 'Panonka' je otkupljivala tovljenike. Mi sada u Somboru nemamo ni 'Panonku' ni 'Zadrugarku', niti bilo koji drugi način da ugovorimo proizvodnju i prodaju. To je razlog što je taj vid stočarstva u fazi intenzivnog propadanja«, kaže Čuvarđić.

S obzirom na to da je zbog oscilacija cijena tova svinja nestabilan, poljoprivrednici nemaju ni novca niti želje riskirati i upuštati se u nešto, gdje će možda zaraditi, ali s istom tolikom vjerojatnošću i izgubiti. Čuvarđić je samo jedan od poljoprivrednika koji se bavio uslužnim tovom svinja dok je postojala suradnja između proizvođača i prerađivača. Trajalo je to do početka propadanja domaćih klaničara.

»Taj sistem s uslužnim tovom dobro je funkcionirao, jer smo radili za poznatog kupca, odnosno bez strepnje kome na kraju tova prodati svinje. Sada toga više nema. Sada trebamo ulagati naša sredstva u prasad, hranu... i onda se na kraju tog ciklusa pitamo kome prodati, jer u Somboru nema gradske klaonice. Ima tu nekoliko privatnika, ali oni tjedno otkupe tek po nekoliko tovljenika, a to za jednu ozbiljnu proizvodnju nije ništa«, kaže Žiga.

Doznajemo od našeg sugovornika da ima otkupljivača sa strane koji rade na području Sombora, ali i oni tjedno otkupe tek stotinjak tovljenika. Slična situacija je i u ostalim dijelovima Vojvodine. Što bi moglo onda pomoći da se tovljenici ponovno vrate u obore naših poljoprivrednika?

»Treba ponovno krenuti u organiziranu proizvodnju i otkup, ali to se ne može uraditi za mjesec već za godinu dana, koliko je potrebno da se dođe do tovljenika vrhunske klase. Nažalost, kod nas se godinama samo priča o tome što je problem i kako ga riješiti, a pri tome se ništa konkretno ne čini da se problem i riješi. Bojim se zato da će naša stočarska proizvodnja definitivno propasti, a to je jedan lanac u koji je uvezana i ratarska proizvodnja«, pesimist je naš sugovornik.

Sličnu priču ispričali bi i poljoprivrednici koji se bave tovom bikova, proizvodnjom mlijeka.

(Ne)potreban oprez

Svoju priču imaju i ratari. Može im se zamjeriti da se tvrdoglavo drže one klasične ratarske proizvodnje u kojoj se vrti pet osnovnih ratarskih kultura, s neprikosnovenim kukuruzom. Ako se prati sjetvena kultura koja se posljednjih desetljeća tek neznatno promijenila, onda je ta opaska na mjestu. No, ipak nije sve baš u potpunosti isto, jer se prije svega mladi poljoprivrednici s manje zemlje odlučuju za uvođenje novih vrsta kao što su povrće, jagode, maline, kupine. Jedan od takvih je i **Tomislav Oto** iz Plavne.

»Osim klasičnih ratarskih kultura, ranijih godina uvijek smo sadili jedno jutro duhana. Međutim, posljednjih 10-15 godina zarada na

toj proizvodnji bivala je sve manja, pa smo tražili neku drugu mogućnost i tako smo zasadili prvo kupine, pa maline i na koncu jagode. Ove tri vrste odabrali smo jer tako imamo berbu od početka svibnja, kada kreću jagode, pa sve do kolovoza kada prispijevaju kupine. Dosta ljudi u selu razmišljalo je na sličan način i odlučilo se za jagode i maline«, kaže Oto. Ovaj mladi proizvođač kaže da zarada ovisi od godine do godine, ali u odnosu na klasično ratarstvo veća je 10 do 20 puta. Više nego dobar razlog da na sličan način počnu razmišljati i drugi poljoprivrednici.

»Nije uvijek isto, nekada bolje rodi, nekada slabije. Onda je opet jedne godine cijena dobra, sljedeće niska. Na samim počecima bilo je teško za otkup, ali kada se proizvodnja omasovila pojavili su se i otkupljivači, pa je sada i prodaja brža i lakša«, kaže Tomislav.

Gledano iz njegovog osobnog iskustva ovakva proizvodnja može biti budućnost za poljoprivrednike koji obrađuju manje površine, tim prije što će oni mali sve teže dolaziti i do zakupa državnih oranica, odnosno ostat će i bez mogućnosti da korištenjem državnih njiva povećaju svoje sjetvene površine.

»Malo zemlje, i to što je zarada na klasičnom ratarstvu sve manja i manja, je ono što poljoprivrednike tjera da mijenjaju stare navike, da se upuštaju u rizike, uče na svojim pogreškama«, kaže naš sugovornik iz Plavne.

No, i on je oprezan u daljem širenju svoje proizvodnje, jer kada ga pitamo hoće li jagoda, malina i kupina biti više, odgovara da je prvo u planu osuvremenjivanje proizvodnje jagoda, odnosno podizanje plastenika kako bi se urod brao što ranije.

»Naravno da ulaganja ne možemo uvijek pokriti iz svojih sredstava, pa koristimo kredite i to bankarske. Povoljni su i brže i jednostavnije ih je uzeti nego pozajmice od fondova koji postoje kod nas. Kod banaka je dovoljno nekada samo potpisana mjenica, a fondovi traže hipoteke«, kaže Tomislav.

Tomislav navodi da se poljoprivrednici još uvijek teško i nesigurno odlučuju za bilo kakve novine u svojoj proizvodnji. Kada netko krene s nekom novom kulturom, većina čeka da prođe godina-dvije da bi se i sami upustili u tu proizvodnju.

»Problem je što poljoprivrednici nemaju novca i onda prije bilo kakvog ulaganja dobro odvažu s koliko rizika ulaze u sve to«, kaže Tomislav.

I to je taj osnovni razlog što na vojvođanskim poljima i dalje dominiraju kulture koje su se ovdje sijale i prije pol stoljeća. Nisu u drugačijoj situaciji ni poljoprivrednici iz centralne Srbije, ali njih na promjenu sjetvene strukture tjera jedan prost razlog – manjak zemlje. Kada netko obrađuje tek hektar-dva i od toga treba živjeti, primoran je da se okreće intenzivnijoj proizvodnji, koja traži i više ulaganja i rada, ali i donosi veću zaradu. Vojvođanski ratari, s nekoliko desetaka hektara oranica još uvijek sebi mogu dozvoliti luksuz da prije svakog novog iskoraka dobro odvažu i razmisle. A kada nisu sigurni što bi, jednostavno posiju kukuruz i pšenicu.

Zlata Vasiljević

Leon Šurbanović, prvi čovjek UGRIP-a

Rasvit podzemnog grada

Osobu iznimne energije, velikog znanja i velikih ideja i planova, pokretača udruge za očuvanje kulturnog i duhovnog naslijeđa petrovaradinske tvrđave, **Leona Šurbanovića** upoznala sam tijekom organiziranog posjeta djelatnika *Hrvatske riječi* »petrovaradinskim katakombama«. Mnoštvo podataka koje nam je iznio o podzemnim hodnicima, o gradnji tvrđave, o legendama koje se prepričavaju govorilo je o čovjeku koji je potpuno posvećen onome što radi, koji ima cilj, koji je razradio strategiju i uspio okupiti ljude koji zajedno s njim zaista danonoćno ostvaruju svoju misiju očuvanja ove dunavske ljepotice.

Bio je to jedan od onih susreta nakon kojih se svije(s)t naglo proširi, koji potiču život da se rascvate. Leon je osobnost koja je dugo tražila sebe, svoje mjesto. Kroz mnoga životna i putovanja Europom, i hrpu različitih poslova kojima se bavio, od šverca do glume, uspio je sva znanja i sposobnosti kanalizirati u posvećenost tvrđavi. Leon Šurbanović je uz to čovjek koji je 2010. godine dobio prvu nagradu Srednje Europe za projekt *3D Novi Sad*, prvi trodimenzionalni grad na svijetu. Iako je o nagradi odlučilo

40 najutjecajnijih ljudi iz IT područja, njegova mrežna stranica na kojoj je predstavio projekt nije dobila nikakvu podršku. Zbog svega ovoga je bilo neizbježno napraviti ovaj razgovor s njim.

Tko je Leon Šurbanović?

Put mog DNK iz loze »Šurban«, koliko sam uspio istražiti, vodi podrijetlo iz Rusije, s Bajkalskog jezera. Moji preci su uzgajali ribu *plašicu* koju su donijeli u Makedoniju, na Ohrid i samo meni znanom tajnom kao nasljedniku formule, segmentacijom krljušti ove ribe, danas zabranjene za lov, pravili su čuvene ohridske bisere. Višestoljetne nesuglasice naroda južnjačke vrele ratne krvi s tih prostora, moj pradjed je prerezao nakon I. Svjetskog rata otišavši u *pečalbu* u Pančevo, na obećani sjever, gdje se živjelo spokojnije i bolje. Za razliku od vremena kada se bavio biserima, tada se bavio slastičarskim poslovima, što njegov sin **Aleksandar** ne nasljeđuje. Kao jedan od najboljih svjetskih golgetera u ragbiju, on je ljubav prema ovom sportu zamijenio glumom i manekenstvom. Upoznaje **Mirjanu Pejanov** s kojom zasniva brak i odlazi još sjevernije, u Novi Sad. Tada nastajem ja, Leon Šurbanović. U malom, slatko upakiranom

UGRIP je kratica od pet riječi: urbana gerila, ratnici iz podzemlja. Urbana, jer predstavlja ratnike iz XXI. stoljeća s ovom podneblja koji za razliku od prethodnika koji su je branili oružjem, Tvrdavu brane svojim umom i radom. To čine s ciljem da zaštite kulturno i duhovno naslijeđe Petrovaradina i dignu turistički potencijal Tvrdave na najvišu moguću razinu, kaže Šurbanović

mjestu Ledinci, nepunih 7 kilometara od Novog Sada, provodim djetinjstvo u carstvu kulturno-povijesnog naslijeđa u kome kao Indiana Jones istražujem svaki pedalj Fruške gore. Po struci sam grafički, web dizajner, ali uz veliku ljubav prema borilačkim vještinama, svoje umjetničke sklonosti sam koristio u bavljenju ikonopisanjem, hiper realnim slikarstvom. Nakon tih i mnogo, mnogo drugih poslova u kojima sam tražio sebe, vratio sam se tajnama, ne ohridskog bisera, jer je to misija za mirovinu, već tajnama koje su me kao »klinca« spopadale, a koje danas vješto rješavam istražujući ogroman mozaik neispričanih i nenapisanih knjiga. Skupa s mojom familijom UGRIP-a postavljam standarde na kojima će se budući povjesničari učiti.

Što je UGRIP?

UGRIP je kratica od pet riječi: urbana gerila, ratnici iz podzemlja. Urbana, jer predstavlja ratnike iz XXI. stoljeća s ovom podneblja koji za razliku od prethodnika koji su je branili oružjem, Tvrdavu brane svojim umom i radom. To čine s ciljem da zaštite kulturno i duhovno naslijeđe Petrovaradina i dignu turistički potencijal Tvrdave na najvišu moguću razinu. Gerila predstavlja gerilske ratnike, koji su u tajnosti i samoinicijativno uradili mnogo da pomognu dunavskoj ljepotici. Njihov rad na samom početku nije nailazio na podršku javnog mnijenja. Ratnici, jer UGRIP predstavlja urbane ratnike koji svemu prilaze s ratničkom energijom, baš kao što se nekada i sama tvrđava branila od napadača. Zadatak im je da se kulturno i duhovno naslijeđe brani od modernog, novokomponiranog kiča, šunda i nemara koji prijete da izbriše svaki segment povijesti. Iz, jer dolaze i izlaze iz podzemlja, a posljednje slovo kratice znači Podzemlje. UGRIP-i su zapravo iznjedrena frakcija ili urbani istraživači iz *3D Worlda*, udruge građana koje se bave očuvanjem kulturno-duhovnog naslijeđa tvrđave Petrovaradin, njenog podzemlja i nadzemlja, Novog Sada i Srbije uopće. *3D World* kao ideja postoji od 2002. godine, pravno i formalno od 2010. Njen zadatak i cilj je od *Stare dunavske dame* napraviti *Dunavsku ljepoticu*. Zamišljamo je kao svemirski brod i posljednju Nojevu barku.

Kakvo je ustrojstvo UGRIP-a, što tko radi, kakve su uloge članova?

Svi činimo jednu veliku obitelj, prvenstveno privatno, pa onda ujedinjeni oko zajedničke ideje. Između nas vrcu energija i ljubav, uglavnom višedesetljetna. Ovo što radim zapravo je veliki zavjet ljubavi. Inicijator sam, predstavnik, osnivač i inicijalna kapisla cijele ideje. Oko mene je armija ljudi i ja nisam zapovjednik i veliki vojskovođa, već onaj koji je prvi na prvoj liniji fronte. Standarde i hijerarhiju sam postavio tako da se nitko ne osjeća podčinjeno, već sve ide po zaslugi. Svatko ima mogućnost orga-

nizirati akciju, dati dobar prijedlog, pokrenuti neko istraživanje, temu, pisati, slikati, »fotkati«, pitati. Kao najviše tijelo, UGRIP-i imaju *Časnu ložu*, ispod nje se nalazi *Gerila* i *Super gerila* koju čine najhrabriji i najekstremniji članovi. U okviru ove tri frakcije nalazi se UDK (UGRIP Disciplinska komisija), na čelu koje je *Glava* koja odlučuje o tome tko ostaje u Udruzi ili će biti kažnjen za svoje postupke. Situacija u kojima smo izbacili ljude iz Udruge nije bilo mnogo, ali smo zbog njih ojačali i napravili još bolju strategiju i pravila. U toj piramidi se ispod *Gerile* nalazi *Armija*, a ispod nje UGRIP Horch i UGRIP Verbinung. U samoj bazi piramide su UGRIP regrutni centar kojemu prethodi UGRIP UPL (Ugripova provjera osoba). U svakoj ovoj frakciji Udruge se točno zna tko što radi i koja su čija prava. Unutar same organizacije postoje ljudi koji imaju svoje obaveze, te u društvu imamo kuhare, pomoćnike kuhara, dežurnog i dežurne stožera. Oni koji vrše utjecaj na javno mnijenje imaju nazive *Vudo* i *Vundig UGRIP-i*. Posjedujemo talismane, amajlije, bogove, svece, stupnjeve znanja i zvanja, gerilske vojne činove.... Postoje i *Oči* i *Pera UGRIPA*, to su oni koji pišu o nama i digitalnim okom hvataju svaki detalj energije.

Kako članovi UGRIP-a provode istraživanja, kako dolaze do novih saznanja, kako uspijevate sve te podatke složiti u jednu historijski točnu i logičnu cjelinu?

Istraživanja su započeta prije nekoliko desetljeća, ali ujedinjavanjem više stotina ljudi raznih profesija svatko je došao do raznih saznanja i spoznaja. Hvala WIFI-ju pa imamo internet s kojim se može zaviriti u svaku knjigu svijeta, pa čak i u najskrivenije biblioteke čovječanstva. Žedni znanja postavili smo temelje i počeli nizati katove. Povezani smo s mnogim svjetskim arhivama, udrugama, muzejima, maticama, privatnim kolekcionarima, piscima. Najveći motiv nam je čvrstim i jakim dokazima pisati do sada nenapisanu povijest.

UGRIP radi na 605 projekata. Kakvi su to projekti i ima li nade da će se bar nešto realizirati?

Mnogi od njih su napisani, dok je manjina u fazi razrade, prijedloga... Prije neki dan smo ponovo doživjeli da naša strategija očuvanja *Dunavske ljepotice* nije dobila podršku, da je sve ono u što smo uložili najviše ljubavi, vremena i novaca, naišlo na zid odbijanja. Riječ je o tome da su oni koji su nas u početku podržali predložili da načinimo simbiozu upravo s onim institucijama koje su nas sada doslovno otresele kao prašinu i nisu se niti udostojile odgovoriti na mailove upućene za suradnju. Međutim, pred nama je potpisivanje svih onih protokola i projekata za koje su nas podržale strane investicijske kuće, institucije, države... Nada je u nama i znamo da će se naš plan realizirati. U tijeku su i pregovori o pozicioniranju naših nastojanja na Europskoj razini.

Koliki dio podzemlja je prohodan i istražen?

Do sada je istraženo oko 101 posto podzemlja. Kada spominjem ovu brojku, mislim na to da je ono što pokazuju mape samo 15 posto onoga što znaju svi, aludirajući na institucije i znatiželjnike ondašnjeg i sadašnjeg vremena. Ovaj postotak podrazumijeva da smo mi ušli tamo gdje nisu ni štakori, ni javzavci, ni slijepi miševi, ni zmije, ni psi, ni mačke, ni lisice. Danas je prohodno 99,99 posto sustava koji nije uzurpiran. U tih 99 posto postoje neki dijelovi koji su rizični i opasni, ali vrlo malo. Međutim, ono što pravi veliku zbrku jesu labirinti koje su načinili novosadski umjetnici koji su hodnike pregrađivali kako su htjeli,

lupali i prekopavali ovaj biser Srbije. Na taj način je oko 20 posto sustava, uglavnom III. položaja, uzurpirano i ukradeno od kulturnog blaga Srbije.

HR Kakva je Vaša vizija o tvrđavi, kako bi ona trebala funkcionirati, živjeti?

Da uradimo ovim tempom sve što je potrebno, fali nam nekoliko stoljeća. Na primjer, za čišćenje smeća, šteta i vegetacije potrebno nam je oko 25 godina. Kada bi bilo volje, novca i podrške u mehanizaciji koja nam je potrebna, uz projekte, logistiku i strategiju koju imamo, svakodnevnim radom armije ljudi, za manje od godinu dana bi sve bilo sređeno. Radimo na tome. Prema našoj viziji, Tvrđava bi trebala biti aktivna 365 dana godišnje, prepuna sadržaja, festivala. Mi, koji smo postavili standarde i koji se danonoćno bavimo tvrđavom vratiti ćemo joj dušu i obraniti je od svih neprijatelja, smeća, šteta, podivljale vegetacije, hordera, bahatih umjetnika... Zatim ćemo zaustaviti promet, ne samo na tvrđavi već i u samom Suburbiumu (Podgrađu). Vratit ćemo porušene kapije i obnoviti svako pročelje i svaki fortifikacijski element. Postavit ćemo kante za smeće, organizirati službe osiguranja, napraviti porušene vojarne. Ulaz će se naplaćivati. Želimo tamo napraviti najveće šetalište u Srbiji, pješačku, trim i stazu za bicikle. U planu je izrada i rekonstrukcija starog mosta *Franz Josef* sa zip line-om i prilagođavanje prilaza tvrđavi ne samo za turiste, već i za invalide i starije osobe. Mnogo toga je u planu, ali radimo temeljno i dio po dio. Najveći proizvod u turističkoj ponudi Srbije bit će obilazak *Kontraminskog sustava* ili popularno »Petrovaradinskih katakombi«.

HR Što Vas osobno impresionira u ovoj priči o nadzemlju i podzemlju petrovaradinske tvrđave?

Impresionirala me je tajna, a motiv je zavjet ocu i obitelji. Svugdje sam lutao, obišao pola Europe, pa sam tako počeo živjeti u Monaku i raditi za agenciju koja radi marketing za kneza od Monaka, **Alberta II. Aleksandra Luis Pier Grimaldija**. No, samo deset dana nakon odlaska sam se morao vratiti zbog očeve bolesti. Otac mi je bio duša i zbog njega sva blaga svijeta ne

bih uzeo za uzvrat. Na samrti sam mu dao zavjet i obećao da ću zasnovati obitelj i provesti u djelo jednu od mojih 9 tisuća ideja. Njegovu smrt sam mučno i teško podnio i trebao mi je adrenalin da to prebrodim. Vožnje biciklom koji sam doslovno kidao po asfaltu, brazilski *jiu jitsu*, beskrajno trčanje i žene nisu mi bile dovoljne da prebrodim sve to ludilo koje je dugo trajalo. Te dvije godine pakla nisam spavao niti 4 sata u prosjeku i tražio sam neki izvor interesiranja. Spas je bio ispod tvrđave, pod zemljom, daleko od GPS-a, tamo gdje nema signala za mobilni telefon, u potpunom mraku gdje nema nikoga i gdje kompas ne radi. Tako sam u podzemnom gradu, s još par luđaka nastavio misiju započetu prije gotovo tri desetljeća. Na sve to potaknuo me je i jedan Crnogorac koji je bio oduševljen mojim poznavanjem Kotora i tvrđave *San Giovanni*, a koji je pritom prodavao suvenire kod stare česme, *Karampane*, gdje sam pio »produženu s kišeljom«. Rekao mi je: »A što se ti, jado, baviš našim *San Giovannijem* kad je ona vaša u Novom Sadu na Petrovaradinu ka svemirski brod za ovu našu, a da ne pričam o katakombama onim ispod s dvjest i nešto spratova gdje duše mrtvih lutaju«. Nakon 6 mjeseci danonoćnog svakodnevnog istraživanja, u prosjeku od po deset sati, udario sam pečat na višestoljetnu tajnu raščlanivši je na preko 60 mapa koje čine onu pravu, koja je potonula na *Titanicu*.

HR Tko su bili stari istraživači i dokle su oni stigli u svojim istraživanjima?

Stari istraživači su uglavnom Petrovaradinčani, ali bilo je i Novosađana. Oni su bili ekstremni, mnogi više nisu živi, jer pričamo o generacijama s početka 20. stoljeća. Jedan od njih, Trifa, je živ, veoma ga cijenim i drag mi je, jer iako on mene iskreno tako naziva, za mene je on zaista Kralj podzemlja. Mi živimo u vremenu kada postoje mape i rasvjeta, a zamislite njih kako tumačaju hodnicima u kojima se snalaze na njuh, pipanje, ili osvjtljavanju ostacima svijeća ukradenim s groblja. Stari istraživači imaju hard core znanje. Među njima je bilo mnogo kriminalaca, bjegunaca iz zatvora, klošara i lopova. Držali su podzemlje i točno se znalo tko je gdje mogao ući. Imali su svoje sobe napravljene od pulmer barutnih magazina u kojima su obitavali. Stanovali su u kazamatima i unutrašnjim traverzama, bunkerima u kojima su bili vladari. Tamo nije bilo policije i vojske, bili su u svom svijetu, odsječeni, ali na sigurnom.

Nela Skenderović
FOTO: Zoran Ješić

Ana Patarčić, koordinatorica subotičkog programa *Noći muzeja*

Jačanje vidljivosti kulture

Pod sloganom *Male i velike revolucije* sutra (subota, 20. svibnja) se u pedesetak gradova i mjesta u Srbiji održava popularna *Noć muzeja*. O subotičkom dijelu programa te manifestacije razgovarali smo s koordinatoricom **Anom Patarčić**.

Što je cilj *Noći muzeja* – masovnost publike, predstavljanje manje vidljivih kulturnih nastojanja, dodatni sadržaji za već poznate i afirmirane institucije grada...?

Sve od navedenoga, kao i da se konzumentima kulture na ovakav jedan atraktivan način skrene ili iznova uputi pozornost na ustanove kulture, ali i druge dionike kulturnog života, koji svojim programima i u ostatku godine predstavljaju bogatstvo naše kulturne baštine, umjetničkih izraza, znanja, istodobno čuvajući naše društvene vrijednosti i tečevine.

Predlažu li ustanove program, prijavljuju li se same ili ih se poziva?

U razdoblju pripreme manifestacije subotička koordinacija *Noći muzeja* šalje poziv ustanovama kulture, kao i ostalim sudionicima ovog programa poput udruga građana ili ugostiteljskih objekata, koji su se tijekom prethodnih godina također uključivali u projekt. Broj sudionika u tom smislu nije fiksiran, jer se manifestaciji mogu pridružiti, primjerice, u međuvremenu nastale udruge koje se bave kulturom i umjetničkim stvaralaštvom i slično.

Postoji nekoliko linija kulturnih sadržaja namijenjenih različitoj publici. Jedna je etablirana gradska kultura koju nude npr. Muzej ili Suvremena galerija. Druga linija nudi kulturnu ponudu koja ima dodirnih točaka s alternativom, treća su izložbe i događanja kojoj se odaziva publika koju ne zanimaju prve dvije linije, četvrta linija je program za djecu, sve više zastupljen. Kakav je, u tom smislu, općenito koncipiran subotički program ove godine?

Subotička *Noć muzeja* upravo prati spomenute linije kako bi privukla različite kategorije posjetitelja. Program u Subotici pritom, kao što je i za očekivati, u najvećoj mjeri predstavlja produkciju lokalnih autora, od mladih stvaralaca do starijih im kolega ili pak onih koji više nisu s nama. Što se tiče postavki, u programu imamo nove, posebno za *Noć muzeja* osmišljene i pri-

ređene izložbe do već postojećih legata, dakle radove u razmaku od otprilike 150 godina subotičke kulture, od tradicionalne do suvremene umetnosti. Raznorodnost zastupljenih sadržaja je nešto što također plijeni: od takoreći standardnih izložbi likovne i primijenjene umjetnosti i drugih eksponata, preko vizualnih i video instalacija, predavanja, radionica i interaktivnih i umjetničkih akcija do filmskih projekcija, kazališnih predstava, plesnih nastupa i koncerata.

Kakva je ponuda kada su u pitanju ovdašnje hrvatske udruge i ustanove?

U HKC-u *Bunjevačko kolo* moći se pogledati postav *Bunjevačka soba – izlaganje dvojačkog štafira*, kao i izložba slika članova likovnog odjela Centra; HLU *Croart* sudjeluje s izložbom djela nastalih na VI. sazivu Umjetničke kolonije *Stipan Šabić 2016*. Tu je i retrospektivna izložba slika od slame **Anice Balažević** u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu u organizaciji HKPD-a *Matija Gubec*. Nakon ove izložbe bit će priređen nastup folklornih skupina na etnosalašu *Balažević*. Kulturna baština i povijest ovdašnjih Hrvata su bogati te kao takvi nezaobilazni su dio i nekih drugih programa u *Noći muzeja*.

***Noć muzeja* je prilika da se ljudi istog interesiranja okupe ne samo oko »ogoljenog kulturnog sadržaja« već da se zabave uz nastupe bendova, koncerte, uz ponudu pića. Kolika se pozornost daje ovom segmentu?**

Naglasak u *Noći muzeja* jeste, prije svega, na kulturi i umjetnosti, ali je zbog privlačenja što većeg broja posjetitelja manifestacija protkana i zabavnim elementima u okviru pratećih programa. Ove godine je najveća pažnja ipak posvećena kulturnim programima, koji bivaju tako koncipirani da spajaju sve ove elemente.

Je li ponuda za *Noć muzeja* u Subotici općenito bogatija ili slabija u odnosu na prošle godine?

Broj lokacija i pojedinačnih programa je ove godine ipak nešto manji, a kvalitetu samih programa prepuštamo da procijene stručnjaci i sama publika. Inače, posjet se prošle godine kretao i do 38.000 posjetitelja; voljeli bismo da se taj broj ponovi, pa i uveća.

N. Skenderović

Nekad i sad

Pogled na **KORZO** sa platoa

Fotografija iz obiteljskog albuma **Dulićevih** svjedoči o izgledu današnjeg Platoa Zorana Đinđića prije točno 61 godinu, dok je ovaj prostor bio prazan i tek povremeno se koristio. Uređen je početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, kada je ovdje postavljena bista Ambrozija Šarčevića, okružena zelenilom. Osamdesetih godina, u vrijeme preuređenja Korza, formiran je mali trg s česmom. Novi vijek opet donosi promjenu – od 2007. planira se plato imenom Zorana Đinđića, čiji je rok završetka godinama prolongiran.

Kako je fotografija Dulićevih nastala? Mama **Tereska** s četverogodišnjim sinom **Marinom** je prolazila Korzom kada im je prišao fotograf i ponudio slikati dijete. Bilo je to 4. svibnja 1956. godine, o čemu postoji pečat na poledini fotografije, uz podatak *Foto Odri* s adresom Vladimira Nazora 1, dakle odmah tu u blizini. Mnogi se još sjećaju ponuda fotografa »na terenu«, nisu oni čekali klijente samo u radnji. Sa slikom za uspomenu obitelji nastao je tako i dokument o izgledu djelića grada prije šest desetljeća. Ova obitelj Dulić u to vrijeme živjela je u Tavankutu, a potom u Đurđinu, gdje im je i danas salaš.

Na uglu Korza kraj platoa, vidi se na fotografiji iz 1956., postojala je popularna radnja *NA-MA, Narodni magazin*, u prizemlju palače koju je oko 1880-tih podigao **Jovan Dimitrijević**, po projektu **Titusa Mačkovića**. S desne strane platoa je *Manojlovićeva palača*, dok pogled s platoa pada na palaču na Korzu koju su podigli **Halbrorovi** 1897. godine.

K. K.

»Kadrovanje«

»Nije svatko violinist tko nosi violinu.« Ovu konstataciju sam davno, davno pročitao u svezi s jednom raspravom o suvremenoj arhitekturi i njenim umjetničkim dometima. Osnovna misao članka je bila da sve što je izgrađeno ne pripada i »umjetnosti arhitekture«. Sjećam se riječi jednog mog cijenjenog profesora, **Petra Anagnostija**, koji nam je davne 1965. govorio: »Od vas sto, petorica ni ne trebaju studirati arhitekturu, jer su genijalci i prirodno: bit će izvanredni arhitekti. Također, i petorica netaleantiranih kako-tako će završiti studije i dobit će papir da su inženjeri, a naš cilj je da od vas ostalih devedeset stvorimo dobre i pouzdane stručnjake«. Riječi mog profesora nacrtne geometrije i danas zvuče aktualno. Primjera radi, u današnjim raspravama u svezi kulture, kulturne politike i postavljanja, imenovanja određenih rukovoditelja. Sjećam se dvojice izvanredno talentiranih kolega; koliko sam ja čuo jedan je radio za NASU u SAD-u i projektirao je buduća naselja na drugim planetima, a drugi, s kojim sam se prije nekoliko godina i susreo, bio je profesor u Houstonu i također se bavio projektiranjem naselja budućnosti. Oni su pripadali onoj prvoj grupi genijalaca. Nažalost, na djelu sam upoznao i radio s nekolici- nom iz one posljednje kategorije, koji su imali papir o završenim studijama, ali kao stručnjaci nisu ništa vrijedili. Jedan od njih je bio i moj nadređeni u sada već propaloj graditeljskoj firmi. Koje su mu bile kvalifikacije za tako visoki položaj u firmi koja je za- pošljavala 3.600 radnika? Pa bio je član tadašnje Komunističke partije i kao takav, s članskom knjižicom, važio je za dobar i po- uzdan kadar. U to doba na višim rukovodećim mjestima mogli su biti samo članovi SKJ. U Subotici sam znao za dvoje-troje ljudi koji su bili direktori a da nisu bili članovi jedine i vladajuće stran- ke, ali s druge strane imali su jake veze u vrhovima stranke.

Koje je boje mačka?

Koncem osamdesetih godina u gradu je izbio stručni, ali i ne samo stručni sukob oko lokacije novog autobusnog kolodvora.

Prethodno izrađena prometna studija (beogradski Saobraćajni fakultet) nije definirala točnu lokaciju novog kolodvora. Studija je predlagala čak tri lokacije. Jedna je bila pokraj sadašnjeg želje- zničkog kolodvora. Sa stajališta struke to je najbolje rješenje, jer ako je to moguće, gradski, autobusni i željeznički prijevoz treba prostorno integrirati da budu što bliži jedan drugom. Tako je to u Zagrebu, Beogradu, Novom Sadu, čak i u New Yorku. Tadašnja gradska uprava je predložila sadašnju lokaciju koju je dio struč- ne javnosti osporavao. Najžešće rasprave su bile na javnoj tribini koju je organiziralo Društvo arhitekata Subotice. Tu je jedan ko- lega kao argument da se prihvati službeno predložena lokacija citirao kinesku poslovicu da »nije bitno koje je boje mačka, nego da lovi miševe«. Drugi je rekao za one koji se protive prijedlogu »da su antisocijalistički elementi«. Obojica su kasnije postali di- rektori određenih institucija, ali to je već neka druga priča. Moja tadašnja firma *Integral* je na toj lokaciji imala stare pogone: be- tonjerku i bravarske radionice, pa, osim da gradi kolodvor, imala je želju da prostor i unovči. *Subotica-trans* se također »ovajdio«: objekt je izgrađen samodoprinosom građana (ali u vlasništvo poduzeća), a iz tih sredstava su kupljeni i novi autobusi. Radi ravnanja: od kolodvora je izgrađena polovica od predviđenog, nije izgrađen srušeni pješački most (koji je bio jako koristan), a od obećane sajamsko-sportske dvorane nema ni traga.

»Idealni arhitekt«

U anketi koja je provedena 1987. godine među subotičkim arhitektima (49 ispitanika diplomiranih arhitekata, dvojica nisu željela sudjelovati) kod definiranja osobine uspješnog arhitek- ta, nasuprot »idealnom«, najviše je rangirana »politička podob- nost«, a zatim je podjednako rangirano »sudjelovanje na tribi- nama i javnim raspravama« i »tehničko znanje«. Na posljednjem mjestu su bili »svijest o posljedicama«, »neovisno odlučivanje« i »poznavanje lokalne graditeljske tradicije«. Jedan od otvore- nih odgovora glasio je: »Talent i kultura su osobine idealnog, a slaganje s politički prihvaćenim arhitektonskim izrazom su oso- bine uspješnog arhitekta«. Usput, u ovo novo tranzicijsko doba u Novom Sadu je na sumnjivoj lokaciji izgrađen autobusni ko- lodvor, kojega nitko ne koristi. Beograd upravo razdvaja želje- znički i autobusni promet radi jednog »megaprojekta«. Sjetih se »kako bijaše u početku, tako je i danas i za vijeke vjekova«. I u demokraciji su naši kadrovi najbolji kadrovi. Što će im kojekakvi papiri? Bitno je da slušaju.

Posjećujete li manifestaciju *Noć muzeja*?

Redoviti sam posjetitelj te manifestacije

Jelena Malić,
Šid

I mam tu sreću da živim u gradu gdje postoje dvije kulturne ustanove – Muzej naivne umjetnosti *Ilijanum* i Galerija slika *Sava Šumanović*. Redovno sam prisutna na gotovo svim kulturnim manifestacijama, koje se održavaju u njima. Također, unatrag nekoliko godina u našoj galeriji se održava i *Noć muzeja*. Bogat kulturni sadržaj dostupan je svim posjetiteljima u obje kulturne ustanove, svakog svibnja. Redoviti sam posjetitelj te manifestacije i smatram da je ona od iznimno velikog značaja za sve ljubitelje kulture. Isto tako mislim da je važna zbog edukacije o kulturi i umjetnosti, posebno u našem mjestu za koje se s ponosom kaže da je grad velikog umjetnika Save Šumanovića. Također, veliki broj ljudi nije upućen u značaj postojanja kulturnih institucija, niti vrijednosti koje posjedujemo. Često mnogi nisu ni svjesni koliko smo bogati kada je kultura u pitanju. Osim toga, mnogi od njih i ne znaju što ustvari predstavlja *Noć muzeja*, niti u koliko gradova se u Srbiji od 2005. godine ona održava. Upravo podatak da je prva *Noć muzeja*, održana 2005. godine, uspjela animirati više od 4.000 posjetitelja u Beogradu i da je za deset godina taj broj narastao na nevjerovatnih 500.000 ulazaka u muzeje na skoro 200 lokacija, govori mnogo. Možda taj podatak treba poslužiti kao uzor i nama koji živimo u malim sredinama i da ovogodišnja manifestacija bude još posjećenija. A mislim da ima razloga, sudeći po najavljenim kulturnim sadržajima koji nam nudi.

S. D.

Pristupačnije u većim gradovima

Tatjana Pejić,
Šid

Smatram da manifestacija *Noć muzeja* možda mnogo više znači ljudima koji žive u većim gradovima, na primjer u Novom Sadu ili Beogradu, gdje je ponuda mnogo veća i raznovrsnija. Meni osobno su Muzej naivne umjetnosti *Ilijanum* i Galerija slika *Sava Šumanović* u Šidu vrlo dostupni, budući da se bavim javnim poslom i pratim rad kulturnih institucija. Manifestacija *Noć muzeja* ove godine dobro je osmišljena i sigurna sam da će pridonijeti podizanju razine kulturne svijesti kod građana. Nedavno je našoj Galeriji u Šidu, a u povodu otvaranja manifestacije *Muzeji Srbije deset dana od 10 do 10*, otvorena izložba u suradnji s Galerijom Matice srpske, *Srpska umjetnost u deset slika*, na kojoj su posjetitelji imali mogućnost vidjeti deset digitalnih printova umjetničkih djela iz njihove bogate kolekcije. Ta izložba me je impresionirala jer su zastupljene razne teme, umjetnički stilovi i žanrovi, religiozna kompozicija i povijesno slikarstvo, a među njima i Savino djelo *Mornar na moru*. Ono što bih htjela kazati svakako je da u velikim gradovima besplatan ulaz omogućava da veći broj ljudi pogleda neku izložbu, s obzirom na ekonomsku krizu, nedostatak novca i to da ljudi prilikom raspoređivanja kućnog proračuna kulturu ostavljaju na kraju ili za neka bolja vremena. U svakom slučaju, ovakve vrste kulturnih manifestacija toplo pozdravljam. Sadržaj je iz godine u godinu sve bogatiji i raznovrsniji, što je za svaku pohvalu i svaki put kada mi se ukaže prilika, rado ih posjećujem.

S. D.

Vratiti ljude u muzeje i galerije

Cecilija Miler,
Sombor

U Gradskom muzeju u Somboru u tijeku je manifestacija *Deset dana od 10 do 10*, čeka nas i *Noć muzeja* i mislim da su to lijepa događanja za ovaj naš grad. Činjenica jest da su se ljudi nekako ulijenili, da radije sjede pred TV ekranom nego da izađu i odu do galerije i muzeja, ali isto tako ako se ponude zanimljivi sadržaji, bude i posjetitelja. Dopada mi se ova inicijativa muzeja da dio programa priredi i u somborskim selima. Ne znam kakva je bila posjećenost, ali čak i da je bilo malo posjetitelja, mislim da vrijedi. Ljudi sa sela danas nemaju novca da dođu ni do liječnika, a kamoli da odu u grad da vide neku izložbu. Zato muzej treba otići u njihovo selo. Zanimljiva mi je i ova ideja da se svojevrsna muzejska postavka napravi od predmeta koje su u muzej, na taj jedan dan, iz svojih kuća, obitelji donijeli sami posjetitelji. Svatko od nas ima neke zanimljive predmete u kućanstvu i oko njega, zanimljive po priči koja ih prati, po vremenu iz koga potječu i ljudi to vole vidjeti. Podsjetilo me je to na jednu sličnu izložbu *Hrvati u Vojvodini* koju sam aranžirala u Zagrebu, na autobusnom kolodvoru. Ljudima je to bilo veoma zanimljivo. Mislim da uvijek treba praviti neke inovacije i raditi na tome da se ljudi vrate u muzeje i galerije. Čeka nas sada i *Noć muzeja*, a među ostalim u Sombor dolaze Picassove grafike. Bez obzira što sam taj dan na likovnoj koloniji, večer ću iskoristiti za posjete muzeju i galerijama.

Z. V.

Predstavljamo sponzore nagradne igre:
Tanja Prčić, voditeljica *Fly Fly Travel* agencije u Subotici

Sve što putniku treba

Premda puno ljudi ima pogrešnu predstavu da se *Fly Fly Travel* turistička agencija bavi samo prodajom avionskih karata, ova agencija, koja u Subotici ima svoje prostorije u hotelu *Galleria*, nudi i sve druge potrebne usluge. Ovlaštena je i za prodaju putnih aranžmana raznih drugih agencija, a također nudi i putna osiguranja od više osiguravajućih kuća za sve aranžmane drugih agencija ili privatna putovanja. Ukoliko netko želi na određenoj destinaciji samo pronaći hotel, da bi bio slobodan sam kreirati svoj turistički ili poslovni put, *Fly Fly* stoji na usluzi klijentima, pronalazeći za njih hotele koji im najviše odgovaraju.

Dobra poslovna ideja

Fly Fly Travel agenciju, koja je u Subotici otvorena 1. prosinca prošle godine, vodi **Tanja Prčić** koja ju je otvorila kao franšizu istoimene uspješne beogradske agencije koja posluje od 2009. godine. Nakon što je u inozemstvu studirala i dugi niz godina živjela, po povratku u Suboticu se odlučila baviti turizmom, a ovaj vid ugovornog odnosa joj se učinio najviše primamljivim. Franšiza podrazumijeva ugovorni odnos u kojem ju je *Fly Fly Travel* agencija iz Beograda kao davatelj franšize ovlastila, licencirala da posluje pod istim imenom.

»Registrirala sam svoju firmu u Subotici i koristim ime *Fly Fly*, što znači da sam platila franšizu *Fly Fly* agenciji da bi mi dali odobrenje i dozvolu da koristim to ime u Subotici. Prodajem njihove aranžmane i sve ide preko njih. Da bih to mogla, morala sam proći obuke koje su trajale nekoliko mjeseci, ali je sve bilo jako dobro organizirano. *Fly Fly* je najpoznatiji po prodaji avionskih karata u čemu kao agencija ima svojevrсну prednost, jer prodaje zasigurno po najpovoljnijim cijenama«, kaže Tanja Prčić.

Osim svojih redovitih djelatnosti, prodaje avio karata, aranžmana, pronalazjenja hotela, prodaje osiguranja, agencija je poznata i po tome što ima *Fly shop* gdje se mogu kupiti *Li-ion* punjači te drugi sitni *gadgeti* za putovanja. Uz to, ova agencija

organizira i dvije vrste obuka za kabinsko osoblje, za stjuarde i stjuardese i za *avio-travel* agente. Za te i druge obuke *Fly Fly Akademije*, koje se održavaju u Beogradu i traju nekoliko mjeseci, polaznik nakon ispita stječe licencu. Ova licenca ne jamči posao u avio kompaniji, ali kandidatima svakako dodaje veliki plus. Svaka avio kompanija koja prima stjuardese osim ovog općeg tečaja traži i završene obuke za avione ranih proizvođača.

Galileo radi sve

Za prodaju avionskih karata *Fly Fly* koristi *Galileo* sustav (CRS, Computer reservations system) na kojemu se izravno može vidjeti cijena i prodati karta sa svih i na sva odredišta u svijetu, lako i brzo. Osim toga, prodaju se karte i za sve niskobudžetne (Low Cost) kompanije, pa tako agencija radi sve u vezi s avio prometom.

»Blizina Budimpešte je naša jako velika prednost za obilaske europskih gradova, jer uvijek možemo naći mnogo povoljnije karte iz Budimpešte zahvaljujući *Low Cost* kompanijama u odnosu na one iz Beograda«, kaže Tanja Prčić.

Fly Fly agencija nudi i svoje aranžmane za ljetovanja čarter letovima, primjerice na Kretu u Grčkoj ili na Siciliju, a bez dodatnih troškova omogućuje putnicima uplatiti aranžmane i drugih agencija. Za individualna, znači ne i najjeftinija putovanja, *Fly Fly* nudi prodaju avio karata, prijevoz od aerodroma do hotela i hotel po izboru putnika. Ova agencija nema stalno već periodično u ponudi gotove aranžmane, najčešće u Lisabon ili Barcelonu. *Fly Fly Travel* s nekoliko agencija surađuje bliže, a jedna od njih je *Viva Travel*, koja organizira jako puno aranžmana autobusima za Prag, Veneciju, Beč, nekada i po četiri puta mjesečno. U subotičkoj agenciji se podjednako prodaju i avio karte i aranžmani, kaže Tanja Prčić i dodaje da agencija za rezervacije hotela ima dobre sustave, poput *bookinga* za građane.

Nela Skenderović

Stanko i Marija Vaci, Subotičani koji žive u Kanadi

SVJETLO na kraju tunela

Jedne teške noći, početkom devedesetih s dva sendviča i nešto malo novca, **Stanko Vaci** je nešto prije ponoći uspio prijeći granicu s Mađarskom. Pozivu na sudjelovanje u ratu u Sloveniji se nije odazvao, ali kada je 16. rujna 1991. godine kao vojni obveznik dobio poziv ići na Vukovar, jedino rješenje je za njega bilo otići iz države. U žurbi, bez pozdrava s najbližima, Stanko Vaci je kao osnivač Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (a bio je prvi predsjednik prvoosnovane mjesne organizacije Mali Bajmok, a poslije potpredsjednik podružnice Subotica) puno stvari vidio i znao.

Sjećanja na teške trenutke naviru

»Bio sam uvjeren da u tom, nama nametnutom ratu, neću sudjelovati. Prvo su me zvali u Sloveniju, nisam otišao, a kad su me zvali 16. rujna navečer da se ide na Vukovar, tog trenutka sam sjeo u auto i uspio prijeći u Mađarsku prije ponoći. To su bili jako teški momenti, a ja na to nisam bio pripremljen. I prije odlaska iz naše zemlje iritirala me je nezainteresiranost naših ljudi za svoju sudbinu, za sudbinu naše zajednice, našeg grada, na kraju krajeva i države. Odgajani smo u takvom sustavu da se uvijek netko drugi brinuo za nas; 'odgovorni drugovi' su to sve rješavali, čovjek je trebao samo raditi. Od mjesne zajednice do Centralnog komiteta, o svemu je netko drugi odlučivao. Kad je došla ta '89. i '90. godina, narod uopće nije bio spreman, nije razumio da se i nas nešto pita i da moramo uzeti neke stvari u svoje ruke. Kako u zajednici Hrvata, tako i na širem planu, ljudi su bili jako izgubljeni, mnogi uplašeni, s razlogom, jer je propaganda bila strahovito jaka. Centri moći su bili u Beogradu i sve je odatle kontrolirano, (televizija, tisak), to je bilo brutalno. Napadi na nas i na ostale manjinske zajednice su bili apsolutno nezapamćeni, ljudi nisu imali mogućnost čuti i drugu stranu nego su vjerovali serviranim informacijama. Tada još nije bilo interneta, pa je i to pridonijelo slabijem protoku informacija. Oni koji su znali istinu su strahovali. U tim trenucima ti nitko nije mogao pomoći, savjetovati što raditi, svatko je bio prepušten sam sebi.«

Počeci u Kanadi

U rodni kraj Stanko i supruga **Marija Vaci** dolaze svake dvije-tri godine. Ovogodišnji posjet Subotici poslužio je za susret, te priču o životu u Kanadi. Započinjući priču, Stanko Vaci kaže da su se, kad su došli u Kanadu, supruga i on osjećali kao u mračnom tunelu, ali su vidjeli izlaz. Cilj im je bio naći stalni posao, jer je tada mnogo toga dostupno. Prve dvije godine je radio u tiskari, a kasnije je svla-

dao molerski zanat te stjecao iskustvo na tim poslovima. Svoju firmu u kojoj je radilo od 12 do 15 ljudi imao je 20 godina, a od prije 3 godine je u mirovini. Zavolio je taj posao, kako kaže, a i mušterije su njega voljele.

»U Kanadi su najveći plus sigurnost i stabilnost države, sustava, policije; poskupljenja gotovo uopće nema, sve je predvidivo i ljudi mogu opuštenije živjeti. Kod njih nije bilo rata, nisu imali nikad inflacija, nestašica. Tu sigurnost ne može uliti nikakva propaganda, nikakvi bilbordi i nijedna trenutna vlada, to je tako generacijama. Kad se sa suprugom osvrnem na dosadašnji život, sretan sam, jer smo kao obitelj sačuvali vjeru i privrženost Crkvi«, kaže Vaci.

Stankova supruga Marija je u Kanadu došla u ožujku 1993. sa sinovima **Marinkom** i **Josipom**. U Subotici je 15 godina radila u medicinskom laboratoriju, a kad je stigla u Kanadu nije znala jezik, njezina školska sprema se nije priznavala te nije mogla raditi. Zato je 6 mjeseci radila u jednoj pekari, a za to vrijeme je učila jezik. Poslije je volonterski neko vrijeme radila u jednoj tvornici za određivanje krvnih grupa, a nakon toga se tamo i zaposlila. Kako je to bio naporan posao, odlučila je potražiti neki mirniji, i tako se zaposlila na Sveučilištu, u znanstveno-istraživačkom laboratoriju, gdje i sada radi. Velike su razlike u uređenju države u Srbiji i Kanadi. Stanko pojašnjava da kanadski sustav funkcionira vrlo dobro, zakoni se provode, ali obiteljski odnosi između djece i roditelja su jako različiti ovdje i tamo. U Kanadi se djeca iseće od roditelja čim postanu punoljetni i nisu toliko bliski s njima. Za razliku od ovoga, starija populacija je puno bolje zbrinuta nego kod nas. Ovdje se smatra poniženjem kad se stari smjeste u starački dom, a tamo u domu imaju sve što im treba, žive uredno, čisto, što mogu vrlo lako i platiti, pričaju Stanko i Marija Vaci.

Ljudi dobre volje

Posao koji je radio omogućio je Stanku upoznati mnoge ljude, te je tako stekao bogato iskustvo. U Kanadi su ljudi otvoreniji, ljubazniji, nisu zajedljivi, spremni su pomoći, a ne zadiru u privatne stvari, priča Stanko. Kao netko tko gotovo svaki dan na internetu prati što se događa u Subotici, Hrvatskoj, Bosni, Mađarskoj, zaključuje da su ovdje u prvom planu političari i politika. U Kanadi malo tko zna imena predsjednika pokrajinske vlade i drugih političara, obični ljudi se ne bave time i to nije dio njihovog svakodnevnog rječnika. Sport i rekreacija u raznim vidovima sastavni su dio života bračnog para Vaci. Kako u gradu Halifaxu i njegovoj okolini ima puno prirodnih jezera, zatvorenih bazena, Stanko se bavi plivanjem, kajacom, trčanjem, a igrao je i nogomet. Također, skupa voze bicikle po trim stazama dugim i po 200 kilometara, koje je

Stanko i Marija Vaci s unucima

moguće prelaziti i u kraćim etapama, puno hodaju, a vole ići i na teže trim staze kojih u okolnim brdima ima puno.

Kad god vrijeme dozvoli, vikende provode izvan grada. Ljudi kojima je važan sport i kretanje obično obraćaju veću pozornost i na ishranu. Zato Marija kaže da nastoje navečer manje jesti, kuhati svaki dan, jesti što više voća i povrća. Kuhaju ovdašnja jela, ali su prihvatili i nešto iz kanadske kuhinje, ono što je brzo i praktično. Kad je riječ o ishrani, za ljude iz ovih ravničarskih krajeva vezani su svinjokolji, ishrana u kojoj prevladavaju šunke, kobasice. Stanko kaže da nije mogao zamisliti život bez dobre šunke, *divenice*, *šnicli* dok je bio u Subotici. Međutim, za ovih pet godina, koliko odlazi u Nikaragvu, vidio je da se tamo jako puno jede voća i povrća, a mesa vrlo malo. Ta ga je ishrana impresionirala, pa su takve navike još više uveli u svoju svakodnevicu. »Mesa, najviše pile tine, jedu vrlo malo, a više troše rižu, grah, jednostavno i hranljivo povrće. Nakon takvih obroka čovjek je nekako lakši, bolje živi«, kaže Stanko.

Zadovoljstvo humanitarnog rada

U Nikaragvu je Stanko Vaci dospio kao član jedne humanitarne organizacije. O tome kako je to sve počelo Stanko kaže:

»Cijela priča je počela tako što je jedan bračni par iz Halifaxa prije 12 godina otvorio privatnu školu za djecu čije obitelji žive u nastambama od kartona, pljeve, dasaka na smetlištima na obodu glavnog grada Nikaragve, Managve. Na početku je tu školu pohađalo troje, a sada je pohađa 90 djece različite dobi. Neki studiraju, a neki su završili srednju, višu školu ili već diplomirali. Mi im pomažemo tako što im svake godine sagradimo nekoliko kuća od betonskih blokova s metalnim krovom. U radnoj skupini nas je od 11 do 14 i godišnje napravimo 17 takvih kuća. Svakog tjedna dolazi druga grupa iz Kanade ili Amerike. Naziv te humanitarne udruge je *Pathway to Progress Nicaragua* (Staza prema uspjehu), a u Americi nosi naziv *Hand in hand* (Ruku pod ruku). Također, svake godine u

studenom organiziramo dobrovoljne humanitarne akcije za skupljanje pomoći djeci u Nikaragvi i njihovim obiteljima. Tada se javljaju ljudi koji sponzoriraju školovanje nekog djeteta godinu dana ili pet godina. Zadovoljstvo mi je vidjeti koliko su ti ljudi u Nikaragvi zahvalni, sretni i nasmijani. U takvoj jednoj kući od 30-ak četvornih metara živi i po dvije-tri obitelji«, pojašnjava Stanko.

Kad razgovaramo s nekim tko je otišao živjeti u drugu, bližu ili dalju sredinu, uvijek nas zanima kako to izgleda, što je tamo bolje, ljepše, drugačije. O tome što ju je »šokiralo« u Kanadi Marija Vaci kaže:

»Prvi šok mi je bio kad sam vidjela da voze kamionima snijeg iz ulica izvan grada, jer više nema mjesta za odlaganje, a ja ovdje nisam imala benzina za otići na posao kolima. Preporučila sam se već kad sam išla u školu za učenje jezika, moj osjećaj vlastite vrijednosti je tamo porastao. Nitko vas tamo ne ogovara, ako i nisam nešto dobro izgovorila, stalno su me poticali, hvalili, nastojali pomoći. Tamo se znanje ne mora krasti kao ovdje. Kad sam počela raditi u Zavodu za javno zdravlje u Subotici, znanje se teško predavalo te sam najviše učila na svojim greškama. Ljudi su se ponašali kao da su jedno drugom konkurencija, te je u međusobnim odnosima vladala nelagoda. U Kanadi vas nauče točno kako trebate nešto raditi, lijepo vam pokažu, slobodni ste sve pitati i ne osjećate se glupo zbog toga. Voljela sam i to bogatstvo u prodavaonicama u kojima je bilo svega. Kad smo otišli u Kanadu, morali smo sve kupiti, ali u odnosu na standard, tamo je puno jeftinije bilo okući se. Puno nam je značilo i to što smo bili jako dobro prihvaćeni u crkvi, odmah smo se osjećali kao članovi te zajednice«, priča Marija Vaci o svojim iskustvima.

Sjećanja ostaju, ali se život u svim svojim vidovima nastavlja. Roditelji dva oženjena sina, Stanko i Marija Vaci djed su i baka petorim unucima. Iako ovdje imaju rodbinu i prijatelje, njihov je život već dugo negdje drugdje.

Nela Skenderović

Obljetnica: Vatrogasci zakoračili u drugo stoljeće

Bereški PONOS

*Dobrovoljno vatrogasno društvo u Bregu osnovano je 1912. godine *
U nekim obiteljima tradicija vatrogastva očuvana od šukundjedova do danas*

Bereg, 1912. godine. Selo ima 2.824 stanovnika. Te godine osnovano je Dobrovoljno vatrogasno društvo. Imalo je 42 aktivna člana. Bereg 105 godina kasnije. Selo ima tek nešto više od tisuću stanovnika. I dalje postoji Dobrovoljno vatrogasno društvo. Ima stotinjak aktivnih članova. Za tih 105 godina toliko toga se promijenilo, ali jedno je ostalo isto – Berežani su ostali vezani za tradiciju vatrogastva čije su temelje postavili šukundjedovi današnjeg pomlatka bereških vatrogasaca.

Stotinjak aktivnih članova

Devetogodišnji blizanci **Uroš** i **Nemanja Tomašev** peta su generacija vatrogasaca u obitelji. Doduše, oni su tek pioniri i daleko su još od ozbiljnih vatrogasaca koji će se u koštac hvatati s požarima, ali bi svakako na njih ponositi bio njihov šukundjed **Joza Tomašev**. I nije to jedina obitelj koja se može pohvaliti da je dala nekoliko generacija bereških vatrogasaca. I nije pretjerivanje ako se kaže da u selu skoro i da nema kuće koja za ovih 105 godina nije dala barem jednog vatrogasca. Među najstarijim članovima danas je **Marin Bartulin**. Kaže, član je DVD-a *Bački Breg* d 1953. godine.

»Imali smo tada lošu i staru vatrogasnu opremu. Ni danas nam nije nešto puno bolje, ali dobro je. Mi stariji se trudimo koliko možemo, ali mlađi su ti koji danas nose udrugu. Koliko sam požara gasio sve ove godine? Ne znam vam to reći. Gasili smo požare u selu, po ataru, išli na ispomoć u susjedna sela«, priča najstariji bereški vatrogasac. Pitali smo ga i koliko još namjerava biti aktivan među vatrogascima. Odgovor je bio kratak – dok dišem.

A da su mladi ti koji su danas »temelji« vatrogasne udruge, dokaz je i mladi komandir DVD-a *Bački Breg* **Marin Tubić**. Tek mu je oko 20, ali se prihvatio odgovorne zadaće.

»Imamo stotinjak aktivnih članova, i s obzirom na veličinu sela ne možemo biti nezadovoljni. Uvijek smo jedno od najmasovnijih društava na natjecanjima u svim kategorijama – pionirskoj, muškoj i ženskoj«, kaže Marin.

Pitamo ga kako to onda izgleda kada se u selu oglasi protu-požarna sirena.

»Svi odmah trče iz svojih kuća, gledaju gdje je vatrogasni kamion i kreću u akciju«, odgovara Marin.

Nećemo zaobići ni predsjednika DVD-a **Petra Tubića**, koji bi, gurajući nam u ruke neke novinske članke o bereškim vatrogascima, najradije izbjegao ovaj razgovor.

»Ima u Bregu nekoliko udruga, ali mi smo najmasovniji. Na sreću, ima nas, i opet posljednjih godina nije bilo mnogo posla za nas. Ove godine imali smo tri intervencije, lani šest«, kaže Tubić.

Marin Tubić

Dva desetljeća od svjetskog uspjeha

Jesu bereški vatrogasci ponositi na 105. obljetnicu, ali su još ponositiji na jednu drugu obljetnicu, a to je 20 godina od velikog međunarodnog uspjeha koji je postigla ženska ekipa. Kako su se ta dva značajna datuma ove godine zgodno poklopila,

Tjedan u Bačkoj

Bankar bankaru OČI NE VADI

U ahriv novinskih vijesti Sombor je ovih dana ušao kao grad u kome je donijeta prva presuda kojom je potvrđeno da je banka uzimanjem provizije na odobreni kredit ostvarila nezakonitu dobit. Konkretno, jedan Somborac, što bi rekli čije su ime i prezime poznati redakciji, uzeo je kredit od 30.000 švicarskih franaka, ali je prilikom isplate kredita dobio 450 franaka manje. Upravo toliko iznosi provizija od 1,5 posto koliko je banka uzela za odobravanje i obradu kredita. No, nije se ovaj naš Somborac dao tako lako prevesti žedan preko vode, pa se upustio u nešto što baš nije izgledalo da će imati sretan svršetak. Po nje-ga. Jer voditi bitku s bankarima svugdje je, ne samo kod nas, unaprijed izgubljena borba. Osim riješenosti da vodi, ne bitku, već rat s bankarima, imao je i sreće da ga, slučaj ili namjera, svedeno, dovedu do jedne somborske odvjetnice koja se (u ovom već izgubljenom slučaju) prihvatila pisanja tužbe. I presavio je taj naš Somborac tabak, a argument i njemu i njegovoj odvjetnici (opet što bi rekli čije je ime i prezime poznato redakciji) bio je taj da banke ne mogu zarađivati na proviziji na odobrene kredite, jer jedina bankarska zarada može biti kamata. Na presudu su čekali dvije godine. Malo, s obzirom na to koliko u prosjeku traju naši sudski sporovi. A onda su poslali vijest za sve medije u ovoj zemlji, sa sve bombastičnim naslovima – »Somborac pobijedio banku«. Eto i tako nešto je moguće. U sjeni tog prvog slučaja ostao je drugi koji je, također pred Višim sudom u Somboru, dobila već spomenuta odvjetnica. Još nekoliko presuda se očekuje, ili je u vrijeme tiskanja ovog teksta već i donijeto.

Tako izgleda kronologija slučaja poslije koga u odnosima banka – klijent više ništa neće biti isto. A zapravo nije trebalo biti ni do sada, jer svi argumenti navedeni u tužbi zapravo odavno postoje u našem zakonu. Točnije, ili bolje reći preciznije, u Zakonu o obligacijskim odnosima, pa baš ako i hoćete u članku 1.065., tu se izričito navodi da banke mogu naplatiti samo kamatu. Sve drugo je nezakonita zarada banke. Neće nešto biti da to ne znaju, ili nisu znali, oni koji vode državni bankarski sustav (čitaj Narodnu banku Srbije). Još gore ako su znali (a jesu), ali su prešutno gledali kako, osim na visokim kamatama, bankari kožu s leđa skidaju i dodatnim provizijama. Kažu, uzeli su tako bankari 60 milijuna eura. I što sada gospodo iz Narodne banke Srbije? Nikome ništa? E, pa možda bi sljedeće tužbe ojađenih građana trebale stići na vaše adrese.

Z. V.

obilježena su zajednički tijekom redovite godišnje skupštine DVD-a. A taj veliki međunarodni uspjeh je brončana medalja za žensku ekipu na Internacionalnom natjecanju vatrogasaca u Danskoj 1997. godine. I nisu tu stale. Godinu dana kasnije na Međunarodnom vatrogasnom natjecanju u Njemačkoj, u konkurenciji 50 ženskih ekipa, osvojile su drugo mjesto. Jedna od članica ove ekipe bila je **Tatjana Šišljagić**.

»Mi smo predstavljale tadašnju Jugoslaviju i uz ekipu iz Gnjilana bile smo jedino Dobrovoljno vatrogasno društvo, jer su ostala društva bila profesionalne vatrogasne jedinice koje su prije odlaska na natjecanje imale dvotjedne pripreme. Mi smo išle samo da se pojavimo, ali je ispalo da smo najbolje plasirana ekipa iz Jugoslavije. Je li moguće ponoviti takav uspjeh? Mislim da jeste, jer je u ovom selu još uvijek prisutna ta tradicija koja se poštuje i njeguje. Financije jesu problem, ali zato ne manjka volje i želje«, kaže Tatjana koja i sama dolazi iz obitelji koja se može pohvaliti da je dala nekoliko generacija vatrogasaca. I kada je već naša sugovornica spomenila financije, bile su one problem i prije 20 godina. Novac za put tražio se na sve strane, i ne samo novac već i pristojna uniforma u kojoj bi se bereške djevojke što bolje i vizualno predstavile. A nategnuto je bilo sve, pa su se dan prije polaska skraćivale i prekrajale suknje, a doslovno noć prije polaska farbale cipele koje im je poklonila lokalna tvornica obuće, ali neodgovarajuće boje. Danas se to prepričava kao anegdota, ali prije 20 godina bilo je to pitanje odlaska na natjecanje.

Z. Vasiljević

Petodnevni požar

O stalo je zabilježeno da je Breg imao nekoliko velikih požara. Najveći je bio 1904. godine kada je izgorjelo 75 kuća, bilo je i ljudskih žrtava, a o razmjerama ovog požara govori i podatak da je trajao pet dana. U pomoć mještanima Brega u hrani i novcu priskočili su pojedinci i župni ured iz okolnih mjesta. Nešto kasnije prikupljanje pomoći organizirala je Bačko-bodroška županija, što jasno svjedoči o razmjerama štete koju je prouzročio ovaj požar. Već nakon tog požara počelo se razmišljati o osnutku vatrogasnog društva u selu, a to se konačno i dogodilo osam godina kasnije – 1912. godine.

Hrvatska nacionalna kuhinja predstavljena u Novom Sadu

Planet hrane

***Za vrijeme trajanja festivala internacionalne kuhinje i glazbe Food Planet u Novom Sadu predstavljaju se kuhinje ukupno 30-ak zemalja iz regije, ali i svijeta
* Festival traje do 27. svibnja***

Ovog svibnja, na središnjem novosadskom Trgu, hrvatska nacionalna kuhinja predstavila se široj publici u okviru festivala *Food Planet*, koji je ugostio do sada i kuhinje iz Crne Gore, Brazila, Meksika, Indije, Kine i mnogih drugih zemalja.

Novosađani nisu propustili prigodu kušati najbolje iz dalmatinske kuhinje i slušati najljepše od dalmatinske glazbe, te su tom prigodom u programu manifestacije sudjelovali i članovi HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina, s repertoarom dalmatinskih pjesama, neizostavnih srijemskih, ali i glazbenih hitova poput *Cesarice Olivera Dragojevića* i drugih.

Delicije i asocijacije

»Kao što se ovdje može vidjeti, tu je na samoj sceni postavljen ovaj eksplicitni stol s gastronomskim delicijama upravo iz dalmatinske kuhinje, koja je odmah asocijacija na more i na sve ono lijepo čega se Novosađani sjećaju iz dana bivše Jugoslavije, ali je lijepo što se i danas može ovdje doživjeti neki opus toga i

evo, *Jelačić* to donosi svojim skladbama upravo Novom Sadu. Dakle, donosimo više Dalmacije, više tog nekog mediteranskog melosa«, kazao je predsjednik *Jelačića* **Petar Pifat**.

Za degustaciju dalmatinskih gastronomskih specijaliteta bili su zaduženi studenti Prirodno-matematičkog fakulteta i kuhari restorana dalmatinske kuhinje *Tata mata* iz Beograda. Šef kuhinje ovog restorana **Boris Šiljić** kazao nam je da je dalmatinska kuhinja ponajprije specifična zbog svoje lijepe obale i mora, dobrih začina i zdrave hrane koja se u ovim krajevima konzumira.

»Spremamo crni rižoto s gamborima, sa šafranom, šparglom, raguom od hobotnice i razne riblje paštetice«, pojasnio je Šiljić.

Okusi i mirisi Jadrana

Ovaj festival pružio je posjetiteljima prigodu kušati specijalitete iz raznih zemalja, bez toga da troše novac na putovanja ili u krajnjem slučaju na hranu. Jela se pripremaju na otvorenom, u specijalno opremljenoj kuhinji, a sve degustacije hrane su besplatne. Ipak, nije cilj festivala samo da se prikažu gurmanluci već i tradicijska glazba ili ples koja je isto tako dio širokog identitetskog opusa pojedinih zemalja. Svakako je prigoda i za upoznavanje turističkih potencijala nastupajućih država, a kad je Hrvatska u pitanju preporučani su posjeti najljepšim predjelima jadranske obale. Novosađanke i Novosađane je veleposlanik Hrvatske **Gordan Markotić** pozvao da kušaju pripremljene specijalitete.

»Odlična je ideja da se Novom Sadu predstave kuhinje raznih država. Kroz ovo predstavljanje pokušavamo nazočnima predstaviti Hrvatsku i okuse i mirise Jadrana kroz, kako bismo mi to rekli, iće i piće. Uz ovaj dio programa glazbeni dio ovog područja predstavlja HKPD *Jelačić*, a uz njih nastupa i pjesnikinja **Ljiljana Crnić** koja piše na izvornom dalmatinskom govoru«, kazao je Markotić i preporučio da se u Dalmaciji moraju probati riba na 100 načina i drugi plodovi mora. »Znate da se to uglavnom stavi na gradele, doda malo maslinovog ulja i peršina, malo češnjaka i onda je to ono pravo izvorno jelo. Oni koji ne vole ribu, svakako moraju kušati pašticadu s njokima«.

Osim hrvatskog menija, do kraja festivala naći će se i delicije Turske, Grčke, Izraela, Amerike i drugih kuhinja.

Za vrijeme trajanja festivala internacionalne kuhinje i glazbe *Food Planet* u Novom Sadu predstavljaju se kuhinje ukupno 30-ak zemalja iz regije, ali i svijeta. Festival traje do 27. svibnja.

Dajana Marković

Tjedan u Srijemu

Srijemci i kultura

Na nedavno završenom natječaju Ministarstva kulture i informiranja, koji je raspisan 9. siječnja, ustanove kulture u Srijemu za svoje projekte dobile su oko tri milijuna dinara, što iznosi svega jedan postotak od ukupno opredijeljenih sredstava. Koliko su predstavnici ustanova kulture u Srijemu zadovoljni, diskutabilno je govoriti, ali je očito da su pojedini nezadovoljni; neki što nisu dobili novac, a neki što su dobili manje od očekivanog iznosa. Na temelju rezultata natječaja *Muzej Srema* je dobio sredstva samo za jedan projekt, i to za projekt »Istraživanje i dokumentiranje običaja *vertep* na području Srijema« u iznosu od 500.000 dinara. Zavičajni muzej u Rumi od traženih sredstava dobio je sredstva za projekt digitalizacije za nabavu skenera, računala i kvalitetnog foto-aparata 525.000 dinara, kao i za opremanje depoa, 622.000 dinara. Na natječaju za sredstva iz oblasti suvremenog stvaralaštva u oblasti kulturnih djelatnosti nacionalnih manjina u Srbiji, Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Rume dobio je sredstva u visini od 120.000 dinara za projekt cjelovečernjeg koncerta Velikog tamburaškog orkestra u povodu obilježavanja Dana društva. U oblasti za sufinanciranje ili financiranje projekata u oblasti filmske umjetnosti još jedna rumska udruga dobila je sredstva. Riječ je o Nezavisnom filmskom centru Ruma – Kino klub *Vorki Tim*, koji je dobio sredstva u visini od 200.000 dinara. Sredstva po raspisanom natječaju dobile su i narodne knjižnice *Simeon Pišćević* iz Šida, 500.000 dinara za digitalizaciju, odnosno nabavu IT opreme, a isti iznos dobila je i knjižnica *Dr. Đorđe Natošević* iz Indije. Iz staropazovačke općine sredstva iz Republike dodijeljena su udruzi Roma iz Belegiša 120.000 dinara i Srpskoj čitaonici u Irigu za nagradu za dramsko stvaralaštvo *Borislav Mihajlović Mihiz* u iznosu od 150.000 dinara, a tri milijuna dinara, odobrena su sredstva Zavodu za zaštitu spomenika kulture Srijemska Mitrovica za konzervaciju i restauraciju mozaika *Carske palače Sirmijum*. No, neke od kulturnih ustanova iz Srijema, i pored sudjelovanja na natječaju, sredstva nisu dobile ili nisu u mogućnosti, kako navode, ispuniti sve što se od njih očekuje. Ono što je svakako bitna činjenica to je da kultura ne smije biti prepuštena tržištu. Bez proračuna, programi i projekti bili bi usmjereni na komercijalizaciju. Hoće li se u budućnosti kultura institucionalno financirati ili će se država ipak opredijeliti za projektno financiranje tamo gdje je to moguće i hoće li na taj način kulturne institucije biti zadovoljnije, ostaje tek da se vidi.

S. D.

Blagoslov kapele sv. Leopolda Bogdana Mandića

»EUHARISTIJSKI KRIST je u vašem šoru«

Kapela sv. Leopolda Bogdana Mandića blagoslovljena je na blagdan ovoga hrvatskoga sveca u petak, 12. svibnja. Kapelu je blagoslovio subotički biskup msgr. **Ivan Pénzes**, a na euharistijskom slavlju sudjelovali su brojni svećenici Subotičke biskupije, otac **Gordan** Srpske pravoslavne Crkve i mnoštvo vjernika. Ovom prigodom položene su relikvije sv. **Leopolda Bogdana Mandića** na trajno čašćenje vjernicima u kapeli. Po preporuci biskupa Pénzesa relikvije su dobivene iz svetišta u Padovi, gdje se nalazi grob sv. Leopolda.

Desetljeće gradnje

Kapela se nalazi na Čantavirskom putu na Verušiću, a pripada subotičkoj župi Marija Majka Crkve. Ova župa je vlasnik zemljišta i nositelj projekta izgradnje kapele. Župnik za vrijeme početka radova na kapeli i križu je bio msgr. **Andrija Kopilović**, radovi su nastavljeni uz msgr. **Slavka Večerina**, a završeni uz sadašnjeg župnika vlč. **Marinka Stantića**.

Gradnja kapele započela je prije deset godina, a financirali su je mještani.

»U 2016. godini se obilježavalo, 150 godina od rođenja sv. Leopolda Bogdana Mandića, a slavila se i Sveta godina Božjeg milosrđa, čiji je jedan od dva zaštitnika bio sv. Leopold. To je bila motivacija da se intenziviraju nastojanja kako bi se priveli kraju osnovni radovi koji bi kapelu činili prikladnom za liturgijska slavlja i molitvena okupljanja. Ove, 2017. godine, navršava se 10 godina od početka gradnje kapele, i 10 godina kako je križ blagoslovljen (13. 5. 2007.) i 75 godina smrti sv. Leopolda Bogdana Mandića«, objašnjava vlč. **Ivica Ivanković Radak**.

Slika našega života

Propovjednik vlč. Ivica Ivanković Radak govorio je da je kapela poput našega života, nesavršena, a ipak Božji dar.

»Kapela je slika našega života, nije savršena, vješto oko može zapaziti poprilično propusta na građevini, ali je Božji dar kao što je i naš život Božji dar«, rekao je vlč. Radak i dodao da je svatko od nas hram Božji: »Hram smo Božji, i zato čuvajmo hram svoje duše čistim i Bogu ugodnim mjestom za prebivanje.«

Citirajući apostola sv. Pavla, vlč. Radak rekao je vjernicima da kliču jer su »Božji suradnici, Božja njiva, Božja građevina«.

Vlč. Radak poručio je vjernicima i da je kapela, iako samo jedna građevina, mjesto okupljanja i molitve.

»Kapela bez zajednice, molitve, okupljanja na molitvu križnog puta, krunice, dolazaka na sakrament svete ispovijedi i euharistije nema smisla.«

Župnik **Marinko Stantić** rekao je da je ovo povijesni dan za vjernike ovoga dijela župe jer se euharistijski Krist nastanio među njima.

»Dragi vjernici, euharistijski Krist boravi u ovom kraju, prisvjestite to sebi i živite od te vjere! Krist je u vašem šoru, Krist je u vašoj ulici, ne samo po vjeri nego i po prilikama euharistije koji se čuva u svetohraništu«, rekao je vlč. Stantić.

Biskup Pénzes izrazio je veliko zadovoljstvo što je doživio da blagoslovi ovu kapelicu kraj koje je godinama prolazio i gledao ju kako raste. Ovom prigodom mons. Pénzes je pozvao vjernike

da mole za svećenička i redovnička zvanja kojih je sve manje.

»Za sada imamo sve župe u biskupiji popunjene sa svećenicima, ali ne smijemo reći da imamo previše svećenika. Malo zvanja ima, treba nam više svećeničkih i redovničkih zvanja«, rekao je mons. Pénzes.

Misa će se u kapeli služiti jednom mjesečno, svake treće nedjelje u mjesecu u 11.15, osim u mjesecima kada se slavi Božić i Uskrs, jer će tada biti na Uskrsni ponedjeljak, na drugi dan Uskrsa, odnosno 26. prosinca, na blagdan sv. Stjepana, na drugi dan Božića.

Kao i prethodnih nekoliko godina, u nedjelju nakon blagdana sv. Leopolda Mandića, održano je proštenje.

J. Dulić Bako

TS San nastupio u Baji

BAJA – Tamburaški sastav *San* iz Subotice koji djeluje pri udruzi *Festival bunjevački pisama*, sudjelovao je na prvom po redu Hrvatskom državnom tamburaškom festivalu koji je održan protekloga vikenda u Baji. Na festivalu je nastupilo šest tamburaških sastava iz Mađarske, Hrvatske i Srbije. Organizatori manifestacije bili su Hrvatska državna samouprava, Kulturno-prosvjetni centar i Odmaralište Hrvata u Mađarskoj.

STO nastupio u Križevcima

KRIŽEVCI – Članovi Subotičkog tamburaškog orkestra nastupili su za vikend u Križevcima, na poziv tamošnje Glazbene škole Alberta Štrige, s čijim su tamburaškim orkestrom održali zajed-

nički koncert u Velikoj dvorani Hrvatskoga doma. Subotičani su nastupili s veoma zahtjevnim programom. Solisti su bili: **Nikola Teskera**, **Martina Vujković Lamić** i **Ivana Mačković** a nastupila je i vokalna solistica **Antonija Dulić**. Orkestrom je ravnala **Marijana Marki**.

Prva nagrada za subotičke tamburaše

ZRENJANIN – Dječji tamburaški orkestar Muzičke škole iz Subotice pod ravnanjem **Mire Temunović** osvojio je prvu nagradu u kategoriji orkestara na 61. festivalu muzičkih i baletskih škola koji je održan u Zrenjaninu. U konkurenciji je bilo 11 orkestara iz države, a Subotičani su osvojili ukupno 98 od maksimalnih 100 bodova.

Noć muzeja u Tavankutu

TAVANKUT – Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD *Matija Gubec* sudjeluju u *Noći muzeja* s programom koji će biti održan sutra (subota, 20. svibnja) u Tavankutu, od 18 sati do ponoći. U 19 sati u Galeriji će biti otvorena retrospektivna izložba slika od slame **Anice Balažević**, a u 20 sati na Etno-salašu *Balažević* posjetitelji očekuju nastup folklornih društava iz Novog Travnika (BiH), Subotice i Tavankuta.

Retrospektivna izložba Janoša Nađpastora

SUBOTICA – Likovni odjel *HKC-a Bunjevačko kolo* organizira retrospektivnu izložbu svoga člana **Janoša Nađpastora** koja će biti otvorena u ponedjeljak 22. svibnja u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Otvorenje je u 18 sati.

Književna večer Denisa Kovača u Somboru

SOMBOR – Književna večer **Denisa Kovača**, Monoštorca sa zagrebačkom adresom, bit će održana u četvrtak, 25. svibnja, u somborskoj Gradskoj knjižnici *Karlo Bijelicki*. Autor će se predstaviti svojom prozom i poezijom, a početak je u 18 sati. Istoga dana ranije, u 12 sati, Kovač će se u knjižnici predstaviti i dječjoj publici, kada će promovirati svoju knjigu *Ajde mi čitaj*.

Kolokvij o Hrvatima u Banatu

SUBOTICA – XLVIII. znanstveni kolokvij ZKVH-a čija je tema *Naseljavanje Hrvata u Torontalsku županiju (Banat) s osvrtom na familiju Pozojević* bit će održan u srijedu, 24. svibnja, s početkom u 19 sati u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata (Laze Mamužića 22) u Subotici. Predavač je **Gajo Pozojević** iz Zrenjanina. On će prikazati povijesne okolnosti za vrijeme kolonizacije hrvatskih predijalaca s teritorija Vojne krajine u Torontalsku županiju (današnji Banat). Tek s formiranjem Vojne krajine u XVIII. stoljeću ustalila se linija razgraničenja između Otomanske i Habsburške imperije. Područje između rijeka Une, Save i obje strane Kupe bilo je u vlasništvu Zagrebačke biskupije na kojoj su bili naseljeni predijalci čija su imanja potpala pod Vojnu krajinu. Civilna vlast nije priznavala vojnu niti je ova priznavala plemićke privilegije. Zagrebački biskupi i Bečki dvor dogovorili su adekvatnu zamjenu ovih posjeda za imanja Biled Torontalske županije u Banatu. Na primjeru hrvatske plemićke familije Pozojević bit će prikazane okolnosti tog preseljenja.

I vidje Bog da je dobro!

SUBOTICA – Jednosatni program kršćanskog karaktera pod nazivom *I vidje Bog da je dobro!* bit će održan u četvrtak, 1. lipnja, u HKC *Bunjevačko kolo* u 20 sati. Program se sastoji od predstave *Božje dlijetu* i koreodrame koje je s mladima uvježbala **Nevena Mlinko**, te od suvremene kršćanske glazbe u izboru **Darka Temunović**. Duhovni kolaž pod nazivom *I vidje Bog da je dobro* izvodi se uoči blagdana Pedesetnice a »zamišljen je kao mali podsjetnik na to da smo Božja remek-djela te da smo u Kristu Isusu stvoreni za činjenje dobra«. Program je primjeren svim uzrastima, a ulaz je slobodan.

U Subotici otvorena izložba slika nastalih na koloniji *Stipan Šabić 2016.*

ZAVIČAJNI MOTIVI

očima gostujućih slikara

Umjetnička kolonija *Stipan Šabić*, koju organizira Hrvatska likovna udruga *Cro art* iz Subotice, jedan je od najvećih likovnih događaja u godišnjem kalendaru manifestacija Hrvata u Srbiji. Šesti saziv ove kolonije održan je krajem kolovoza prošle godine na Paliću, a djela nastala tom prigodom predstavljena su subotičkoj publici na izložbi koja se još nekoliko dana, do 22. svibnja, može pogledati u galeriji Otvorenog sveučilišta.

Postav čini ukupno 24 djela. Njih potpisuje ukupno 13 sudionika kolonije, većinom akademskih slikara iz šest europskih zemalja te Australije. To su: **Emil Dobriban** i **Eniko Lini Dobriban** iz Rumunjske, **Ankica Perge Karačić** i **Ante Karačić Karas** iz Njemačke, **Hristijan Sanev** iz Makedonije, **Dušan Bujišić**, **Goran Bujišić**, **Stjepan Albot** i **Nera Matijević** iz Srbije, **Ivica Mareković** i **Dubravko Mokrović** iz Hrvatske, **Andrea Balló** iz Mađarske te **Lillian Carland Malbašić** iz Australije. Nastali su radovi dijelom inspirirani stalnim temama Kolonije, a to su: grad Subotica, vojvođanski krajolik i žetva – no ima i onih autora koji

se nisu držali zadanog okvira, stvarajući prema vlastitom nahođenju.

Izložbu je otvorio povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**, istaknuvši heterogenost poetika i stilova zastupljenih u izloženim djelima.

»Kolonija je i ove godine imala zanimljivu strukturu, kozmopolitski duh, s obzirom na različite krajeve iz kojih su sudionici došli. Iako umjetnici stvaraju zasebno, oni pet dana na koloniji provode zajedno, gdje dolazi do razgovora i prožimanja njihovih stvaralačkih iskustava, a zanimljivo je vidjeti i to kako u svojim radovima oni vide naše okruženje«, kazao je Kopilović.

Predsjednik HLU *Cro art* **Josip Horvat** zahvalio je svima koji su pomogli organizaciju šestog saziva Kolonije, izražavajući nadu da će i ovogodišnji biti realiziran na dosadašnjoj razini.

U sklopu otvorenja izložbe nastupile su recitatorice **Katarina Piuković** i **Lucija Ivanković Radaković** te tamburaški sastav *San* iz Subotice.

D. B. P.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Digitalizacija djela Josipa Andrića

ZKVH je započeo digitalizaciju književnih djela dr. **Josipa Andrića** i do sada je na svom portalu (zkvh.org.rs) objavio deset knjiga. Kako su i ove knjige, poput mnogih drugih »starijih« knjiga zavičajnih autora nedostupne široj javnosti, 50. obljetnica smrti ovog kulturnog velikana povod je da se nakon dijela notnog materijala već digitaliziranog, pristupi i digitali-

zaciji njegovih književno-publicističkih djela.

Digitalizirane su knjige: *Nove brazde: tri seljačke pripovijetke* (1924.), *Svega svijeta dika: seljački roman iz nedavne hrvatske prošlosti. I.* (1926.), *Žito u svjetskom gospodarstvu* (1927.), *U Kristovoj domovini: putopis iz svete zemlje* (1932.), *Kako ćemo razumjeti glazbu?* (1939.), *Srijemske elegije: slike iz seoskog života* (1939.), *Velika ljubav: roman iz života slovačkih Hrvata* (1942.), *Irska: putopisne uspomene sa Zelenog otoka: sa slikama* (1942.), *Škola za tambure: priručnik za sve sisteme tambura* (1953.), *Tamburaška glazba: historijski pregled* (1962.).

Od **SMIJEHA** do **SUZA**

U Hrvatskom domu u Somboru u subotu, 13. svibnja, priređena je kazališna večer na kojoj su prikazane dvije predstave. Domaćini – HKUD *Vladimir Nazor* – gledatelje su nasmijali svojom predstavom *Žensko pitanje Fadila Hadžića* u režiji **Ljiljane Tomić-Markovinović**. Predstava bez većih padova, pitki, vrcavi dijalozi i univerzalna tema o previše brižnoj majci koja svoju kćerku čuva kao pod staklenim zvonom. Majci koja mišljenje o svom smušenom budućem zetu mijenja čim dozna da je on iz ugledne diplomatske obitelji nasmijala je i zabavila gledatelje.

Nakon domaćina na pozornicu su izašli gosti iz Županje – Kazalište *Talijs* – koje je izvelo melodramu *Anela Romkinja*, koju je po istinitom događaju napisao **Branko Puhek**. Dobra gluma, dobra režija i prije svega jedna teška priča ostavila je snažan dojam na gledatelje. Priča je to o tri žene koje različiti splet životnih okolnosti vezuje za makroa, koji ih beskrupulozno iskorištava. Ali to je samo jedna razina priče, jer je ovo i priča o nacionalno opterećenim odnosima, mržnji i na koncu ljubavi.

»Svjedok sam da se tijekom rata sve to događalo, da su žene prisiljavane na mnoge stvari. Nije ovo neka izmišljena priča već je u kazališni komad pretočena priča o ratnom veteranu kome su ubili obitelj i koji zbog toga mrzi onu drugu stranu. Igrom života upućen je na Romkinju, koja jedna ne zna je li

Romkinja, Srpkinja, Muslimanka ili Hrvatica. Rođena je u Bosni, otac joj je Srbin, majka Musimanka, ona se udala za Hrvata. Taj ratni veteran pun mržnje na koncu je ipak spoznao koliko griješi i svoju ljubav i još puno toga dao je toj ženi s kojom nikada nije imao ništa osim platonske ljubavi. Dotaknula me je ta priča, jer sam sve te ljude poznavao. Anela, kako se zove u ovoj predstavi, bila je na premijeri«, kaže Puhek.

Na tajac koji je vladao među gledateljima, pa i suze, glumci u ovoj predstavi su već navikli.

»Nije lako emotivno iznijeti ovu predstavu, jer mi ustvari prikazujemo našu svakodnevicu o kojoj se malo govori, ali ona takva, usprkos našem prešućivanju postoji«, kazala je poslije predstave glumica **Lidija Višić**.

»Kada sam prvi puta odigrala ulogu u ovoj predstavi, i ja sam plakala. Sada mi je zanimljivo promatrati reakciju gledatelja, koliko ozbiljno i emotivno shvaćaju probleme o kojima mi ovdje govorimo«, kaže glumica **Marija Vištica**.

Gosti iz Županje u Sombor su došli u uzvratni posjet, jer su prije godinu dana *Nazorovi* glumci bili njihovi gosti.

Z. V.

Sutra premijera Siflisevog filma na Duna World TV-u

Ljudi s kamerama

Na programu mađarske televizije *Duna World* sutra će, 20. svibnja, premijerno biti prikazan dokumentarni film subotičkog redatelja **Zoltána Siflisa** *Ljudi s kamerama* (A kamerás emberek).

Riječ je o filmu o dvojici velikana kinematografije u Srednjoj Europi: **Sándoru Lifki** i **Ernestu Bošnjaku**, čiji su rad i stvaralaštvo vezani za Suboticu i Sombor. Tijekom 50 minuta, koliko film traje, Siflis se bavi predstavljanjem njihove uloge i značaja u utemeljenju i popularizaciji prvih putujućih kinematografa, filmskih novosti i filmske produkcije ne samo u ova dva grada nego i u Novom Sadu, a kako za života nijedan od njih nije dobio zaslužena priznanja struke i društva općenito, *Ljudi s kamerama* svojevrsan su hommage Lifki i Bošnjaku.

Kako je, predstavljajući film, napisao književnik i kritičar **József Fekete**, Siflis je, osim izazova predstavljanja skromne dokumentacijske građe Lifke i Bošnjaka, uspješno dočarao i atmosferu vremena s počet(a)ka XX. stoljeća, odnosno secesijsku Suboticu, neoklasicistički Sombor, »Srpsku Atinu« (Novi Sad), ali i onodobni Trst i Prag.

Film je, uz pomoć Mađarske medijske mecenate (Magyar Média Mecenatúra) napravljen u produkciji Otvorenih perspektiva iz Subotice (Nytott Távlatok) i Cinemárta iz Budimpešte. Osim Zoltána Siflisa, kao scenarista i redatelja, film potpisuju i **Csaba Raffai** (snimatelj), **Rolland Miskolci** (montaža vizualnih efekata), **Attila Nagy** (3D animacija), **Miklós Farkas** (montaža tona), **Zoltán Paláczspir** i **László Erős** (narratori), te **Ferenc Szohár** (producent).

Film *Ljudi s kamerama* završen je početkom ove godine i na programu *Duna Worlda* je u 16 sati i 20 minuta.

Z. R.

POVIJEST GRADA oslikana na razglednicama

U okviru manifestacije *Muzeji Srbije 10 dana od 10 do 10* u Zavičajnom muzeju Ruma u utorak je otvorena izložba razglednica *Uspomene iz Rume* privatnog kolekcionara **Josipa Cindrića**. Izložba razglednica prikazuje motive Rume od kraja 19. do druge polovice 20. stoljeća, razvrstane u nekoliko cjelina: kronološki, prema ulicama i objektima, te na kraju prema znamenitostima Rume. Od kada su se pojavile, polovinom 19. stoljeća, razglednice su imale za cilj prenijeti vizualnu informaciju o mjestima koja su posjećivana i omogućiti korespondenciju među ljudima. U današnje vrijeme one su izgubile raniju ulogu, ali stare razglednice dobivaju na značaju zahvaljujući svojoj dokumentarnoj vrijednosti.

Prve razglednice Rume pojavljuju se krajem 19. stoljeća. Tiskane su u Budimpešti, Beču, Zagrebu, a velikim dijelom i u Rumi. Osim što svojim nekadašnjim izgledom Ruma ostavlja dojam, za ono vrijeme, suvremene europske varošiце, uočljiva je multikulturalnost njenog stanovništva, što se ogleda u višejezičnim natpisima na razglednicama i stranim jezicima na kojima su pisane poruke.

»Izložbu smo osmislili tako da publika ima osjećaj kao da je otvorila neki obiteljski album i da s mnogo više emocija i nostalgije gleda prošlost svoga grada, a možda i svoje obitelji. Izložbu smo napravili zahvaljujući našem bivšem sugrađaninu Josipu Cindriću, koji se školovao u Hrtkovcima i dugi niz godina radio kao nastavnik razredne nastave u Osnovnoj školi *Dušan Jerković* u Rumi. Odrastajući uz Gomolavu i radeći na iskopavanjima, kod njega se rodio interes za arheologiju i numizmatiku. Još od

mladalačkih dana bavio se i fotografijom, da bi se potom zainteresirao za povijesnu fotografiju rodnog kraja. On sada živi u Njemačkoj, ali je ostao vezan za svoj zavičaj, što se vidi i na osnovu razglednica Rume i ostalih mjesta, koje je on godinama kupovao i sakupljao«, ističe jedan od autora izložbe i kustos Zavičajnog muzeja Ruma **Đorđe Bošković**.

Želja autora izložbe bila je da kroz razglednice predstavljamo izgled Rume u prošlosti, kao i da, kroz sliku i prepisku tog vremena, približe život Rumljana.

»Želeli smo prikazati što je ljudima nekada predstavljala forma razglednice. Što su sve oni pisali na njima, kome su ih slali, a na osnovu kolekcije koje nam je ustupio g. Cindrić, mi imamo čak i ratne razglednice iz 1914. i 1915. godine, kao i one koje su pisane na češkom, mađarskom, njemačkom i srpskom jeziku, što opet govori o multikulturalnosti Rume kao razvijenog europskog gradića, čak i u onom vremenu. Ovdje je oduvijek živjelo više naroda – Židovi, Mađari, Hrvati, Nijemci, Česi... i oni su međusobno preplitali svoje kulture i društvene navike. Mogli bismo se pohvaliti da je ova izložba jedinstvena po svom povijesnom značaju. Ovo su vrlo vrijedne i rijetke razglednice koje prikazuju ulice i objekte Rume koji više ne postoje«, istaknula je autorica izložbe, povjesničarka **Aleksandra Čirić**.

Zbog velikog interesiranja posjetitelja, izložba će biti otvorena do kraja lipnja, a narednih dana očekuje se i posjet vlasnika kolekcije razglednica Josipa Cindrića.

S. Darabašić

Računar na dar HKPD-u *Matija Gubec* iz Rume

Dar za PROMOCIJU svoga grada

Predsjednik Općine Ruma **Sladjan Mančić** prošloga je tjedna uručio novo računalo HKPD-u *Matija Gubec* iz Rume. To je bila prigoda da Mančić obiđe prostorije te se upozna s radom i uvjetima rada Društva osnovanog daleke 1903. godine.

»Uvidio sam da je riječ o ozbiljnoj udruzi, što potvrđuje podatak da postoji 115 godina. Ovo računalo što smo donijeli zaista je mali dar u odnosu na ono što je *Matija Gubec* do sada uradio, promovirajući i našu općinu ne samo u Srijemu i Srbiji nego i izvan naših granica. Impresionira i to što su članovi ovog društva i predstavnici nekoliko generacija istih obitelji, što promoviraju prave

vrijednosti i mogu reći da *Matija Gubec* zaslužuje znatno veću pomoć lokalne samouprave. Mi smo tu, kad god im ona bude trebala«, istaknuo je čelni čovjek Rume.

Na dobivenom računalu zahvalio se predsjednik Društva **Pavle Škrobot**, ističući da je Društvo za svoje projekte dobilo sredstva i iz općinskog proračuna. Naveo je i kako udruga s radošću promovira svoj grad, u kome Hrvati žive 250 godina, i gdje, kako je dodao, planiraju ostati.

S. D.

Istraživanjem do odgovora na medijske potrebe nacionalnih manjina

TISKANI MEDIJI manjina NEOPHODNI

Do prije desetak godina se izdvajalo oko tri milijuna eura, a sada je taj iznos oko dva milijuna, s tim da je povećan broj korisnika, jer su i neke malobrojne manjine dobile mogućnost primati subvencije u pogledu medija, kazao je Kalman Kuntić. Praćenje tiskanih medija opada znatno brže nego drugih oblika informiranja, što ugrožava mogućnost prijenosa složenijih i kompleksnijih, pa tako i praktički relevantnijih ideja, znanja i informacija do širokih krugova manjinske populacije, kazao je dr. sc. Vladimir Ilić*

Reći da su mediji u Srbiji potpuno slobodna i neometana kategorija bilo bi odveć slobodno, možda i netočno. Kao i to da u trenutku nastanka ovoga teksta iznad autora lebdi nekakav promatrački urednički duh. Ipak, da je istina negdje na sredini, kao i uvijek, pokazuje istraživanje koje je proveo Centar za razvoj civilnog društva (CRCD) iz Zrenjanina i objavio u publikaciji *Informiranje na jezicima nacionalnih manjina – prijedlozi za nove politike*.

Medijima na jezicima nacionalnih manjina potreban je novi zamah, nova energija, a polje za istraživanje u ovome smjeru je široko i nudi velike mogućnosti. Eklatantan pokazatelj trenda je opće opadanje tražnje tiskanih medija, što nije zaobišlo niti one na nacionalnomanjinskim jezicima, što otvara drugačije probleme od onih na većinskom jeziku, čulo se na tribini u Subotici, na kojoj je predstavljena navedena publikacija.

Uloga javnih medijskih servisa

Opće prilike u Srbiji u velikoj mjeri utječu i na ostvarivanje prava nacionalnih manjina. Zahvaljujući postojećem stanju poput trivijalizacije medija ili neprofesionalnih utjecaja uz pad tražnje tiska, potreba promjene strukture medija sama se nameće.

Jedan od istraživača, **Kalman Kuntić*** ukazao je da uglavnom jedoobrazno informiranje može utjecati i na informiranje na manjinskim jezicima.

»Radio karakterizira potpuno pretvaranje u jukebox, a tisak se nalazi u krizi jer sve manje ljudi čita novine, te će se u ovom području problemi morati rješavati putem elektroničkih platformi«, ukazuje Kuntić.

Dodaje da besparicu u medijima osobito osjećaju ljudi zaposleni u ovom području. Novinari su među najslabije plaćenim profesijama u Srbiji, što je značajan pokazatelj njihova problema u smislu radnog angažmana i nastojanja da se bave tim poslom. Jasan je takav utjecaj na kakvoću samoga informiranja, a istraživačkom novinarstvu nema niti traga.

Smanjena su i sredstva za medije čiji su osnivači nacionalna vijeća.

»Do prije desetak godina se izdvajalo oko tri milijuna eura, a sada je taj iznos oko dva milijuna, s tim da je povećan broj korisnika, jer su i neke malobrojne manjine dobile mogućnost primati subvencije u pogledu medija, mislim na bunjevačku, makedonsku i ukrajinsku manjinu«. Neophodno je očuvati sadašnju razinu financiranja od AP Vojvodine, koja iznosi oko 2 milijuna eura i započeti financiranje medija čiji su osnivači nacionalna vijeća i u središnjoj Srbiji što sada nije slučaj«, smatra Kuntić.

Potrebno je jačati i druge, prije svega internetske platforme, zahvaljujući kojima najveći broj korisnika može dobiti informacije. Drugi koristan korak za manjinske medije, osobito tjednike i

mjesečnike bilo bi okretanje produkciji, što bi bio značajan okret na polju lokalnog informiranja, i na taj način ostvariti pritisak na lokalnu vlast kako bi financiranje bilo pojačano.

»Očito je da ljudi vole lokalnu informaciju, ali ju nisu spremni platiti. Stoga su suvremene platforme nužnost«, konstatira Kuntić.

Sukladno ovlastima i aktivnostima u nacionalnim vijećima, očekuje se povećanje utjecaja da se na stanoviti način pojačaju aktivnosti vezane za javni medijski servis. Druga je mogućnost ići putem usporednih javnih servisa. Kalman Kuntić objašnjava da »ovakav trend jest zamjetljiv, osobito u brojnijim manjinskim zajednicama, poput mađarske ili bošnjačke, gdje imamo situaciju da pojedini mediji, moćniji uglavnom, preuzimaju ulogu javnih servisa. To ne mora biti loše, ali se konstatira da postoji javni servis svih građana, s emisijama namijenjenim svim građanima i manjinskim zajednicama, dok s druge strane imamo medije poput *Pannonia* koji ima ozbiljne aspiracije i veoma ozbiljno radi na tome da postane usporedni javni servis«.

Na tribini u Zavičajnoj galeriji dr. *Vinko Perčić* ukazano je na to da često zapostavljeno pitanje lokalnih javnih servisa govori da se lokalno informiranje jednostavno – raspalo. I to ne samo na manjinskim jezicima nego i na srpskom jeziku. Među općinama u srednjoj Bačkoj gotovo da više i ne postoji niti jedan manjinski medij. Postoji nekakvo »vlasničko« obrazovanje medija, gdje primjerice ne postoji lektor niti prevodilac. Naveden je slučaj da se u jednom mediju za prevodilačke potrebe koriste internetski pretraživači.

Elite i subelite

Manjine mogu očuvati vlastiti nacionalni identitet samo ako uz kulturne elite i široku publiku imaju i kulturne subelite. To su

ljudi koji će čitati tiskanu riječ i zahtjevnije novinarske žanrove, ne samo vijesti i izvještaje nego analize i komentare.

»Oni će to prenositi svojim manje obrazovanim sunarodnjacima koji ne čitaju višejezične medije. Ovdje je problem što praćenje tiskanih medija opada znatno brže nego drugih oblika informiranja što ugrožava mogućnost prijenosa složenijih i kompleksnijih, pa tako i praktički relevantnijih ideja, znanja i informacija do širokih krugova manjinske populacije. Bez njih nema stvarnog očuvanja dubljih slojeva nacionalnog identiteta«, kaže član istraživačkog tima dr. **Vladimir Ilić**.

Tiskani mediji na manjinskim jezicima su neophodni, bez obzira na njihovu ekonomsku isplativost. Bez njih, samo uz elektroničke i online medije manjinska populacija je lišena upoznavanja prije svega s visokom kulturom i s ozbiljnim političkim razmišljanjima na vlastitom materinjem jeziku. To je onda pretpostavka za društvenu izolaciju različitih manjinskih populacija, upozorava dr. Ilić.

Cenzura i autocenzura

Sužavanje medijskog prostora nije samo pitanje manjinskih nego i ljudskih prava. Medijski prostor se naime sužava i opadanjem kakvoće medijskih sadržaja, a ne samo njihovom nedostupnošću. Zato se Srbija i ne kotira visoko na polju medijskih sloboda, a ne zbog dežurnog cenzora koji »otvara poštu«. Suvremeni koncept je prevladao ovu zastarjelu metodu i dobrim ju razvio, čime se otvara pitanje autocenzure.

Jesu li u Srbiji mogući mediji bez budnog političkog oka i tko sve utječe na medije? Kažu ljudi, gdje ima dima, pomalo je mutan vizir. A možda je riječ samo o dimnom zastoru.

U Srbiji se vidi da se ni mediji na većinskom, srpskom jeziku, ni manjinski ne mogu obraniti od cenzure i autocenzure, neovisno o tome o kojem formatu medija se radi, rečeno je na tribini.

Cenzura i autocenzura su u društvima razvijene demokracije označeni kao loši i nepoželjni, čak iskorijenjeni. Ova dva pojma su zajednička značajka ogromne većine medija u Srbiji neovisno jesu li elektronički, tiskani ili online, i bez obzira na jezike, ocjenjuje Vladimir Ilić. I nisu specifični za manjinske zajednice.

»To je strukturalna činjenica i vezana je za osobine političkog ali i ukupnog društvenog sustava, a ne zla urota neke frakcije ili političke stranke ili organizacije. To nadilazi okvire manjinske politike«.

Utjecaj manjinskih stranaka i nacionalnih vijeća na medije Kalman Kuntić je komentirao da onaj tko ima novac ima na određeni način i moć i trudi se utjecati. Problem je u tome što u Srbiji ne postoji razvijen civilni sektor niti dovoljno građanske svijesti kako bismo se tome suprotstavili.

Na koncu, vrijeme je za ozbiljan susret i razgovor donositelja odluka i predstavnika nacionalnih manjina kako bi se sagledalo u kom smjeru ide budućnost manjinskih medija. Glede općeg pregleda stanja manjinskih medija ovom su prilikom kandidirane teme o kojima bi se moglo promišljati u budućim politikama u sferi manjinskog informiranja.

Projekt *Informiranje na jezicima nacionalnih manjina – Prijedlozi za nove politike, desetljeće poslije* provodi se uz potporu Fondacije za otvoreno društvo u Srbiji.

Siniša Jurić

Obilježavanje 300. obljetnice franjevačke rezidencije u Subotici

Franjevačka rezidencija sv. Mihovila u Subotici ove godine obilježava 300 godina od osnivanja. Tijekom proslave obljetnice bit će organizirano nekoliko događaja u vidu znanstvenih skupova, predavanja, umjetničkih večeri i liturgijskoga slavlja.

Prema riječima gvardijana Franjevačkog samostana **Zdenka Grubera** obilježavanje ovoga događaja važno je za cijeli grad, jer su franjevci u XVIII. stoljeću bili promotori i središte obnove u graditeljstvu, umjetnosti, obrazovanju, administraciji i dušobrižništvu.

»Ovdje je bila prva crkva u gradu, prva župa, prva škola; ovdje je nastala subotička gimnazija i održana prva kazališna predstava u našem gradu. Stoga je prikladno i dobro obilježiti 300 godina rezidencije franjevaca u Subotici, da se bolje upoznamo sa svojom poviješću, ali i da zaista upoznamo prave vrijednosti i tečevine u našem gradu, da bolje shvatimo sadašnji trenutak u kojemu živimo i da s većim ponosom i s još više pameti gradimo našu budućnost. Doista imamo stvari na koje možemo biti ponosni, a koje su nedovoljno poznate javnosti«, smatra fra Gruber.

Izložba i digitalizacija

Prvi događaj obilježavanja obljetnice organiziran je jučer, 18. svibnja, u Gradskom muzeju. Predavanje na temu *Restauracija subotičkih franjevačkih portreta* održala je suradnica Gradskog muzeja dr. **Zsuzsanna Korhecz Papp** koja desetljećima radi na istraživanju, restauraciji i prezentiranju ove tematike. Dr. Korhecz Papp govorila je o putujućem slikaru **Mathiasu Hanischu** čija se 32 djela portreta franjevaca svetaca i blaženika nalaze u franjevačkom samostanu. Izložba će biti otvorena od 14. do 21. lipnja u Gradskom muzeju.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata predstaviti će 21. lipnja projekt *Digitalizacija raritetne građe knjižnice Franjevačkog samostana* i objavu digitalizirane građe na internetu. Ovom prigodom bit će predstavljeno devet knjiga iz XVIII. stoljeća koje su do sada digitalizirane i od travnja dostupne na mrežnoj stranici ZKVH.

»Budući da se radi o iznimno vrijednoj građi koja se zove *rara*,

potpuno raritetnoj građi do koje je teško bilo doći, glavni cilj je bio tu nedostupnu građu, koju često traže istraživači diljem svijeta, učiniti dostupnom«, rekla je menadžerica kulturnih aktivnosti ZKVH **Katarina Čeliković**.

Znanstveni skup i liturgijsko slavlje

Središnji dio programa bit će znanstveni skup 3. listopada na temu *300. obljetnica franjevačke rezidencije sv. Mihovila u Subotici*. U okviru znanstvenoga skupa govorit će se o razdoblju od 42 godine, od 1717., kada je utemeljena franjevačka zajednica sa stalnim sjedištem, do 1759., kada je rezidencija postala samostan.

»Rasvijetlit će se široj javnosti proces otvaranja turske utvrde u ovaj franjevački kompleks, opremanje kompleksa umjetninama, život u samostanu i pastoralni rad fratara i ovog samostana koji je postao centar katoličkog dušobrižništva na vrlo velikom području«, rekao je jedan od organizatora obilježavanja obljetnice mr. **Bela Tonković**.

Kao uvod u ovaj znanstveni skup dan prije će biti održano predavanje/razgovor o razdoblju prije 1717. godine, sve do prvih kontakata franjevaca sa Suboticom.

»To razdoblje je vrlo slabo bilo istraženo, a sada otkrivamo interesantne stvari o tome«, rekao je Tonković.

Kao kruna obilježavanja obljetnice bit će priređena velika liturgijska proslava 3. listopada, uoči blagdana svetog Franje, u kojemu će sudjelovati provincijal, poglavar za franjevce u sjevernoj Hrvatskoj i Vojvodini i subotički biskup. Ovom prigodom bit će prikazan i obred preminuća sv. Franje.

Organizatori programa obljetnice su Franjevački samostan Subotica, Gradski muzej Subotica, Hrvatski dokumentacijsko-istraživački centar Subotica i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, a generalni pokrovitelji su Ministarstvo kulture Srbije, Središnji ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Veleposlanstvo Hrvatske u Srbiji, te Grad Subotica.

J. Dulić Bako

In memoriam Vlatko Fijala

(1950. – 2017.)

U srijedu nas je napustio jedan veliki čovjek. Dugogodišnji ravnatelj Osnovne škole *August Cesarec* iz Špišić Bukovice **Vlatko Fijala** izgubio je bitku sa zloćudnom bolešću. Napustio nas je učitelj, profesor, ravnatelj, čovjek iznad svega. I kada je prije gotovo dvije i pol godine otišao u mirovinu, kazao je »da nije svjestan mirovine, već da se osjeća kao da ide na – godišnji odmor«. Nakon teške bolesti, srce našeg Vlatka je zauvijek stalo, iako će on u našim mislima biti zauvijek. Vlatko Fijala rođen je 1950. godine u Novom Slankamenu u Vojvodini, gdje je završio osnovnu školu. Gimnaziju je završio u Staroj Pazovi, a Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu gdje se opredijelio za fiziku. Bio je predsjednik Skupštine Zajednica protjeranih Hrvata iz Srbije, Bačke i Banata. Bavio se voćarstvom, uzgajao golubove... Izraze sućuti obitelji Fijala uputila je i obnašateljica dužnosti župana Virovitičko-podravске županije Sanja Bošnjak.

www.vpz.hr

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kršćansko svjedočenje

Kršćani su često u povijesti bili neprihvaćeni i neshvaćeni. I u ne tako davnoj prošlosti nije bilo poželjno javno iznositi svoje vjerske stavove, zatim je nastupilo vrijeme kada je postalo moderno svrstati se u neku vjersku zajednicu, no do danas je to izašlo iz mode. Nije zabranjeno priznati se kršćaninom, ali često se događa da se kršćanski stavovi i načela smatraju staromodnim i zaostalim. Moderno društvo u mnogo čemu ima drugačiji pogled na život i svijet od kršćanskog, pa se nerijetko vjernici osjećaju nelagodno ako javno iznesu svoja kršćanska uvjerenja. Mnogi zbog te nelagode odbacuju pojedina učenja Crkve i prihvaćaju stav društva, jer im je tako lakše. No, može li se tako živjeti vjera i slijediti Kristov nauk? Možemo li se smatrati kršćanima ako smo iz kršćanstva izabrali samo ono što nam odgovara, a ono što nije trenutno »u trendu« to smo odbacili?

Kršćanska nada

Biti kršćanin najteže je bilo u prvim stoljećima nakon Isusovog uskrsnuća. Još za života apostola progonjeni su, nepravедno optuživani, mučeni i ubijani. Tako su i apostoli za svoju vjeru prolili krv, te život završili kao mučenici. Iako je kršćanska vjera bila od židovske i rimske vlasti odbačena, običan narod ju je prihvaćao te se kršćanstvo, unatoč progonima, širilo. Što je to privlačilo ljude kršćanstvu, iako je često krstiti se značilo i umrijeti? Privlačila ih je snažna vjera i nada koju su prepoznávali u kršćanima, nepokolebljivo življenje i svjedočenje Kristovog nauka unatoč svim opasnostima koje su vrebale. U to teško vrijeme prve Crkve Petar daje odgovor kakav treba biti prema onima koji ih napadaju i koji ne vide smisao njihove vjere: »Gospodin – Krist neka vam bude svet, u srcima vašim, te budite uvijek spremni na odgovor svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama, ali blago i s poštovanjem, dobre savjesti da oni koji ozloglašuju vaš dobar život u Kristu, upravo onim budu postiđeni za što vas potvaraju« (1Pt 3,15-16).

U jednoj rečenici Petar daje odgovor na sve brige kršćanskog života, i onda i danas. Prije svega, danas moramo u sebi nositi kršćansku nadu prvih kršćana. Ne smijemo nikada popustiti pred pritiskom svijeta i postati mu

slični. Sve što se protivi Kristovu nauku treba biti uklonjeno iz našeg života. Kristov učenik ne možemo biti napola; ili jesmo, ili nismo. Dakle, ako se priznajemo Kristovim, to mora biti vidljivo u svakoj životnoj situaciji. On, naš Spasitelj, uvijek nam treba biti na prvom mjestu, pa i po cijenu da nas svijet ismije i odbaci.

Neprihvatanje Crkve i kršćanstva u društvu nije nikakva novost. Čini se ponekad kao da javnost samo čeka neku grešku onih koji čine Crkvu pa da može prigovarati i napadati. Tada se mnogi kršćani nađu na meti brojnih, često nedobronamjernih, propitivanja. No, sv. Petar nas uči da s onima koji ne prihvaćaju Krista i Crkvu ne postupamo ljutito i grubo, već »blago i s poštovanjem«, jer naše ponašanje i naš život su najveće svjedočanstvo za Krista, veće od mnogobrojnih riječi i objašnjenja. Svojim djelima i uvjerljivim životom kršćanin postaje izazov svijetu koji ga ne prihvaća, postaje zagonetka i želja probuđena u njihovu srcu. Stoga uvijek po nama mora biti vidljiva kršćanska nada koju u sebi nosimo.

Duh branitelj

Teško je bilo u prvim stoljećima biti dio Crkve. Neprihvaćenost i neprijateljstvo često su pratili njene članove dok su širili Radosnu vijest. Ni danas prilike nisu puno drugačije. Prisiljavanje na prilagodbu većini prisutno je svugdje, pod tim pritiscima mnogi posustaju, ako nemaju čvrsto uporište u vjeri. Za hrabrost, odlučnost i snagu pobijediti svijet koji nameće svoje ideale i norme čovjek nema sposobnost boriti se sam, jer nije dovoljno jak. Stoga ga Isus i nije ostavio samog nego učenicima obećava »drugoga Branitelja«, mi danas znamo da je to Duh Sveti. Njegovom snagom možemo se suprotstaviti ponudama i varljivim obećanjima ovoga svijeta. Svijet Branitelja ne može primiti, jer ga ne vidi i ne poznaje. No, Isus nas uvjerava da ga mi poznajemo, jer ga imamo kao siguran залог naše nade i našeg života. Primiti Duha Branitelja i na njega se oslanjati znači umirati svijetu i ovozemaljskoj logici, znači često odabrati trpljenje umjesto lagodnosti u ime Krista. I, kao što kaže sv. Petar, nije nam moguće ostvariti Božju volju bez spremnosti da trpimo za dobro koje činimo, jer je bolje trpjeti čineći dobro, nego čineći zlo (usp. 1Pt 14,17).

Mini intervju:

Adam Vidaković, voditelj mažoretinja iz Sonte

U ruci i srcu tambura i mažoret

Za svirku i pjesmu uvijek raspoloženi šezdesetčetverogodišnji **Adam Vidaković** iz Sonte samouki je glazbenik i zaljubljenik tambure, ali i utemeljitelj mažoreta u Sonti.

Jedna ste od legendi sončanske tamburaške glazbe. Što Vas toliko veže za ovo glazbalo?

Sviram od 1968. godine, s prijateljima iz generacije. Podučavao nas je učitelj **Jovo Dajić**, a uspio sam pribaviti i glazbala za nas devetoricu, koliko nas je tada bilo

na okupu. Svi smo svirali na sluh, pa je bilo i malih nepravilnosti. Kasnije nam se priključio još jedan učitelj **Andrija Adin**, koji nas je najupornije u određenoj mjeri i glazbeno opismenio. Kasnije su nam dolazili i odlazili mnogi mlađi tamburaši, a još i danas smo, u okviru TS *Tandora* na okupu nas četvorica iz prvobitnog sastava. Za tamburu me veže velika ljubav, ali i lijepa sjećanja na nastupe, putovanja i dobre ljude koje sam upoznao.

Osim glazbe, znani ste kao osnivač KUD-a Mažoret. Što Vas je privuklo ovoj aktivnosti?

Glazba mi je ostala prva i prava ljubav, a iz znatiželje sam pokušao stvoriti nešto što ne postoji u našem okruženju. Više godina sam pratio mažoretkinje i njihovi nastupi su me ozbiljno zaintrigirali. Posredno sam došao do voditelja osječkih mažoretinja **Branimira Radića**, dobru volju za suradnju pokazao je i on. Za početak, doveo je na nastup u Sonti mažoretkinje Vukovara i Osijeka, ja sam okupio četrdesetak djevojčica u Sonti i uz veliko razumijevanje njihovih roditelja i lokalne uprave započeli smo s radom pod njegovim ravnanjem. Nakon nekoliko mjeseci, kad je Radić procijenio da tu ima potencijala za još ozbiljniji rad, registrirali smo i UG, kasnije KUD *Mažoret*. Ispostavilo se da smo prvi u Srbiji iskoračili u ozbiljne vode plesa s palicama.

I osobno ste avanzirali u mažoretu. Kako?

Jednostavno tako što ništa nisam naviknut raditi polovično. Usporedo s jačanjem mažoreta u Sonti okupio sam sve vojvođanske klubove koji su njegovali mažoret i slične oblike plesa i formirali smo Vojvođanski savez mažoretinja. Na tom sastanku izabran sam za predsjednika Saveza, a na toj dužnosti sam i danas.

Susrećete se i s problemima. Koji su najveći?

Prvi je nedefiniran status mažoreta u Srbiji općenito. Mi u Sonti smo registrirani kao KUD, a Vojvođanski savez mažoretinja pri Tajništvu za sport pokrajinske Vlade. Svi projekti s kojima smo aplicirali na natječaje odbijeni su nam s obrazloženjem da smo neprepoznati. Nekim razumnim rješenjem sustavnog statusa nadam se da će se u bliskoj budućnosti riješiti i pitanje našega financiranja.

I. A.

KUŽIŠ?!

Katarina Skenderović, studentica Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu

Volim se DRUŽITI

Katarina Skenderović ima 20 godina i živi u Subotici s roditeljima, sestrom **Anamarijom** i braćom **Petrom** i **Lukom**. Studentica je Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu, a zna svirati i tamburu.

Katarina je i osnovnoškolsku i srednjoškolsku naobrazbu stekla na hrvatskome jeziku. Osnovnu školu je završila u školi *Matko Vuković*, a srednju u gimnaziji *Svetozar Marković*.

Kaže da se uvijek rado prisjeća školskih dana, iako nije davno izašla iz gimnazijskih klupa.

»Rado sam nastupala na priredbama sa školskim orkestrom. Lijepa uspomena me veže za božićnu priredbu prošle godine kada smo kao hrvatski odjeli prikazali profesorima, prijateljima i svojim najbližima što za nas znači Božić. Kao odjel bili smo složni i spremni pomoći jedni drugima, pa mi je žao što je četiri godine proletjelo«, kaže Katarina.

S osmijehom na licu nam priča i da joj je maturalna ekskurzija ostala u lijepom sjećanju jer su obišli Bratislavu, Prag, Drezden.

»Voljela bih kada bi se ti dani mogli ponoviti«, dodaje Katarina.

Katarina priča da joj nije svaki predmet prirastao k srcu, ali je bilo više predmeta koji su je zanimali te ih je s više želje i zanimanja učila. Područje koje ju je na kraju srednje najviše zainteresiralo bila je poljoprivreda te je upisala Poljoprivredni fakultet, smjer voćarstvo i vinogradarstvo Sveučilišta u Novom Sadu.

Katarina je pohađala Glazbenu školu šest godina gdje je svirala tamburu. Ima iza sebe puno nastupa, kako solo tako i s orkestrom, a rado se sjeća i priredbi u školi gdje je sudjelovala, kako svirajući tako i pjevajući.

Trenutno joj je fakultet na prvome mjestu, a voli doći i u Suboticu i provesti što više vremena s obitelji i pomoći im kod kuće. Dok je u Novom Sadu, Katarina voli vrijeme provoditi na fakultetu s kolegama i s prijateljima iz razreda i cimericom koja je također išla s njom u gimnaziju.

»Puno znači kada kraj sebe imaš prijatelje za koje znaš da su uvijek uz tebe«, kaže Katarina.

J. D. B.

George Orwell – 1984

Ostvarena predviđanja

1 984 knjiga je koju biste trebali pročitati bar jednom u životu. Roman je to britanskog književnika **Georga Orwella** napisan 1948., a objavljen godinu dana kasnije. Knjiga govori o cenzuri, poslušnosti i slobodnoj volji i nadziranju pojedinca od strane vladajuće Partije. Iako je Orwell opisivao futuristički totalitarno društvo sredine XX. stoljeća, što se mene tiče, ova knjiga je aktualnija sada nego prije 70 godina kada je napisana, a mislim da bi se i sam Orwell iznenadio jer ne da se sve obistiniло što je pisao, nego smo prevazišli i njegovu najluđu maštu.

Veliki brat

Radnja romana 1984. se odvija četrdeset godina poslije Drugog svjetskog rata, a ono što je ostalo od zemlje podijeljeno je na tri supersile – Oceaniju, Euroaziju i Istočnu Aziju. Svi u Oceaniji, uključujući protagonista Winstona Smitha, pod uskim su nadzorom Vlade. Radnja romana, smještena u London istoimene godine, opisuje društvo čiji oligarhijski vlastodržci upotrebljavaju najsuvremenija dostignuća tehnologije i psihologije da bi mase držali u pokornosti. Glavni lik romana Winston Smith član je vanjske partije i službenik Ministarstva istine zadužen za revizionističko »korigiranje« svih dokumenata i povijesnih izvora koji nisu u skladu s trenutačnim stavovima vodstva partije. On postaje razočaran svojim životom i pokušava izvesti pobunu koja završava njegovim uhićenjem i mučenjem.

Rečenica po kojoj je knjiga 1984 najpoznatija, a možda i njezin autor je »Veliki brat te posmatra«. U knjizi 1984 vlast sve posmatra preko modernih uređaja *telekrana*, koji istodobno emitiraju program i služe kao kamere koje snimaju sve oko sebe. Poznato vam je nešto od ovoga? Sav namještaj nam je orijentiran k pametnim televizorima priključenim na internet, a u ruci nam je stalno naš pametni telefon. Ako se sjetimo nedavnog otkrića **Edvarda Snouden**a da privatnost informacija na internetu ne postoji i da nas sve posmatra »Veliki brat«, vidimo da *telekrani* postoje i danas, u stvarnom svijetu, samo se drukčije zovu.

Kidati čovjekov um

»Moć je pokidati čovjekov um na komade i onda ga sastaviti ponovno u novom obliku koji si ti odabrao«. U 1984 Ministarstvo istine je zaduženo za vijesti, cenzuru i laži. Ovdje se fotografije retuširaju, a javni arhivi izmjenjuju da bi se riješili neugodnih »neosoba« (ljudi kojih se partija odlučila riješiti i izbrisati iz povijesti). *Telekrani* pokazuju nevjerovatno preuveličane i lažne brojke o stalno rastućoj ekonomiji i sve boljem životnom standardu iako u stvarnosti građani žive sve lošije te čak i normalne namirnice postaju rijetkost. Stalno se dobivaju i izvješća o velikim pobjedama na ratnom polju iako je krajnji cilj rata nepoznat, a neprijatelji neodređeni. No, nitko od građana ne može provjeriti informacije jer partija kontrolira sve medije.

U ovom opisu cenzure iz 1984 priznat ćete da je teško naći razliku u odnosu na knjigu 2017 koju mi živimo. Svjedoci smo brojnih medijskih manipulacija i vještog »kidanja čovjekovog uma« i njegovog sastavljanja i oblikovanja prema potrebi vladajućih. Umjesto važnih, preplavljeni smo gomilom nepotrebnih informacija, žutom štampom, crnom kronikom i savjetima kako skuhati ručak za 10 minuta. No, možda nam ni ne trebaju neke konstruktivne informacije pomoću kojih bismo mogli graditi mišljenje i stav jer lijepo je napisano u knjizi 1984: »Biti ideološki ispravan znači ne misliti – nemati potrebe da se misli. Biti ideološki ispravan znači biti nesvjestan.«

Časopis *Time* svrstao je 2005. godine ovaj roman u 100 najbolje napisanih romana na engleskom jeziku od 1923. godine.

George Orwell, jedan od najpoznatijih pisaca XX. stoljeća. Zanimljivo je da mu je pravo ime bilo zapravo **Eric Arthur Blair**, a pseudonim George Orwell odabrao je tek u 30. godini. Danas je Orwell naročito poznat po svojim djelima 1984 i *Životinjska farma*. Izraz *Big Brother* potiče upravo od njega, a od njegovog je pseudonima iskovan i pridjev »orvelovski« za pojave u kojima država nastoji kontrolirati svoje državljane, što dovodi do ograničavanja osobnih sloboda.

Jelena Dulić Bako

DO OPERE – uz potporu najboljih

Glede repertoara Subotičke opere u sezoni 1953./54. godine u nepotpisanom, vjerojatno uredničkom, objavljen je u listu *Naša pozornica*, tekst u kojem je, među ostalim, navedeno i ovo:

János vitéz

»Prva premijera naše Opere u ovoj sezoni bit će izvedba popularnog mađarskog komada János vitéz, u režijskoj postavci redatelja mađarske drame László Patakija, a pod muzičkim vodstvom Miklósa Bermela, koncert-majstora opernog orkestra. Plesove je s izvođačima uvježbao Argene Savin, koreograf Osječke opere, kao gost, dok je zbor i soliste spremio János Buzás. Premijera je bila 23. listopada 1953. godine. Uslijedila je potom premijerna izvedba Puccinijeve opere *Tosca*, pod muzičkim vodstvom direktora Subotičke

izvođenja na valovima Radio Zagreba, krajem 1953. godine. Osim ovih djela na scenu Subotičke opere postavljen je *Faust* Charlesa Gounoda i Verdijev *Krabulji ples* i Leharova *Vesela udovica*, dok je Baletni ansambl naše Opere, osim sudjelovanja u operama *Carmen* i *Faust*, spremio jedan samostalni baletni divertissement.« [N. p., 1, 1953./54., 13.]

Obnova ranijih izvedbi

Uz ova djela bila je predviđena obnova ranijih izvedbi: *Cavalleria rusticana* **Pietra Mascagnia**, *Dužijanca* dr. **Josipa Andrića**, *Madame Butterfly* **Giacoma Puccinija**, *Nikola Šubić Zrinski* **Ivana pl. Zajca**, *Prodana nevjesta* **Bedricha Smetane** i *Tri djevojčice* **Franza Schuberta**. Pozornost privlači najava angažmana novih solista Subotičke opere: **Elene Tomčić-Galun**, članice Beogradske

opere koja je redovito nastupala kao gošća na svim onodobnim opernim scenama u zemlji, a također i u Bečkoj operi. Osim nje, angažiran je **Nino Srbu**, koji je završio Muzičku akademiju u Klužu, također dugogodišnji član Beogradske opere i tada mladi dirigent Osječke opere **Vlado Köbller**, koji je završio Muzičku akademiju u Ljubljani. Dodajmo, te sezone je u Subotici ostvaren veliki broj gostovanja poznatih umjetnika iz drugih kulturnih središta. Primjerice, prvak Beogradske opere **Jovan Gligorijević** tumačio je u Subotičkoj operi ulogu Germonta u **Verdijevoj** *Traviati*, dok je **Vladimir Ružđak**, nakon uspješnog gostovanja u Engleskoj i drugim europskim zemljama, 11. listopada nastupio na ovdašnjoj sceni s naslovnom ulogom u operi *Nikola Šubić Zrinski*, a sutradan, 12. listopada, pred dupke punim gledalištem, priredio je Subotičanima solistički koncert na kojem je izvodio djela **Bassanija**, **Lisinskog**, **Schumanna**, **Brittna**, **Borodina** i **Čajkovskog**, uz klavirsku pratnju **Dragutina Savina**, dirigenta Osječke opere. Krajem prosinca te 1953. godine, tumačeći ulogu Goroa u **Puccinijevoj** operi *Madame Butterfly* gostovao je član Osječke opere **Milan Udović**. Dodajmo ovome: odlukom gradskog Savjeta za kulturu i prosvjetu članu Hrvatske drame **Mirku Huski** odobrena je tromjesečna novčana potpora za njegovo stručno usavršavanje u Zagrebu.

■ Milan Asić

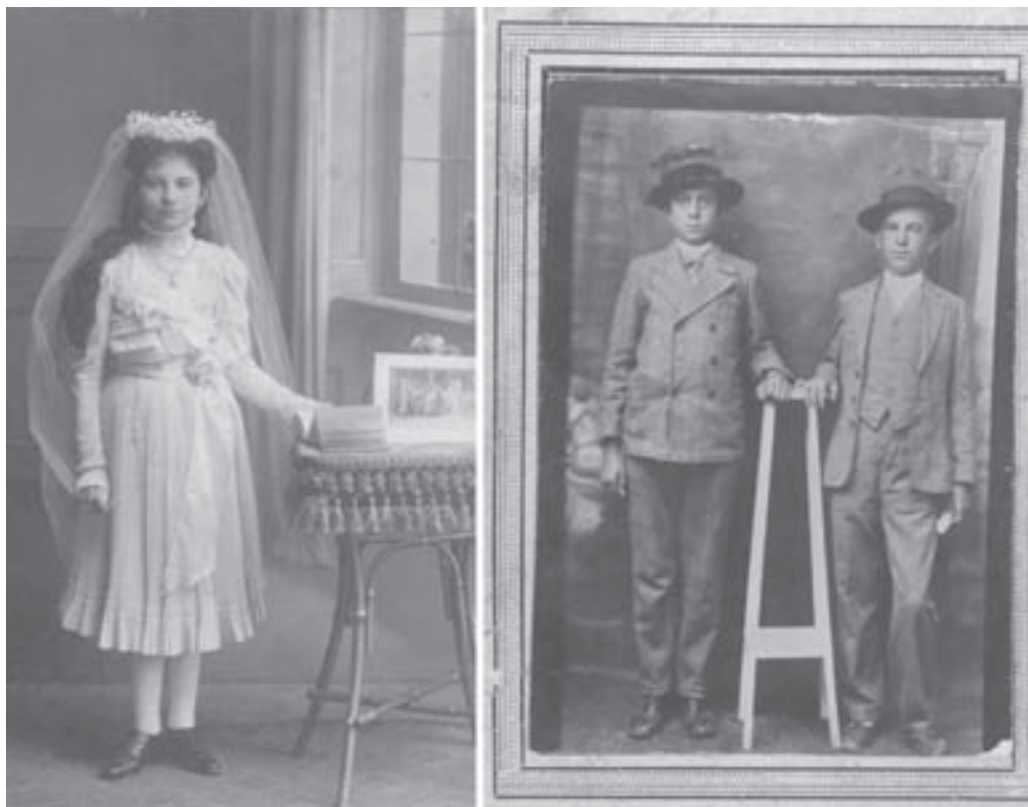

■ Petar Kopunović

■ Zorica Konstantinović

opere maestra Milana Asića. U glavnim ulogama su nastupili: Elena Tomčić-Galun i Ana Ivanišević, Aleksandar Marinković i Nikolaj Srbu, Ivo Vargović i Bela Tikvicki, Petar Kopunović, Dragutin Margetić i Antun Crnjaković. Nakon toga, krajem godine, izvedena je popularna opera *Carmen* Georges Bizeta, u kojoj je muzičko vodstvo pripalo mladom dirigentu Vladi Kobleru, koji je do tada djelovao kao dirigent Osječke opere. U glavnim ulogama su nastupili: Vanja Matulić, Jelka Asić, Ana Ivanišević, Zorica Konstantinović, Nikolaj Srbu, Bela Tikvicki, Ivo Vargović, Lajos Sánta Pusztá, Dragoljub Margetić, Rudolf Németh i Petar Kopunović. Početkom veljače 1954. godine planirana je izvedba glasovite Leoncavallove opere *Bajaco*, te opere *Majka Margarita* hrvatskog skladatelja i profesora na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji Krste Odaka. Ovo je djelo prvi put scenski postavljeno upravo u Subotici, a neposredno uoči premijere upriličeno je njegovo koncertno

Prva pričest prije STO GODINA

Prije više od 100 godina **Marija Lendvai**, **Mirko Lendvai** i **Nikola Šarčević** primili su prvu pričest u katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici, a priloženu fotografiju koja svjedoči o tom sakramentu brižno čuva njihova rođaka **Marga Lendvai**.

Djevojčica

Na fotografiji desno prikazana je Marija Lendvai. Fotografija je snimljena 1910. godine u subotičkom foto-studiju nakon primanja sakramenta prve pričesti.

Naša sugovornica Marga Lendvai kaže da joj je ova fotografija jako draga i da uvijek rado priča o Mariji Lendvai, jer je ona sestra njezinog oca i njezina krštena kuma. Također, Marga kaže da joj je fotografija posebno interesantna jer se na njoj vidi ondašnja moda i kako su se nekada oblačile djevojčice za sakrament prve pričesti.

»Vidite kakva je to moda bila nekada? Kako su se djevojčice skromno, a opet lijepo oblačile za prvu pričest... Nije bilo tako sve uniformirano kao što je sada – ili su sve u jednakim haljinama ili su odjevene kao male nevjestice, a ne djevojčice.«

Marija je šivala haljinu kod krojačice koja je bila specijalizirana samo za prvopričesničke haljine i vjenčalice. Nije postojala konfekcija u to doba. Također, nije si svaka djevojčica mogla priuštiti ovakvu haljinu.

»Marija je bila iz veoma imućne obitelji. To odmah možete zaključiti ako joj pogledate haljinu i njezin kroj. Vidite da to nije obična haljina kakve su pravile majke onih djevojčica koje nisu imale novaca platiti krojačicu«, priča nam Marijino kumče, Marga.

Prvopričesnica Marija na fotografiji ima raspletenu kosu, a sugovornica nam svjedoči da su svi Lendvaini do današnjeg dana imali i imaju lijepu kosu. Također, Marija ima na glavi ukrasni vijenac i veo, zlatni lančić i naušnice, a u desnoj ruci drži krunicu dok lijevom pridržava molitvenik.

Interesantno je spomenuti i da je Marijina tetka **Ilka Lendvai** održavala stolnjake za cijelu katedralu. »Ilka se nije udavala i prala je i glačala sve šlingovane stolnjake za cijelu crkvu. Naravno, skupa sa svojim praljama. Imala je pralje jer je bila jako bogata. Ilka je to radila godinama, sve dok nije umrla u dubokoj starosti 1940. godine«, priča nam Marga.

Marija je rođena 1900. godine u Subotici gdje je provela cijeli život. Bila je udana za **Laciku Barteka**, koji je izrađivao bakarne kotlove. Bartek je bio jedini u Subotici i šire koji se bavio tim zanatom i po tome je bio veoma poznat. Marija je rodila jedno dijete, kćerku koja je živjela u Požarevcu – s obzirom na to da je bila

školovana, nije mogla raditi u svome mjestu.

Kao što smo već spomenuli, Marija potječe iz imućne obitelji. Njezini roditelji, **Ento** i **Cilika (Cvijin)** imali su puno zemlje, oko 100 lanaca, na Bikovu i bavili su se uzgojem stoke i trgovinom – izvozili su u Beč. Početkom 30-ih godina bogatstvo se polako počelo osipati zbog velikih inflacija, kasnije rata, da bi im gotovo sve bilo oduzeto za vrijeme konfiskacije.

»Sve je bilo oduzeto, ostalo im je pola lanca zemlje i kuća. Bili su jako bogati, a vlasti su im sve uzele«, govori Marga.

Dječaci

Na fotografiji desno prikazana su dva prvopričesnika, braća od tete – **Mirko Lendvai** (desno) i **Nikola Šarčević** (lijevo).

Oni također, poput Marije Lendvai, potječu iz imućnih obitelji. Imaju šivano odijelo posebno za ovu prigodu, prsluke i šešire na glavi.

Obojica su živjela u Subotici, a životi su ih odveli u različitim smjerovima.

»Nakon konfiskacije, koja je zahvatila i jednu i drugu obitelj, Nikola se bolje snašao i lakše prihvatio siromaštvo, dok se Mirko, razočaran, odao poroku i do kraja života živio od rasprodavanja onoga što mu je ostalo«, prisjeća se Marga.

J. Dulić Bako

Nove radionice u muzeju

U okviru programa *Deset dana od 10 do 10* koji prethodi programu *Noć muzeja 2017.* učenici hrvatskih odjela I. c i III. c OŠ *Ivan Milutinović*, te III. a razreda OŠ *Matija Gubec* iz Tavankute bili su gosti, ali i sudionici edukativne radionice u Gradskom muzeju Subotica. Radionicu je vodila ljubazna i kreativna **Ljubica Vuković-Dulić**, djelatnica subotičkog muzeja koja im je, uvodeći ih u svaku novu prostoriju muzeja, otkrivala nova znanja i iskustva. Upoznali su se s radovima subotičkog slikara i scenografa **Pála Petrika**, ali i s time što su to likovne tehnike, kustos, scenografija, izložba, muzejska legenda. Vrijedno su i savjesno riješili zadatke u okviru radionice i zanimljive osmosmjerke nakon čega su imali prigodu pogledati i kako nastaje jedna izložba. Naime, zavirili su u prostor koji nije otvoren za javnost, a u kojem se trenutačno izrađuje stalna postavka biološkog odjela subotičkog muzeja. Dojmili su ih se brojni buđuci muzejski eksponati: biljke, životinje, ljudski skeleti...

Zadovoljni nakon lijepo provedenog dana u muzeju učenici su se na povratku doma s učiteljicom **Sanjom Dulić** prošetali gradom i od novca kog su prikupili na uskršnom vašaru počastili zasluženim sladoledom.

Prvi puta u knjižnici

Radionica za vrtićance iz *Bisera*

»Nisam mala! Ja sam član knjižnice! Ne vjeruješ mi? Pogledaj, imam vlastitu člansku iskaznicu. A ti?»

S ponosom su nakon posjeta ogranku Gradske knjižnice Subotica u Aleksandrovu govorila djeca iz vrtića *Marija Petković Biser*. Naime, ona su skupa sa svojim odgojiteljicama 10. svibnja posjetila knjižnicu gdje ih je informatorica **Bernadica Ivanković** dočekala s mnoštvom prekrasnih slikovnica i bajki. Tom prigodom pročitali su priču o dječaku koji je spasio more i potom izrađivali pokretne ribice koje su ponosno odnijeli svojim kućama. Naravno da je razlog njihovog dolaska bio da se upoznaju s novom knjižnicom u njihovom kraju koja je nedavno renovirana i preseljena u nove prostorije. Sada će češće dolaziti po slikovnice i knjige koje će prelistavati i čitati sami ili uz pomoć svojih ukućana.

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni učesnik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, MED

BAGREM MED - CVETNI MED - MED SA MATIČNIM MLEČOM
MED SA POLENOM I MATIČNIM MLEČOM - PROPOLIS - POLEN

Kontakt:

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Čitam i skitam u Bečeju

Realiziran **nagradni izlet**

Zato što sam čitao, zato što sam znao odgovore na kvizu, zato što sam imao sreće... eto zato sam bio u Bečeju! I ne samo ja nego još tridesetak druge djece iz raznih subotičkih osnovnih škola koji su na kvizu *Čitam i skitam* osvojili nagradni izlet. Toga divnog jutra, 16. svibnja, vesela ekipa se autobusom uputila za Bečej, Stari Bečej (jer, znate, postoji i Novi Bečej) gdje su nas dočekali ljudi velikog srca, odlične kondicije i dobrog raspoloženja. Skupa s knjižničarkama subotičke knjiž-

nice posjetili smo spomen kuću braće **Than**, gdje smo uživali u brojnim eksperimentima iz svijeta fizike, matematike i zakona prirode. Naravno, bili smo i u Narodnoj biblioteci Bečej gdje smo sudjelovali u radionici izrade straničnika za knjigu. Obišli smo centar grada, crkve i druge znamenitosti, a druženje smo završili na salašu **Bogdana Dunder-skog** poznatijeg kao dvorac *Fantast*. Tu smo vidjeli i ergelu te panoramu mjesta, popevši se na vidikovac tornja. Nemoguće je sve ispričati pa pogledajte nekoliko fotografija, tek da vam zagolicamo maštu i ponukamo da čitate jer vidite što se sve može zahvaljujući knjigama!

Augustin Žigmanov na Republičkoj smotri recitatora

Danas se u Valjevu održava 49. Republička smotra recitatora *Pjesniče naroda mog* na kojoj sudjeluje i **Augustin Žigmanov**, recitator Hrvatske čitaonice iz Subotice. Augustin se natječe među srednjoškolcima, što je starija kategorija. Želimo mu uspješan nastup i puno sreće.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Kata-rina Turkal. 025 5742 136.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člaka ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 1488
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Povoljno prodajem protočni bojler s 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebara različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.	Prodaje se veći i manji (skoro ne-korišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310	Prodaje se dvosobna kuća u nizu kod Šibenika 65m ² , cijena 50.000. Kontakt telefon 064-11-31-287.

POGLED S TRIBINA Brojke

Svaki sport se svojim rezultatima bazira prije svega na brojkama uz pomoć kojih se sumiraju i valoriziraju ostvareni rezultati pojedinaca i momčadi.

Vrijeme je finalizacije brojnih prvenstava i brojke su sve vidljivije na svakom koraku, jer uz njihovu pomoć može se sagledati tko će se na koncu radovati a tko tugovati.

Prema brojkama 1. HNL radosti je sve bliža *Rijeka* i još malo je dijeli do prvog, povijesnog naslova prvaka. Opet te iste brojke nude još teoretsku šansu i *Dinamu* da će uspjeti nastaviti dugi šampionski niz. Na drugoj strani tablice, *Cibalia* je prošlotjednom pobjedom uspjela preskočiti *Split* i brojke vezane za ostanak u društvu najboljih su sada na njezinoj strani.

Isto tako je i u najjačim europskim ligama u kojima nastupaju najbolji hrvatski nogometaši. *Juventus* (**Mandžukić**) treba još jednu pobjedu za matematičku potvrdu naslova, slična je situaci-

ja s *Monacom* (**Subašić**), dok *Real* (**Modrić, Kovačić**) svoju promociju očekuje idućeg tjedna.

Kad smo već kod *Real Madrida* i njegovih hrvatskih perjanica evo jedne zanimljive brojke. Odigranim susretom protiv *Seville*, Mateo Kovačić je ušao u klub 50 (nogometaši kraljevskog kluba koji su odigrali 50 prvenstvenih susreta u *Primeri*) i pridružio se trojici velika (**Šuker, Prosinečki i Modrić**). Nije mala stvar za jednu malu zemlju da ima čak četiri nogometaša koji su barem pedeset puta oblačili majicu jednog od najjačih svjetskih klubova.

Na koncu, pobjedom protiv izravnog konkurenta *Solina*, brojke su potvrdile ulazak malog Rudeša (dio Zagreba u blizini jezera Jarun) u društvo 1. HNL.

Još samo da brojke potvrde plasman hrvatske nogometne reprezentacije na Svjetsko prvenstvo u Rusiji 2018. godine.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 30.5.2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Vladan Rudić Vranić bio u trenerskom timu karate reprezentacije Srbije

MEDALJE s Prvenstva Europe

U sportu nije rijetkost da se nakon uspješne natjecateljske karijere sportaši odluče da svoje golemo znanje podijele s drugima. Upravo na takav primjer nailazimo kod **Vladana Rudića Vranića**, sada člana trenerskog tima karate reprezentacije Srbije, s kojom je nedavno stigao s Prvenstva Europe koje je okočano medaljama.

Rudić Vranić je inače trener Shokotan karate-do kluba Spartak, bio je dio stručnog tima reprezentacije koja je u Koadželiju, u Turskoj, nastupala na 52. Prvenstvu Europe za seniore, u organizaciji EKF/WKF federacije.

U stručnom štabu su mu dodijelili da se stara o natjecateljki **Sa-nji Cvrkoti** (kategorija od 69 kg), a kao plod zajedničke suradnje kroz pet mečeva (četiri pobjede i jedan poraz), stiglo je brončano odličje.

Rezultati

»Primiti čestitke nakon turnira od Olimpijskog odbora Srbije, državnog tajnika za sport **Peruničića**, i ministra za sport i omladinu **Udovičića** za postignute rezultate na najvećoj europskoj smotri u karateu, osvojene četiri medalje na Prvenstvu Europe, jeste potvrda našeg rada i treninga s natjecateljima kao i dobrog puta naših sportaša ka Olimpijskim igrama 2020. u Tokiju. Biti dio trenerskog tima seniorske reprezentacije Srbije koja pravi ovakve rezultate je velika čast, ali i s razlogom opravdano povjerenje Karate federacije Srbije koje sam stekao nakon kvalitetnog rada i postignutih rezultata s mladom reprezentacijom uzrasta do 21 godine na čijem sam čelu kao selektor i trener od 2015. godine«, ističe Rudić Vranić.

Vraćajući film unazad, naš sugovornik otkriva da se karateom počeo baviti još u dječjoj dobi, te da počeci baš i nisu obećavali.

»Tatin prijatelj je bio majstor karatea, on je predložio da brat i ja krenemo na treninge. Zaista nije bilo sjajno na početku, dva puta smo odustajali, a treći put nas je tata malo jače pritisnuo, ne želeći da lako odustajemo od svih stvari. Pregurali smo tako jednu fazu odustajanja, stekli smo određeno znanje, dostigli neku kvalitetu, a poslije prvog natjecanja i osvojenih medalja više nije bilo ni pomisli da se prekida s treninzima. Svaki uspjeh je još više pojačavao želju za sportom i ređale su se medalje sa svih dječjih natjecanja, turnira, prvenstava. Dječja karijera bogata rezultatima krunisana je statusom državnog reprezentativca. Godine 2006. sam s timom reprezentacije osvojio zlato na Svjetskom studentskom prvenstvu u New Yorku. Potom mi je dobar nastup na Prvenstvu svijeta u Finskoj prekinut težom povredom glave, te plasmanom na peto mjesto. U Tokiju, 2008. godine, bili smo viceprvaci svijeta, a uz to su se redovno ređale medalje s prvenstava države i Balkanijada.«

Izbornik

Usporedo su braća Rudić Vranić radila na podizanju kvalitete, a 2000. godine su počeli suradnju s profesorom **Mitom Šajnovićem** iz Sente koji ih je dosta oblikovao u nastavku karijera. Među

ostalim, 2002. godine su počeli i rad u vlastitom klubu. Ipak, ozbiljnija trenerska priča kod našeg sugovornika počinje nakon povratka sa studija.

»Moja ozbiljnija priča u ulozi trenera počinje od 2011. godine kada sam se, po povratku iz Beograda, gdje sam se osam godina natjecao za Studentski grad i reprezentaciju, odlučio nešto više posvetiti radu u klubu i radu s mlađim uzrastima. Cijeneći moju kvalitetu i uspjehe kao natjecatelja vrlo brzo sam dobio poziv od Karate saveza Vojvodine da se uključim u trenažni proces i rad s vojvođanskim mladim natjecateljskim kadrom, gdje sam za kratko vrijeme uspio popraviti neke stvari u njihovom radu. Dostigli smo zajedno neki zavidan nivo forme naših natjecatelja i dvije godine zaredom osvojimo dvije bronce na regionalnim prvenstvima Europe u Parizu 2015. i u turskom Kodželiju 2016. Posmatrajući moj rad i uspjehe na regionalnoj razini, 2015. godine uslijedio je i poziv reprezentacije da preuzmem rukovodeću poziciju izbornika i glavnog trenera mlade reprezentacije Srbije u borbama za uzrast do 21 godine.«

Kao izbornik mlade reprezentacije stigao je do srebra i bronce sa Svjetskog prvenstva 2015. godine u Jakarti, zlata i dva srebra s Europskog prvenstva u Limasolu 2016., te zlata i dva srebra s Europskog prvenstva u Sofiji 2017. godine. Takvi rezultati nisu ostali nezapaženi.

»Velika mi je čast i zadovoljstvo što sam nakon ovih rezultata dobio povjerenje i izbornika seniorske reprezentacije i poziv da mu pomognem i dam svoj doprinos u radu reprezentacije na posljednjem europskom prvenstvu za seniore. Mislim da je tu sve dobro proteklo i da sam u suradnji s našom natjecateljkom Sannjom Cvrkotom i njenim osvajanjem bronce opravdao sva očekivanja koja su bila predamnom.«

Na koncu razgovora saznajemo da slijede pripreme s mladom reprezentacijom, koju u listopadu ove godine očekuje Svjetsko prvenstvo za kadete, juniore i mlađe seniore na Tenerifama, a prije toga će nastupiti na Svjetskom kupu u Umagu i Mediteranskom prvenstvu u Maroku.

»Sve to će, zajedno s Prvenstvom Europe 2018. godine, biti dio našeg kvalifikacijskog puta za Omladinske olimpijske igre u Argentini 2018. godine«, zaključuje Vladan Rudić Vranić.

D. Vuković

Rukomet

Skok Sončanki na drugo mjesto

SONTA – Pomlađena ekipa ŽRK *Sonta* u 10. kolu je osvojila bodove službenim rezultatom od 10:0. Protivnice, ekipa ŽRK *Gradnula* iz Zrenjanina, nisu doputovale na utakmicu u Sonti, bez valjanog opravdanja. Tako je ŽRK *Sonta* izbila na 2. mjesto prvenstvene tablice i svrstala se među najozbiljnije aspirante za ulazak u DRLS, skupina *Sjever*. U 11. kolu Sončanke će gostovati u Senti.

»Sada smo u top formi, što je rezultat napornih i redovitih treninga. Žao nam je što ekipa *Gradnula* nije doputovala, ljepše bismo se osjećale da smo ovu pobjedu ostvarile na parketu. Obecale smo si međusobno da ćemo izginuti na terenu, kako bismo našu vjernu publiku obradovali plasmanom u viši rang natjecanja.«, kaže jedna od najboljih rukometašica **Jovana Tančik**.

Nogomet

Mirna završnica

TAVANKUT – U 26. kolu Vojvođanske lige *Sjever Tavankut* je na gostovanju u Bečeju očekivano poražen rezultatom od 3:0 od lidera na tablici, ekipe *Bečej 1918*. Četiri kola prije kraja prvenstva *Tavankut* zauzima 12. mjesto na tablici s 29 bodova, 6 više od pretposljednje OFK *Vrbasa*, kojega će u nedjelju dočekati na svojem travnjaku.

Poraz NK Subotica

APATIN – Siguran putnik u niži rang natjecanja, NK *Subotica*, novi poraz od 3:0 pretrpio je na gostovanju u Apatinu. *Mladost APA* je ovom pobjedom vjerojatno osigurala opstanak, a *Subotica* ostaje prikovana za posljednje mjesto sa svega 12 osvojenih bodova.

Novi kiks Dunava

MONOŠTOR – Neodlučnim rezultatom od 0:0 na svojem travnjaku protiv ekipe *Hajduka* iz Stapara *Dunav* je sam sebe doveo u gotovo beznadežnu poziciju dva kola prije kraja prvenstva. Gosti su doputovali unaprijed pomireni s porazom, međutim, Monoštorci nisu uspjeli realizirati desetak stopostotnih prigoda i tako su Staparci, ni krivi ni dužni, osvojili neplanirani bod. U narednom kolu *Dunav* će gostovati u Stanišiću, kod lidera prvenstva.

Dostojan otpor lideru

SONTA – Na gostovanje u Rastini u 17. kolu nogometaši *Dinama* nisu otputovali, jer se ekipa nije uspjela okupiti, pa su domaćini utakmicu dobili službenim rezultatom od 3:0, a Sončani su kažnjeni oduzimanjem jednoga boda. U 18. kolu *dinamovci* su poraženi na svojem travnjaku od somborskog OFK *Metalca* rezultatom 1:3 (0:1). I ovoga puta jedva su okupili prvu ekipu, pa su utakmicu odigrali bez ijedne pričuve. Da peh bude veći, već od 10. minute igrali su brojčano oslabljeni, jer zbog ozljede utakmicu nije mogao nastaviti **F. Kovač**, a iz istog razloga skoro cijelo dru-

go poluvrijeme igrali su i bez veterana i motora ekipe **Tadijana**. Na travnjaku gotovo nemogućem za igru gosti su se bolje snašli, iskoristili brojčanu nadmoć i svoje prigode iskoristili, a Sončani su samo uspjeli ublažiti poraz počasnim pogotkom špica **Durakovića** u 90. minuti. Na gostovanju u Kupusini, kod lidera *Partizana*, u 19. kolu nogometaši *Dinama* su poraženi rezultatom 2:0 (0:0). Na ogled lideru Sončani su otputovali s jedva okupljenom ekipom, bez više od polovice standardnih prvotimaca. Na opće iznenađenje, vrlo borbenom igrom odolijevali su opasnim Kupusincima sve do finiša utakmice. Vrlo sigurni vratar **Kuruc**, po ocjenama prisutnih igrač utakmice, svojim bravuroznim obranama dovodio je do očajanja napadače *Partizana*, a kapitulirao je tek u 80. i 89. minuti. U 20. kolu Sončani će ugostiti kandidata za plasman u viši rang natjecanja, ekipu *Jedinstva* iz Ribareva.

Crni niz Berežaca

BEREG – Nakon 16. kola i uvjerljive pobjede od 4:0 na svojem travnjaku nad izravnim takmacem za 2. mjesto, ekipom *Rastina 1918*, nogometaši *Dinama 1923* najozbiljnije su planirali plasman u viši rang natjecanja. U nastavku prvenstva nade su im raspršene, jer u naredne tri utakmice nisu osvojili niti bod. U utakmici 17. kola Berešci su gostovali u Somboru kod ne tako jake ekipe OFK *Metalca*. Iako su unaprijed ubilježili 3 boda iz ove utakmice, borbeni Somborci su ih grubo prizemljili čistom pobjedom od 2:0. U 18. kolu u Beregu je odigran derbi proljeća. Prvak *Partizan* bio je uvjerljiv: u utakmici vrlo lijepoj za oko nadigrao je domaćine, bio efikasniji, pa su uz rezultat 2:4 bodovi otputovali u Kupusinu, a Berešci su se spustili na 4. mjesto prvenstvene tablice. U 19. kolu, na novom derbiju u Ribarevu, *Jedinstvo* ih je nadigralo i napunilo im mrežu, a rezultat od 5:1 vjerno odslikava događanja na travnjaku. U 20. kolu Berešci će dočekati ekipu *KFK* iz Kule.

Ivan Andrašić

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, na temelju članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJEU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Enikő i Zsanet Lénárd podnijele su Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: *Poslovni objekt i stambeni objekt (poslovni objekt dio A i dio B) i stambena zgrada* zaveden pod brojem IV-08/I-501-183/2017, a koji se planira na katastarskim parcelama 5596/2 i 5598/4 KO Palić, (46.1110483o, 198040537o).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg Slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Dragan Tubić, rukometaš

Privilegiji njemačkog rukometa

S momčadi Eintracht Hagen u drugu ligu

Igrači Eintracht Hagen trenutno slave svoj ulazak u Drugu ligu zapada Njemačke, a veliki doprinos tome dao je i Somborac **Dragan Tubić**, naš sugovornik.

Tubić je ove godine obnovio ugovor s *Eintracht Hagenom* i tu će igrati naredne dvije godine. Iako uživa u životu u Hagenu i igri za ovu momčad, rado se prisjeća svojih početaka.

Radost prisjećanja

»Svoje prve rukometne korake sam napravio u Somboru iz kog sam s 18 godina otišao u subotički *Radnički Fidelinka*, kasnije *Spartak* i to su bili moji prvi profesionalni rukometni koraci. Nakon toga sam igrao u Čačku, pa u *Partizanu*. Prvi klub izvan zemlje mi je bio *Vive Targi Kierce*, poljski klub koji je igrao Ligu prvaka. Sljedeći ugovor sam imao za danski *Mors* u kom sam proveo dvije sezone, a od 2012. godine sam u Njemačkoj. Moj prvi njemački klub bio je *Balingen – Weilstetten* i njega posebno volim, jer smo tu igrali Bundes ligu, najbolju svjetsku ligu što se rukometa tiče. Tu sam igrao tri sezone i imao tu nesreću da doživim ozbiljnu ozljedu prednjeg ukrštenog ligamenta na samom isteku ugovora. No, sve se dobro završilo, pa sam nakon sanacije ozljede karijeru nastavio u *Eintracht Hagenu*, u kome i trenutno igram.«

Što se tiče planova vezanih za rukomet, Tubić ih vezuje za Njemačku. Tu igra već petu sezonu i volio bi tu ostati do kraja svoje profesionalne karijere.

Pune dvorane navijača

»Rukomet je u Njemačkoj drugi po važnosti sportova, odmah poslije nogometa. Navijači, dvorane, atmosfera na utakmicama čine ugođaj o kome sanja svaki igrač. Stav države prema sportašima je na zavidnoj razini. Svaki igrač je prijavljen kao i svaki drugi radnik i pri tome su svi igrači osigurani. Trenira se naporno i često. Rijetko tko ne bi volio ovdje i ovako završiti svoju karijeru. Naravno, još ne mislim o tome, samo pričam o statusu koji rukomet ima u ovoj zemlji, i o mom zadovoljstvu što na ovakav način igram rukomet.«

Naravno, rukomet nije jedina stvar u kojoj Tubić uživa. Na pitanje čime ispunjava svoje izvan sportske aktivnosti, dodao je:

»Hagen je krasan grad, koji je odlično pozicioniran. U njegovoj blizini su Düsseldorf, Köln, Nizozemska, Belgija... Uživam u putovanjima. Naravno, gledati i nogomet, košarku i ostale sportove koji me zaintrigiraju.«

G. K.

Dragan Tubić je rođen 24. kolovoza 1985. godine u Doboju. Ljevoruki desni bek-krilo *Eintracht Hagen*, 2009. godine proglašen je za najboljeg igrača Super lige u Srbiji. Do sada je imao 17 službenih nastupa za reprezentaciju. Osvojio je zlatnu medalju na mediteranskim igrama u Pescari, a bio je član momčadi za Europsko prvenstvo u Austriji.

Stolni tenis

Memorijal Stipan Bakić

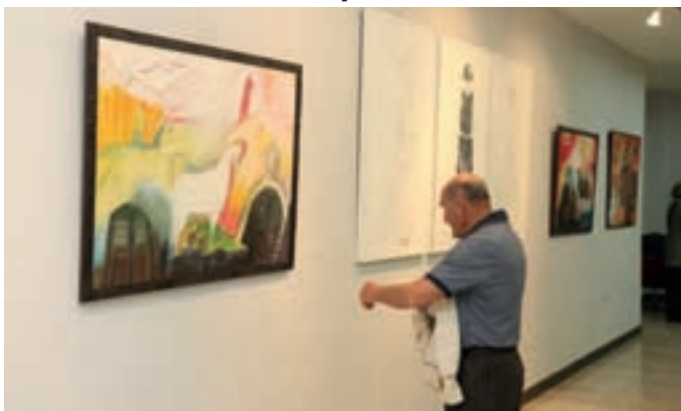
SOMBOR- Sportska sekcija KUD-a *Vladimir Nazor* organizirala je VII. Memorijalni stolnoteniski turnir *Stipan Bakić*.

»Sudjelovalo je 26 igrača. Prvo mjesto osvojio je **Kristijan Tomasović** iz Sombora, drugo **Lazo Popić** iz Prigrevice, dok je trećeplasirani **Branko Mucić** iz Stapara. Iako mu je tek 15 godina, odlično je igrao na ovom turniru i uspio je osvojiti treće mjesto«, kazao je nakon turnira pročelnik sportske sekcije **Pavle Matarić**.

Memorijal *Stipan Bakić* otvoreno je prvenstvo i na njemu, osim članova *Nazora*, sudjeluju i drugi igrači.

Z. V.

U NEKOLIKO SLIKA Izložba slika s kolonije "Stipan Šabić 2016"

Iz Ivković šora

Proliće

piše: Branko Ivković

Eovo proliće nikako da nam već redovno dođe, kugod da se stidi od nas pa neće. Ja bio danas na kuruzi vidit kaki su, a bolje kandar da nisam ni išo. Samo sam se nakostrišio i razbisnio. Pa to je, čeljadi moja, Bogu plakat. Sve nike nove bube, rasne; ima koje nisam do sad ni vidio. Sjatile se na ove naše bedne i jadne kuruščiće kugod da nema druge trave, a nje, fala Bogu, zadosta ima. Baš voli travurina ove kiše, samo kuruz pišti dok sunce već jedared ne ograne. Oma sam se sitio kadgod kako smo s bubom ratovali, al nismo joj dali pokrke borme, a vidi sad. Veli mi Periša da bi mi i sad lako s njom izašli nakraj, samo smo se rišili konja. Kadgod smo lipo upregli konja u roljku, namećali koji kamen na nju, pa ošini lipo po njivi u krug i bube nisu tiskale bar nedliju dana, a dotleg kuruz ojača i utekne. Sve nam niko naopako, čeljadi; jel to samo meni, jel već nisam pametan? I drugi svit mi isto to divani, doduše svudan je tako. Jedva već čekam da se štogod istrevlja novog u varoši, oma ću borme opraviti velik servis na bicigli, prominit joj otrunut šarhanj, one ronđave gume, već mi sramota od manile, al šta ćeš, ako odmotam manilu guma mi skoči s obruča. Kad to obavim, ima da veslam svudan po okolnim zbi-vanjima. Nema ni pripovitke da ću štogod zaboravit. Tako mi dosadilo na salašu da Bog sačuva, stalno jedno te isto: opravljaj obore, krpi plivom i žutom zemljom pacovske jame na košari, a malo-malo pa me i kaka boleština keči pa kunjam koji dan ko kokoška kad ima tekudi. A onda ne mož postizat poso, kugod da imam dvore a ne salašić od dvi sobe i kućom. Doduše, ima i malkoc ambetuša, tek da čoviku i gostima ne pokisnu papuče. Rišio sam da ću se borme manit i ove naše gospoštine. Kurtala je bilo kad ne mož čovik izać na kraj. Jeto i ove zime mi jedva dotrvo ogriv. Ove naše izmoderirane peći gutaje ko kasle i niko nakupovat ogriva za nji. Ni njim dosta koja čutka kugod u majkin ziđan šporelj. Grije kugod pravi, a još i užna se skuva onako nusput. Dobro je meni rondzo moj baćo, Bog da mu dušu prosti, uvek je divanio: »Šta će ti te armonike pod pendžerima, lipo peč parasničku pa ložiš što imaš«. Jeto, došlo borme na to da nije čovik vridan skupit to malkoc novaca za ogriv. Vamo, došlo sad i dva frtalja odjedared reštancije. Čitam baš sve što mi dođe pod ruku i svudak nika opraštanja te poreza, te duga, te kamate vake nake... Al nisam nigdi načito da je kogod štogod nama paorima oprostio. Mi smo, čeljadi moja, najugroženiji svit, meni svedno. Mi uvek prođemo kugod ker na vašaru, ko god kupi novu kandžiju švične po nama da je isproba. Al šta ćeš: ćuti i trpi, pa šta nam Bog dragi udili. Neg, ja se razdivanio a moram ić rad ove moje u selo. Ajd, zbogom, čeljadi. I nemojte se ni s čim sekirat. To vrlo škodi tilu, načito sam u novini. A i tako neće bit po našem paorskom adetu već kako glavaši odrede.

Bać Ivin štodir

To ko da ni isti fodbal

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva oduvijek voljio fodbal. Makar zašto u godine, ka se cigra u njevomu selu, nema toga što bi ga moglo sustavit da ne otide gledat. Što u selu, al otide s njegovima i na stranu. Koliko put se rasrdijo na nji i sam sebe zareko da ji neće više nikada gledat! Misli se, di su vi danas o ni što se fodbalovali pri trist godina? Nemu ni srca ni duše, a bome ni kuraži. Aj što većinom njeruju, još bi jim i oprostijo, al nikako ne razumi što se fodbaluju ko da nemu kapi krvi u sebe. Skoro uvijek ka idu u goste dobiju i batina, naki mučki, ni ne vidi se ka ji naj drugi ošajdari, samo oстане masnica, al kanda ni doma nemu kuraži nikoga ni pipnit. I ništa se ne jidu ka izgubu, nit se raduju ka zadobiju, samo nekoliko najstariji. Vi mlađi ščim se fodbal svrši, telefone u šake, drot u uši i svaki cupka po svoje svirke. A u na vrimenta pri posljednjega rata, ti što se fodbalovali, ka zadobiju, zajedno zapivu, ka dobiju po repu, zajedno čutu i tuguju. Išli zajedno i u selo, znali se zajedno zapit, bili jedno društvo. I nisu se baš ni tili ni smili ožderat subotom, ka se fodbaluju nediljom. Ne do jim Bog da ji vidu precednik jal traner. Vi danas nikoga ne slušu, pa se znadu fodbalovalat i crveni očiju. Bać Iva se jako voljio divanit s nekoliko nji što se kadgoda fodbalovali u njegovomu selu, potli i na strane i bili nadaleko poznati po dobromu. Kanda se i oni dosta jidu što fodbalovalanje u selu spalo na tako niske grane. Istina, nema više Zadruge, nema ni Kombinata, pa nema ni novaca ni posla zove što se danas fodbaluju. Al ope, ka se već fodbaluju, mogli bi s malo više srca. Ni vada baš sve u novcima? I tude, baram tako misli bać Iva, ima još jedno. Na dica o pri rata na fodbalovalanje se navadila na sokakeva, nisi ji mogo otirat doma, kolikogod bilo oguljiti kolina i krvavi nokata. Vi danas išli u nikake škole za fodbalovalanje, a dade i matere to plaćali svakoga miseca. Tamo ji učili di triba šljoknit fodbal, al ne i kako. A kuraž i srčanost se naučili na sokaku, u škole baš i ne. I ka se škula svrši, oma trk svaki za svoje sokočalo, ni više bilo u mode trčat za fodbalom na sokaku i to još do mraka. Pa ope, bać Iva i danas nediljom potli podne, ko da ga pundrav čačka, ne može dočekat vrime ka će fodbal. Ni to ko ka se zarekneš svetomu Antunu da više neš gledat televiziju. On i kum Tuna na fodbal uvijek išli na bicigla, pa bi, ka idu tamo, popili svaki po ladni špricer potli ručka, a ka idu natrag potli fodbala, po rakijicu pri večere. Šta će, ka jim nusput. Što kažu stari, ka projdeš nuz crkvu prikrsti se, ka projdeš nuz bircuz popi jednu. I danas se naškobi ka se siti kako kum Tuna nikada ni sa sobom nosijo šljabok, njegova bi mu uvijek dala samo sitni za cidulju za fodbal. A svaki put gleda i kako bi se zabašurijo kakim divanom, pa bi prošo nuz noga što prodaje cidulje, ne bi se ni okrenijo. Vada zno da vaj o sramote neće ni larmat ni trčat za njim. Tira biciglu i škobi se sam za se. Eto, ide sam, kum Tuna se zavadijo s njim brog politike. A brog politike više ne ide ni na fodbal.

MISLI

Freud: Djetinjstvo je roditelj čovjekove ličnosti.**Matoš:** Postati čovjek je ljepše nego postati kralj.**Tolstoj:** Daj više odmora jeziku nego rukama.

KVIZ

Matija Evetović

Kada i gdje je rođen znanstvenik i književnik Matija Evetović?

Gdje se školovao?

Kada je doktorirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu?

Koje je dužnosti obnašao u Subotici?

Kako se zove njegovo kapitalno djelo?

U kojim je sve tiskovinama surađivao?

Kada i gdje je umro?

Rođen je 1894. godine u Aljmašu.
U Subotici, Travniku i Zagrebu.
1923. godine.
Ravnatelj Muške gimnazije, pročelnik Gradskog muzeja.
Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata.
Književnom severu, klasu naših ravni, Subotičkim novinama i Danici.
Umro je 2. srpnja 1972. godine u Subotici.

VICEVI

Pita nastavnica osnovnoškolaca:

- Reci ti meni što su to prilozi?
- Prilozi su: ketchup, majoneza, luk, salata...

Sretnu se dva lopova na ulici. Upita jedan drugoga:

- Kako ide?
- Ovisi kako se uzme! – odgovara drugi.

FOTO KUTAK

Volja za životom

**PETAK
19.5.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:06 Imam problem
09:29 Gorski liječnik, serija (R)
10:16 Mustang - povratak korijenima, dokumentarni film
11:12 Riječ i život: Ne zaboravi svoje korijene
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:10 Fotografija u Hrvatskoj
13:19 Pustinje svijeta: Gobi, dokumentarna serija
13:56 Bonton
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Normalan život
15:30 Znanstveni krugovi
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:11 Manjinski mozaik: Gospar Sule
18:30 Moj HRT
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:05 Ljeta u Indiji, serija
21:00 Hrvatska za 5
21:50 Otkrivamo Hrvatsku: Babino Polje, dokumentarna serija
22:20 Dnevnik 3
22:50 Eurojackpot
22:55 Cesarica - hit godine
23:00 Koliba u šumi, film
00:31 Za vječnu slavu, meksički film
02:51 Deliverance Creek, film
04:14 Gorski liječnik, serij (R)
04:59 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa
07:00 Juhuhu
09:02 U središtu Života, dokumentarna serija
09:30 Školski sat: Anoreksija i bulimija
10:00 Anžuvinci i hrvatske zemlje
10:34 Gem, set, meč - serija
11:05 Paul O'Grady i ljubav prema psima, dokumentarna serija
11:33 Ubojstvo, napisala je
12:23 Veliki preporod britanskog vrta,

dokumentarna serija
13:30 Tajna dvorišne rasprodaje: Umjetnost ubijanja, američki film
15:00 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Nova Europa Michaela Palina: Od Dunava do Dnjepra, dokumentarna serija
17:35 Dobre namjere, serija
18:15 Sve će biti dobro, serija
19:00 Ljubav u zaleđu, serija
19:45 Glazbeni spotovi
20:00 Umorstva u Midsomeru, serija
21:35 Cesarica - hit godine
21:42 Nijemi svjedok
23:22 #nemoj nikome reći, serija
23:58 Odabrani, američki film
02:08 Tajna dvorišne rasprodaje: Umjetnost ubijanja, američki film
03:33 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
20.5.2017.**

06:01 Klasika mundi: Jevgenij Kissin i Izraelska filharmonija pod ravanjem Zubina Mehte (2.dio)
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:10 Opasna đavolica, američko-talijanski film
10:30 Uvijek otvoreni, serija
11:05 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Duhovni izazovi
13:50 Prizma
14:40 Rafale povjerljivo - Od ideje do moćnog aviona, dok. film (R)
15:40 Gradionica vrtova: Nadira
16:10 Zdrav život
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kulturna baština
17:40 Lijepom našom: Jelsa
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:05 Afera Thomasa Crowna, američki film
22:00 Dnevnik 3
22:35 Nezaboravno ljeto, američki film
00:20 Opasna đavolica, američko-talijanski film
02:00 Houdini, serija
03:25 Reprizni program

03:50 Normalan život
04:30 Znanstveni krugovi
04:50 Rafaela povjerljivo - Od ideje do moćnog aviona, dokumentarni film (R)
05:45 Veterani mira
06:30 Prizma

05:38 Regionalni dnevnik
06:20 Pipi duga čarapa
06:45 Juhuhu
08:47 U središtu Života
09:19 Ljetni kamp, serija
10:14 Hestonova fantastična jela
11:09 Vrtlari: Nasljeđe
11:44 Vrti snovi: Dama među ružama
12:33 Magazin EL
13:50 Luka i prijatelji
14:20 Umorstva u Midsomeru, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Sjedni, odličan
17:00 Osijek: Gimnastika - svjetski kup, prijenos
19:50 Košarka, PH (m): Cedevita - Cibona, finale, prijenos (2. utakmica)
21:47 Grčka sa Simonom Reeveom, dok. film
22:40 Motel Bates, serija
23:35 Ludnica u Clevelandu
23:55 Uvijek je sunčano u Philadelphiji, humoristična serija
03:25 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
21.5.2017.**

07:33 Sati očaja, američki film - Zlatna kinoteka
09:30 Pozitivno
10:00 Zagreb: Misa gradišćanskih Hrvata, prijenos
11:30 Biblija
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 U kolijevci hrvatske državnosti i crkvenosti - 500 godina Gospe od Zečeva, dok. film
16:30 Fotografija u Hrvatskoj
17:00 Vijesti u 17
17:15 Sve zbog jednog dječaka, serija
17:36 Sve zbog jednog dječaka, serija
18:00 Lokalni izbori u RH

19:00 Dnevnik 2

06:08 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa
07:00 Juhuhu
08:30 Grčka sa Simonom Reeveom, dokumentarni film
09:20 Detektiv Murdoch
10:05 Detektiv Murdoch
10:55 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje, dokumentarna serija
11:17 Vrtlari
11:50 Nećemo reći mladenki, zabavno-dokumentarna serija
12:50 Dobar, bolji, najbolji... kroz ušicu igle
13:50 Lidijina kuhinja: Idemo u ribolov, dokumentarna serija
14:30 (Re)kreativac
15:00 10 jakih, dokumentarni film o braći Sinković
15:43 Magazin Lige prvaka
16:13 Karate - Super 8, reportaža
16:45 Osijek: Gimnastika - svjetski kup, prijenos
19:35 Glazbeni spotovi
20:00 LOTO 6/45
20:05 CSI: Las Vegas
21:00 Vatromet taštine, američki film - Filmovi s 5 zvjezdica
23:00 Svjedoci, serija
23:55 Cesarica - hit godine
23:57 Crna Guja, humoristična serija
00:27 Detektiv Murdoch
02:07 Probudio sam se jučer, češki film
04:07 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
22.5.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik, serija (R)
10:20 Plodovi zemlje
11:15 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:12 Informativka
13:20 Pustinje svijeta: Takla Makan, dokumentarna serija

14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža - medicina
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Labirint
20:40 Kim Jong Un, neautorizirana biografija - Zadnji crveni princ, dokumentarni film
21:40 Otvoreno
22:32 Dnevnik 3
23:07 Mali noćni razgovori
23:52 Istrage gospođice Fisher, serija
00:47 Zakon i red: Odjel za žrtve
01:32 Boja strasti, telenovela
02:17 Boja strasti, telenovel
03:02 Gorski liječnik, (R)
03:50 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

06:03 Riječ i život
06:35 Pčelica Maja
07:00 Juhuhu
09:02 U središtu Života, dokumentarna serija
09:30 Školski sat: Matematički višebor 6
10:00 Sedam vrhova: Mount Cook - vrh u oblacima
10:30 Gem, set, meč
10:58 Sjedni, odličan
11:28 Ubojstvo, napisala je
12:13 Britanski vrtovi u vremenu, dokumentarna serija
13:20 Život s Chase, američki film
15:05 Dizajn interijera u rukama amatera, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Punom parom naprijed, dokumentarna serija
17:40 Dobre namjere, serija
18:25 Sve će biti dobro, serija
19:10 Ljubav u zaleđu, serija
20:00 Stadion
21:00 TV Bingo
21:45 Rocky 5, američki film
23:25 Cesarica - hit godine
23:32 Seks i grad, humoristična serija
00:02 Završni udarac, serija
00:47 Život s Chase, američki film
02:27 Noćni glazbeni program

UTORAK 23.5.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik, serija (R)
10:19 Na gradskim krovovima
11:17 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:12 Informativka:
Putovanje avionom
13:19 Pustinje svijeta:
Arapaska pustinja
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Global
20:50 Mjesto koje zovem dom, serija
21:45 Otvoreno
22:37 Dnevnik 3
23:10 Na gradskim krovovima

00:05 Istrage gospođice Fisher, serija
01:00 Zakon i red: Odjel za žrtve
01:45 Boja strasti, telenovela
03:15 Gorski liječnik, (R)
04:05 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik

06:35 Pčelica Maja
07:00 Juhuhu
09:02 U središtu Života, dokumentarna serija
09:30 Školski sat: Europa
10:00 Jezični crtiči: Spam
10:02 Ciak junior: Istinski prijatelji
10:17 Notica: Rog
10:30 Gem, set, meč
11:05 (Re)kreativac
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:20 Britanski vrtovi u vremenu, dokumentarna serija
13:27 Mladenka s interneta, kanadski film
14:57 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Stadion
17:40 Dobre namjere, serija
18:25 Sve će biti dobro, serija
19:10 Ljubav u zaleđu, serija
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Gospođa Winterbourne, film
22:35 Ljubimac publike, serija
23:30 Seks i grad, serija
00:00 Završni udarac, serija
00:45 Mladenka s interneta, kanadski film

SRIJEDA 24.5.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik, serija (R)
10:19 Na gradskim krovovima
11:17 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek

13:19 Pustinje svijeta:
Pustinje sjeverne Amerike
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:05 Potrošački kod
20:40 Pola ure kulture
21:15 Iza zavjese
22:00 Otvoreno
22:52 Dnevnik 3
23:25 Na gradskim krovovima
00:20 Istrage gospođice Fisher, serija
01:15 Zakon i red: Odjel za žrtve
02:00 Boja strasti, telenovela
03:30 Gorski liječnik, serija (R)
04:20 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Pčelica Maja
07:00 Juhuhu
09:02 U središtu Života
09:30 Školski sat: Spolno i nesporno
10:00 Ton i ton: Oblici iz prirode i glazba na ulici
10:15 Navrh jezika: Super
10:30 Gem, set, meč
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Čarolija, serija
12:25 Britanski vrtovi u vremenu serija
13:32 Babysitter's Book, film
15:02 Dizajn interijera

u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Nova Europa Michaela Palina
17:37 Dobre namjere, serija
18:17 Sve će biti dobro, serija
19:02 Ljubav u zaleđu, serija
20:00 Nogomet, EL - emisija
21:00 Nogomet, EL - finale
23:05 Pripravnik, dok. serija
00:07 Seks i grad, serija
00:37 Završni udarac, serija
01:22 Skroz novi dan, australski film

ČETVRTAK 25.5.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik, serija (R)
10:19 Na gradskim krovovima, dok serija
11:17 Pelješki ponos, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:13 Pustinje svijeta: Atacama
13:51 Kod doktora, talk-show
14:35 Jezik za svakoga
14:45 Društvena mreža
15:35 Prometej
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Šifra, kviz
20:55 Hrvatska moj izbor, dokumentarna serija
21:20 City Folk 2016.: Ponta Delgada

21:50 Otvoreno
22:42 Dnevnik 3
23:15 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:00 Spirala zločina, serija
00:55 Zakon i red: Odjel za žrtve
01:40 Boja strasti, telenovela
03:10 Gorski liječnik, serija (R)
04:00 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
07:00 Juhuhu
09:02 Noćne more iz svijeta prirode, dok. serija
09:30 Školski sat: U svijetu animacije
10:00 Šareni vremeplov: Ordovicij
10:15 EBU dokumentarni film: Osmijeh delfina
10:30 Na prvi pogled, serija
11:05 Pozitivno
11:35 Čarolija, serija
12:25 Britanski vrtovi u vremenu
13:32 Srce neznanca, film (R)
15:02 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Nova Europa Michaela Palina, dok. serija
17:40 Nogomet, EL - finale
18:20 Sve će biti dobro, serija
20:10 Košarka, PH: Cibona - Cedevita, - 3. utakmica finala, prijenos
22:07 Umjetnik, francusko-belgijsko-američki film
23:52 Seks i grad, serija
00:22 Završni udarac, serija
01:07 Srce neznanca, film (R)
02:32 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 MHz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretna informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija. Pomoću nove multimedijске usluge HRTi u stvarnome se vremenu u cijelome svijetu može gledati i cjelokupni Četvrti program HTV-a. Taj se televizijski program sve više profilira kao program namijenjen međunarodnoj javnosti i Hrvatima izvan Hrvatske.

Ukras Kelebijske šume

MAJDAN poziva u goste

Kada je priroda razmještala i smještala svoje kutke, nije štedjela Suboticu i njenu okolicu. Ako vam se čini da je ovo previše poetičan početak za rubriku *Priroda i društvo*, provjerite kako ćete se osjećati kada posjetite mjesto o kom je ovdje riječ. Kratko i jasno: predstavljamo jezero Majdan. Jezero za koje mnogi nisu čuli, a koje svojim mirom i ljepotom više i poziva u goste.

Smješteno tik uz mađarsku granicu, u Kelebijskoj šumi, jezero Majdan nastalo je prije više od tri desetljeća kada je s ovog područja iskopavan pijesak za potrebe graditeljstva. Na mjestu iskopina nastala je rupa koja se vremenom punila vodom i formirala jezero. Vremenom, jezero je postalo ukras šume i oaza njenih stanovnika, a Subotica je dobila još jedno izletišće.

Jezero Majdan je donedavno prijetilo zatrpavanje jer je smatrano da, zbog prirode svog nastanka a i opstanka, remeti razinu podzemnih voda. Srećom, sve se dobro završilo po jezero, tako da smo dobili još jedno mjesto prirode idealno za posjetiti ga s društvom.

Odlično mjesto za izlet, šetnju, pješačenje, a pošto u okolici nema zagađivača, jezero je postalo i kupalište. Kako je svibanj konačno ugrijao, pa nam dolaze i toplije noći, a time i moment da društvo u prirodi izazovemo na noć u šatoru i akciju zvanu kampiranje. Jezero Majdan je idealno mjesto za takvu odvažnost.

Dozvolite sebi da otkrijete nešto novo u sebi, društvu i prirodi oko sebe.

ROŠTILJ KOBASICE U KIFLI

Roštilj kobasica je dobar prijatelj mnogih kućanica, osobito kad je potrebno pripremiti nešto što je jako brzo gotovo, što se može servirati samo uz salatu, a savršeno paše i uz razne priloge. Roštilj kobasica je prijatelj svakog gurmana, odličan saveznik svakog kuhara i »kec iz rukava« svakog kom zapadne odabir hrane koja se priprema u prirodi.

Još jedna od dobrih strana kada je riječ o roštilj kobasici je njena priprema. Prosto je, priprema nema recepturu i mogućnost da negdje omanete ne postoji.

Savjeti umjesto recepture

Dakle, ovom prilikom ne dajemo klasičan recept nego savjete, a prvi je svakako da ne komplicirate odlazak u prirodu nošenjem kućnog roštilja i ostalih aparatura nego iskoristite malu praktičnu tajnu velikih uživatelja u prirodi i sa sobom ponesite samo rešetku iz kućne rerne. U tom slučaju ćete u prirodi pronaći sva ostala potrebna sredstva. To znači da ćete iskopati malu rupu u zemlji koja će vam poslužiti kao ložište i s dvije naspramne strane rupe staviti veći kamen (ako nađete u okolici) ili deblje drvo koje će poslužiti kao postolje za rešetku. U prirodi ćete pokupiti drva i založiti vatru, a zatim kada se napravi lijep žar, zagrijat ćete rešetku i na njoj ispeći roštilj kobasicu, koja će biti brzo gotova jer joj je dovoljno svega nekoliko minuta s obje strane. Tijekom pečenja, kobasicu izbušite na nekoliko mjesta žlicom, da ne bi popucala.

Roštilj kobasica jeste božanstvenog okusa ali i ona voli društvo kad je serviranje u pitanju. I dalje pratimo ideju praktičnosti, pa predlažemo da za ovu priliku ponesete dovoljno kifli, koje kupite u usputnoj pekari, a koje odlično pašu uz ovo naše glavno jelo. Također, dobar izbor će biti i senf, majoneza, vrhnje ili već nešto po okusu vaših prijatelja i obitelji.

Dakle, ukoliko se nikada niste odvažili kuhati za društvo u prirodi, sada je pravi čas. Roštilj kobasicu stavite u kiflu, dodate prilog i miran trbuh.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

**MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

